

piramidele apar mărețe, monumentale. Tramvaiul electric se oprește nu departe de ele și de acolo te poți sui pe jos sau călare pe măgari ori cămile. Suferind de răul de mare am preferat pe filosoful lui Esop, cămilei pustiului.

Împreună ce am resimțit-o la vederea acestor piramide și la vederea pustiului a fost necrezut de mare.

În viața mea 2 impresii puternice am avut. Acum 28 ani, pe când Sinaia era în stare cu totul primitivă, întorcându-mă dintr-o excursiune de la peșteră, am voit a mă scobori pe Valea Cerbului. Când din partea superioară a văii, am cuprins-o cu privirea și am văzut acea măreață priveliște și acea frământare de stânci rostogolite, am rămas surprins, admirând cu oarecare teamă impunătoarea natură ce se prezenta în fața mea. Era grandios și de temut acele stânci prăbușite într-o văgăună colosală ce se scobora ca un pripon în vale și în care nu se afla de cât pe unce locuri o cărare primitivă pe o coastă în care la stânga aveai muntele iar în dreapta un povârniș, fără milă pentru cel ce ar fi căzut într'însul.

Nici odată cineva n'ar fi putut înțelege mai ușor închipuirea de necrezut a lui Gustav Doré, în câteva din scenele cu care a ilustrat el Biblia, decât văzând de sus această curioasă și măreață vale.

Natura ca și faptele omului, în bine și în rău, depășește adesea orice închipuire.

Scoborârea pe atunci era așa de grea, în cât chiar câteva oițe aveau picioarele rupte, dar bine legate cu lopățele de Ciobanul-chirurg al stânței.

Mai de vale găsirăm un măgar surpat, adică căzut în răpă și pe care urșii se îndeletniceau al diseca cu îngrijire.

O impresiune tot atât de puternică mi-au făcut piramidele de la Guizeh, care prin măreția lor depășesc orice închipuire. Și când te gândești că aceste lucrări au fost făcute cu mii de ani în urmă, când nu se afla nici măcar roaba descoperită de Pascal, și prin urmare nici unul din puternicele mijloace mecanice moderne cum am avut în portul Constanței, mai în mic, exemplul Titanului, cu care se ridică astăzi blocuri colosale de piatră.

Cu micile mijloace de care dispuneau ei te întrebi ce furnicar de oameni a trebuit să lucreze, cât timp, supt ce mână de fer pricepută și hotărâtă, s'au aflat ei pentru ca acest monument să fie ridicat. Blocurile de piatră sunt colosale și ele sunt puse cu simetrie în gradenuri, până la ultimul rând ce este așezat pe partea superioară a monumentului, unde se află o platformă de 10 m. pe laturi.

Tot monumentul fusese acoperit cu lespezi din un calcar alb ca și piramidele vecine din care numai una mai păstrează o parte din coperișul său superior.—Toate aceste pietre calcaroase au fost luate pentru a se zidi o bună parte din Cairo și în special o moschee. Din fericire s'au pus frâu acestei barbarii și astăzi monumentele în Egipt, afară de un templu ce se află la Phyle care va fi înecat parțial prin apa rezervorului de la Asuan, toate sunt păstrate cu sfîntenie.

Discutându-se în fața unui indigen asupra modului cum aceste colosale zidiri s'au făcut, Egiptianul, cu seninătate și convingere, arătând un băț de bambus, din apropiere, zise: acesta este instrumentul cu care s'au clădit piramidele!

Desigur că și atunci, ca și astăzi încă, viața oamenilor nu însemna mult,

și numai monumentul ar putea să ne spue martirologul lucrătorilor și numărul victimilor sacrificate.

Monumentul consistă dintr-o piramidă mare numită *Kheops* naltă de 147 m. cu baza pătrată, având latura o lungime de 233 m. la început.

Ea este așezată pe o stâncă puternică ce iese din nisip și are deschiderea spre nord.

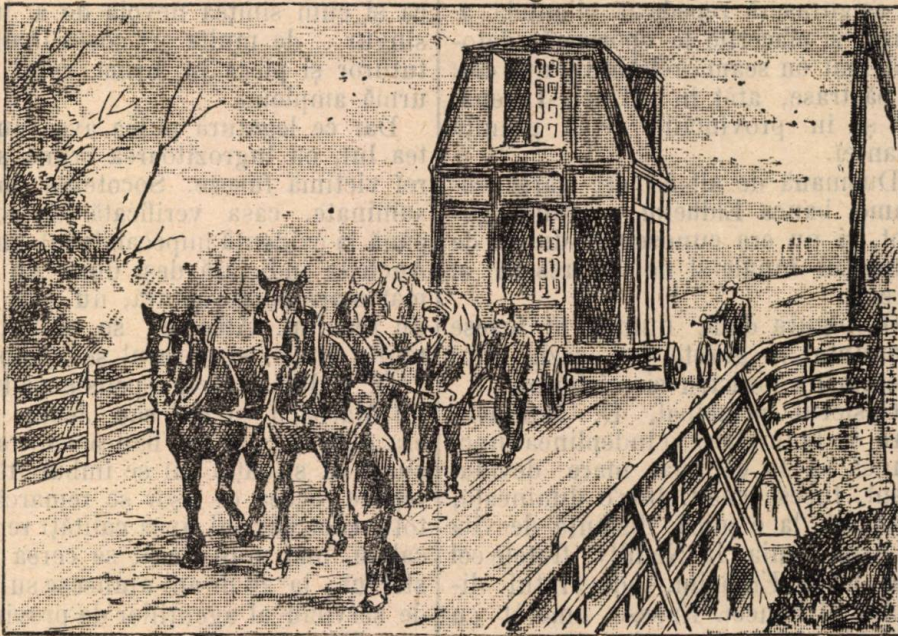
Înălțimea sa se apropie de a turnurilor catedralei din Colonia care are 156 m., și sunt cele mai înalte din lume. Intrarea în piramidă este foarte dificilă și călătorul lunecă mai mult, susținut de călăuze, pe un plan înclinat de tot, care pe urmă se continuă adânc într-o cameră subterană, și prin alte galerii se ridică și duce întâi la cavoul Reginei, iar deasupra la partea mijlocie, la cavoul Regelui.

Din lucrarea d-lui dr. C. Istrati

O CASA PE ROATE

Iată o ciudată fantezie! Un bogat lord

montată pe niște roate solide, se compune din nu mai puțin cinci încăperi din cari o bucătărie lozestrată cu unelte culinare cele mai perfecționate.

scoțian, care nu avea de cât să-și aleagă între numeroasele și somptuoasele lui palate, și-a construit o caravană cu două caturi. E o adevărată casă, care,

Castelul acesta mobilat, e de o greutate relativ considerabilă, intru cât îi trebuie patru cai spre a fi trăsat de colo până colo.

DIVERSE

Beția.— În Anglia există o societate contra alcoolismului cu 150.000 de membrii în vârstă și 85.000 tineri. Această societate datează de mai bine de 50 de ani. S'a socotit că omul care nu bea de loc dela 18 ani își lungeste viața cu cel mult opt ani.

Bismark.— Bismark e omul căruia i s'au ridicat cele mai multe monumente. Până azi i s'au înălțat mai bine de 301.

Cât cântărește un miliard.— Un miliard de lei cântărește în argint: 5 milioane de kilograme; în aur, 322580 kilograme; în hăcții de câte o mie, 1780 kilograme.

Eu din partea mea aș fi foarte mul-

tumită să am numai un kilogram din hârtii de o mie.

...Sunt foarte modestă !!!

Cuvintele din limba engleză.—Limba engleză are vre-o 250000 de cuvinte adică cu 70000 mii mai mult de cât are limba franceză.

Americane.—Pe un loc care a costat 37 milioane — adică 200000 me-

trul pătrat—s'a clădit un hotel care a costat ca imobil doar 750 milioane. El are 1600 camere, 1000 săli de baie și va avea o înălțime de 25 etaje. Acest hotel are 4 fațade, fiecare pe alt bulevard.

În imobil sunt 3 restaurante cu pini-uri uriașe de câte 1000-2000 butoaie mari. Pe coperișul casei e un parc mare și 18 băi turcești.

Lili

IN JURUL LUMEI... PE NEVRUTE

MARE ROMAN DE AVENTURI

de JULES LERMINA

I

De la Paris la... ?

Banca Eldheim este foarte cunoscută la Paris, și în lumea comercială și-a câștigat o reputație incontestată de activitate și de cinste.

Fondată în 1872 de frații Eldheim, vechi manufacturierii din Colmar, care nu vroiseră a trăi sub jugul nemțesc și asiguraseră repede o clientelă aleasă, și afacerile le sporiseră datorită mai cu seamă relațiilor pe care le păstrase, atât în Alzacia-Lorena, cât și în provinciile de la granița Franței.

Dușmană de alt-fel orî căreî reclame, banca Eldheim nu căuta sgo-mot, și nu era cunoscută, de cât de comerțul înalt și de interesatî ei direcți.

O singura dată, numele ei fusese pronunțat în gazete, cu ocazia unui eveniment sinistru și misterios.

Casierul principal, D. Marbach, care de la fundare și îndeplinea funcțiunea sa cu cel mai mare devotament, fusese găsit, într-o dimineață, asasinat, la o mică distanță de vila în care locuia, la Neuilly, fratele cel mai mare Eldheim, adevăratul director al băncei. Fusese omorât cu cuțitul, după ce mai întâi fusese amețit de o armă zdrobitoare; buzunarele îi erau întoarse.

I se furase hârtiile și banii.

Pentru ce se găsea la o asemenea oră — moartea se săvârșise la miezul nopții sau la ora unu — așa departe de locuința lui în care ședea cu soția și fiul său, în vecinătatea băncei, adică în strada Clery, aceasta nimeni nu o putuse înțelege.

Peste zi, nu se dusese acasă ca să mănânce; nevastă-sa nu putea da nici o indicație despre cum și petrecuse vremea.

Părea cu toate astea evident, că vroise a se duce la patronul lui, la miezul nopții, pentru vre-o comunicare urgentă: cât de neexplicabilă

părea această ipoteză, era cu toate astea singura acceptabilă.

Petre Marbach, era stimat de toți colegii lui, care nu puteau da despre el de cât cele mai simpatice deslășiri; cel mult, băgaseră de seamă, că de câtă-va vreme părea prea preocupat ca și cum o idee fixă îi băntuia capul. La bancă venea de multe ori, în zilele când era închis, ca și cum simțea nevoia de a lucra singur; de multe ori sosea înaintea tuturor și pleca în urma celui din urmă amplotat.

Dar ce legătură putea avea purtarea lui, cu îngrozitoarea crimă a cărei victimă fusese. Socotelile lui examinate, casa verificată dovedeau până la evidență impecabilă lui cinste. Ancheta judiciară deși dusă cu cea mai mare perseverență, nu avu nici un rezultat. Afacerea se sfârși, ca multe altele, și dosarul se închisă.

D. Eldheim făcu o pensie văduvei lui Marbach și fiul său Jean, care era deja atașat la bancă ca comis, simți că situația lui se îmbunătățise repede, aceea ce ușor se remarcă de toți, căci băiatul avea calități remarcabile, mai mult decât se cerea vârstei lui: la 26 de ani ajunsese sub-șef de serviciu al agențiilor de provincii, una din cele mai importante slujbe și pe care o îndeplinea cu mare cinste, spre marea bucurie a șefilor lui.

Trecuse două ani de la omorârea casierului. În dimineața când începe această povestire, d. Jaques Lehr, șeful contabilității, care îndeplinea în realitate și funcția de sub-director, se afla în cabinetul d-lui Eldheim.

Subiectul convorbirii lor era însemnat. De câtă-va vreme sucursala din Nancy periclita; nu numai țifra afacerilor scădea, dar mai venise svonul supărător asupra purtării și obiceiurilor agentului, care, după cât se părea, ducea o viață în disproporție cu situația lui.

— Este adevărat, zicea d. Eldheim, acest agent câștigă din belșug, dar

după cât se zice, pare că arde lumânarea la cele două capete. În socotelile lui n'ar observat nici o neregulă?

— Nică una; vărsămintele se operează în absolută regulă... poate că joacă la bursă sau în altă parte și până azi o fi avut noroc să câștige... asta este însă o situație delicată de care ar trebui să ținem seamă... Nu ești de părere a trimite pe lângă el pe cine-va de încredere, inteligent și discret, care cu cea mai mare circumspecție și-ar da seama de adevărata stare a lucrurilor?..

D. Lehr era un om de vre-o 30 de ani, purta monoclu; părul roșu aprins, des și stufos, tăiat mărunț, forma o dungă pe frunte în jos, care arăta o ciudată cicatrice, plecând de la rădăcina părului până la sprânceana stângă. Vre-un accident de scrimă, poate. Era un tip de energie aspră, care nu ar fi deșteptat simpatie, dacă nu s'ar fi știut că de 6 ani muncise pentru bancă cu înverșunare. Despre el se zicea; «este un mare om, este o țifra», și o țifra nu poate fi simpatică. Nu i se cere decât să fie dreaptă. Însfârșit, francezii nu puteau uita că fugise din Alsacia ca să nu satisfacă cerințele serviciului militar nemțesc.

Ascultase cu multă atenție pe șeful său, apoi luând cuvântul zise:

— D-le director, sunt absolut de opinia d-voastră, aș putea zice că m'am și gândit mai înainte, căci am a vă supune o propunere, propunere care are un îndoit scop...

— Te ascult.

— Este de neapărată grabă a ne da seama exactă de cele ce se petrec la Nancy... am putea trimite pe unul din inspectorii noștri, dar toți sunt cunoscuți de agentul nostru de la Nancy și prezența lor singură l'ar face să se ferească.

— Asta așa e. Urmează.

— Să trec la o altă ordine de idei. Știi, d-le director, cât stimăm de mult pe fiul nenorocitului acela de Marbach... Competința lui, direcția serioasă a spiritului lui, exactitudinea lui îl clasează printre cei dintâi funcționari...

— Știu și sunt dispus să țin seamă de toate aceste calități...

— Ei bine, d-le director, de câtva timp d. Jean Marbach mă îngrijește.

— Adevărat?... Ce vrei să zici?

— Departe de mine a critica regretele pe care moartea tatălui său a lăsat acestui tânăr. La început, nimic mai firesc, acel exces de durere. Dar vremea trece și în loc să aducă o ușurare suferințelor morale ale lui Marbach, pare din potrivă că ele se agravează. Caracterul lui a devenit din zi în zi mai posomorât. Este prada unei continuu griji; înverșunarea chiar cu care

muncește prezintă un caracter bolnăvicios. Nicăi o distracție nu l'ia de la lucrul lui neîncetat. În scurt, mă tem pentru el ca această stare sufletească să nu degenereze într-o idee fixă. După câteva cuvinte ce a pronunțat și cari i-au scăpat, pare că a jurat să răsbune pe tată-său. Cum? Pe cine? D-voastră știți, ca și mine, d-le director, câte cercetări s'au făcut și toate zadarnice!... Acum, dacă găsiți de cuviință și bine, încredințați d-lui Jean Marbach misiunea de la Nancy. Afară că prezintă toate garanțiile de competență și de discreție cari ne sunt necesare, deplasarea însă ar putea fi profitabilă tânărului nostru, smulgându-l de la preocupările lui cari ar putea deveni periculoase sănătății și chiar intelectului lui.

— Ai toată dreptatea, zise d. Eldheim. Ideia aceasta îți face cinste și îți mulțumesc de a mi-o fi sugerat. Trimite-mi pe d. Marbach. Îi voi da instrucțiile necesare.

D. Lehr, după ce și luă rămas bun de la patron, trecu în bioururile lui, unde chemă pe d. J. Marbach.

Acesta se înfățișă numai decât: era un tânăr de statură mică, mai mult slab; trăsăturile fine. Dar aceea ce caracteriza în particular această fizionomie, era în paloarea feței și sub un păr des și brun strălucirea a două ochi negri extraordinar de energici și pătrunzători. Ai fi zis că avea conștiință de această excesivă ascuțire a privirii lui, căci mai mult își ținea pleoapele pe jumătate închise, ca pentru a mai slăbi strălucirea.

Pe când d. Lehr îi explica dorința patronului de a avea cu el o întrevvedere imediată, el îl asculta fără a zice o vorbă, fără a manifesta dorința unei explicări prealabile și arătându-și învoirea printr-o simplă și ușoară salutare, plecă la d. Eldheim. În fața șefului său, fizionomia lui păru că se luminează: o rază de simpatie potoli asprimea privirii lui, și după ce d. Eldheim îi explică despre ce era vorba, el îi răspunse:

— Sunt gata a mă supune și voi îndeplini cum voi putea mai bine însărcinarea ce mi dai. Dați-mi voe numai să vă întreb cât timp voi fi departe de Paris?

— Cincisprezece zile, trei săptămâni cel mult... depinde de cel dintr-un raport ce mi vei trimite, și voi hotărâ dacă este necesar ați da deplină putere pentru verificarea socotelor agenției. Mă încred în totul aprecierilor d-tale. Să știți că în d-ta am toată încrederea pe care o aveam și în nenorocitul d-tale tată...

Tânărul tresări deodată:

— Tata!

Apoi ca și cum s'ar fi căit de a-

ceastă emoțiune bruscă și fără voe reluă:

— Nu am alt gând decât să mă fac demn de această simpatie...

— Mi se spune că de câțiva vreme pari și mai trist, mai preocupat! Această mă doare. Nu trebuie să lupți cu ireparabilul...

— Ireparabilul! — zise încet Jean Marbach. Aceasta este după cum vrei s'o iei... Nu voi mai uita pe tata, asasinat mișelește, o știu, dar am o datorie de împlinit, de la care nu mă voi da înapoi...

— Aceea ce însemnează că sperî a descoperi pe asasinii tatălui d-tale? Crede-mă, încercî imposibilul...

— D-le director, nu cred în imposibil. Acest cuvânt nu este decât scuza omului în fața propriei lui lășități!

— Bine, bine, nu mai discut, răspunse d. Eldheim. În orice caz, te supui unui sentiment din cele mai onorabile. Să revenim acum la afacerea noastră. Doresc să plec chiar astă seară. De la casă vei lua câți bani îți trebuie. Cheltuește din gros, așa cum se cuvine reprezentantului casei; și acum, scumpul meu copil, dă-mi mâna și călătorie bună.

Jean Marbach se grăbi ași face pregătirile necesare de plecare. După ce și puse ordine în afacerile de la bancă, se duse acasă.

Văduva Marbach, locuia cu fiul ei, de la moartea soțului, o casuță în strada Montholon; în vârstă de 50 de ani abea, avea părul alb de tot. I se albise chiar în noaptea îngrozitoare catastrofe, care-i smulse tovarășul vieții sale.

Auzind pe fiul ei, venind acasă la o oră neobișnuită, se înfioră. El însă o liniști repede, insistând asupra buneî-voinței ce-i arătase d. Eldheim.

— Mai cu seamă, fi cuminte, mamă, îi zise el. Voi reveni cât mai curând posibil.

Aci era cu totul alt om, cu fața zămbitoare, cu privirea sinceră, aproape veselă.

Lângă mama lui pe care o adora, încerca a o face să uite nenorocirea — pe care n'o uita nici el.

— Dar nu ți-ar plăcea, reluă D-na Marbach, să-ți iei rămas bun și de la d-ra Martha...

— Bine înțeles, mamă; dar mă tem să nu fie acasă...

— Ba da. — Tată său, bietul orb, a fost puțin indispus azi dimineață, și dansa nu s'a dus la atelier... du-te de-i bate în ușe; eu te aștept...

Jean se grăbi să bată ușurel de câte-va ori, și ușa se deschise numai de cât.

Martha Davaine apăru, o adorabilă copilă de 18 ani, blondă cu ochi negri. Văzând pe Jean avu o miș-

care de surprindere și atrăgând pe Jean înăuntru îi zise încet:

— Binișor că tata doarme. Dar cum se face de ai venit la ora asta?

— Plec, răspunse el încet; și în câte-va cuvinte îi explică misiunea ce i se încredințase.

— O să stai mult?

— Două sau cel mult trei săptămâni... te rog al grije de mama.

— Mai e nevoie să-mi spui... nu e și puțin mama mea, și a mea, adăogă ea roșind: spune-mi te rog sincer, călătoria asta nu este de loc în legătură cu... știți ce vreau să-ți spun...

— Nu, îi jur. Asta e părerea mea pentru un moment... cu toate astea vreau să fiu prevăzător și să te însărcinez cu un depozit...

— Știi bine că vreau tot ceia ce vrei... nu sunt soția d-tale, încredințată în d-ta și în viitor?

Despre ce e vorba?

El o apucă de mână și privind-o cu ochii lui blânzi îi zise:

— Martho, d-ta singură pe lume știți ce mandat mi am dat mie însuși...

D-ta singură ești în curent cu cercetările mele, d-ta singură cunoști urma pe care cred că am descoperit-o... Ei bine, deși repet, nu cred că această călătorie că ai bă vreau să înărcinarea ce urmăresc, cu toate astea, trebuie să mă feresc de tot ce vine... dintr-o oare care parte; mă înțelegi! Or, iată în acest portofoliu, toate hârtiile ce am adunat și cari constituiesc dosarul crimei... nimic precis, dar indiciu grave; ți-l încredințez, și dacă din întâmplare mi se întâmplă vre-o nenorocire...

— O! nu vorbi așa, mi e frică!

— Ai să te duci la d. Eldheim să îi dai aceste hârtii, dacă va vrea le va da însemnătate, dacă nu cum va bine voi; în orice cas eu mi voi fi făcut datoria.

Martha avea ochii plini de lacrimi.

— Nu, nu plânge, te rog, zise Jean.

Iubita mea, știți bine că nu ne putem lua, de cât când voi fi ușurat de îngrozitoarea grije care mă apasă... Vreau să se facă dreptate... și de doi ani, nici o clipă nu a trecut fără a nu fi căutat să studiez, să leg înprejurările cele mai neînsemnate, în aparență; cred că, întocmai ca și un câine de vânătoare, am mirosit adevărata cale... voi merge, voi merge, până ce voi descoperi adevărul... cât despre această călătorie, o repet, este un incident fără însemnătate și care este cu totul independent de ceea ce mă interesează... Adio dar buna și draga mea Martho. Așteaptă-mă cu răbdare, gândește-te la mine, și iubeste-mă cum te iubesc eu...

Mai vorbiră încă puțin încetșor;

orbul nu se deșteptă și când se despărțiră, Marta dete fruntea logodnicului ei pe care i-o sărută.

Trenul pleca la 8 ore seara : d-na Marbach gregătise geamantanul fiului ei. Dar cum se întâmplă în totdeauna, căutând a lua cât mai puține lucruri te vezi prea bogat, și astfel Jean fu silit să se ducă într'un magazin, vecin cu foburgul Montmartre, să cumpere o valisă în care să-i încapă toate lucrurile.

Negustorul i arată de toate felurile : între zece modele, îi arată și o valisă de piele neagră solidă, cu fierăriile nichelate și estină. În urma lui Jean, intrase un alt client, cu aceeași intenție ca ale lui, și negustorul îi servi pe amândoi la fel. Jean se duse acasă cu valiza, și amândoi plecară de acasă pentru a se duce să ia masa, într'un restaurant lângă gară.

La orele 8, Jean îmbrățișă pe mama sa, recomandându-i pe Marta, făgăduindu-i să-i scrie chiar a doua zi și se înpreptă spre cheu.

Cu mare greutate găsi un colț excelent de cl. I într'un vagon cu coridor. Era pe la sfârșitul lui Noembrie; timpul era uscat și rece; intrând în compartiment și dând de atmosfera acea caldă, se simți bine.

Un călător intră după el și se așeză drept în colțul din fața lui, scribindu-se cu intenția vădită de a trage un somn sdrașan. Restul compartimentului rămase gol ; controlorul trecu, viză biletele și trenul porni cu iuteală.

Erau orele 8 și jumătate : Jean avea să ajungă direct, fără a mai schimba, la orele 3 și jumătate la Nancy. Nu avea nici o grijă.

Oprirea la Nancy, 12 minute, îndepărta ori ce teamă de eroare. Și ce noroc încă : un singur tovarăș de drum, dormind, și care n'ar avea nimic de zis, dacă ar fuma. Or, Jean era un mare fumător de țigări — nu făcute, o ! nu ! — dar din acelea învățate de el singur.

Ca de obicei, avea între degete o țigară, pe care mașinicește o fabricase singur ; o aprinse dar și începuse a visa.

Este adevărat că era în prada unei obsesiuni ? dar nu e natural ca un fiu să nu se poată obișnui cu gândul că asasinul tatălui lui va putea rămâne nepedepsit.

Își amintea de când fusese chemat de parchet să se ducă la locul unde căzuse victima : îl transportase la un colț de străduță într'o tutungerie vecină. Corpul fusese întins pe o masă, și Jean revedea acea față lividă care eri, încă îi surâdea, și azi avea rigiditatea tristă a morții.

Apoi urma scena sinistă a recunoașterii mortului de mama lui, și

petele aproape delirante, leșinul, apoi criza nervoasă...

Cine făcuse toate astea ?

D. Marbach, cu totul funcțiunilor lui, având pentru frații Eldheim devotamentul unui câine, nu cunoștea, nu putea să aibă dușmani.

Cu toate acestea, scotocind prin amintirile lui, Jean își aduse aminte de un cuvânt, care câteva zile înainte de crimă, îi scăpase :

— Da, șoptise el, este de datoria mea, și nu mă voi da înapoi.

Maî era adevărat că avea preocupatii neobișnuite : adusesse acasă carnete pe cari le examinase cu o minuțioasă băgare de seamă, și la un moment un tipăt—ca o surprindere, aproape de bucurie—îi scăpase de pe buze : « De data aceasta îl țin în mână » !

De cine vroise el să vorbească ? Există oare vre-o legătură între această exclamare și omorul—care atunci ar fi avut motiv voința de a îngropa în mormânt un secret — pe care l'ar fi ghicit.

Ce secret ? Marbach nu avea alt interes în viață decât prosperitatea băncei Eldheim. Era, poate, o manoperă a vre-unui dușman necunoscut pe care o surprinsese ?

Și acum Jean, somnoros, în colțul vagonului, își făcea în minte drumul ipotezelor, al deducțiilor urmărite deja de două ani., și cari îl îndreptase într'un oare-care sens, în spre cineva, un om așa de absolut nebănuț, că i se părea lui singur o nebunie ca să cugete la el... și care cu toate acestea...

Timpul trecea, trenul fugea.

Jean deschidea din când în când ochii, auzea scârțâitul surd al roților, vedea în față-i pe tovarășul lui de drum nemișcat și se văra și mai mult în colțul vagonului.

Cu toate acestea, pentru a scăpa o clipă de băntuiala veșnicelor combinații mintale, se gândi a-și face o țigară, dar... scoase deodată un strigăt involuntar.

Nu-și găsea tabachera cu tutun ! Un adevărat dezastru pentru un fumător.

De giaba scotoci prin buzunarele hainei, ale vestei, pantalonilor ; trebuia să se încredințeze că în adevăr o pierduse ! Unde ? În sala de așteptare, unde își amintea perfect că făcuse o țigară, ultima înainte de a porni spre vagon.

— Prea frumos ! Iată-mă acum că nu voi mai putea închide ochii !

— Ați pierdut ceva ? îl întrebă vecinul lui, deșteptat ca dintr'odată.

— O, mi! de scuze ! zise Jean zăpăcit de a-i fi turburat somnul, am fost un dobitoc că mi-am pierdut tabachera... și vă mărturisesc că asta mă plictisește...

— O, nu fiți așa de turburat ! re-luă celalt. Eu dorm, dar nu fumez niciodată noaptea. Poftiți tutun, luați-vă cât vroiți. Nu e prea mult, dar făcând puțină economie...

Necunoscutul întinse lui Jean Marbach un mic săculeț de piele.

Tânărul se temea să nu fie indiscret.

(Va urma)

A'ți pățit-o, Domnilor ?

Aveți boale secrete (lumești) ?

— Nu pierdeți vremea: mergeți la —

Policlinica „FORTUNA“

No. 5, str. Cavași-Vechi, 5 (drept în fața oficerului stărei civile), unde se vindecă repede, sigur și fără durere, toate boalele secrete (lumești), cele vechi și cele noi. Intrarea discretă.

— Notați bine adresa —

Înainte și După
întrebuințarea
Cremei și Pudrei „FLORA“

Pastă de **BUCOL** Apă de gură
dintii 1 leu 1 leu 50

SĂPUN de TOALETĂ „FLORA“

de o calitate ireproșabilă, foarte bine parfumat, catifelează mâinile și tenul
— Bucata lei 1,25 —

Tusea cea mai rebelă,
bronșitele acute
și cronice, tusea
măgărească vindecă sigur

PECTOSIN ITEANU

Sticla lei 3. Drogueri și farmacii

Anemia clorosa, neurastenia, histeria,
slăbiciunea generală combata.

HEMOFER ITEANU

— Sticla lei 4 —

BONBOANE

ORIENTALE

Parfumează admirabil gura și distrug ori-ce miros urât al gurei. Cutia 50 bani la drogueri și farmacii. A se observa marea : «Semiliuna cu stea».

TOȚI ABONAȚII LA „ZIARUL CALĂTORIILOR”

Participă, cu începere de azi, la următoarele mari și de valoare premii:

1) **Un elegant pat de fier** pentru copil, cumpărat de la cunoscuta casă «Industria metalică Marcu», Bulevardul Elisabeta, No. 5.

2) **Una pușcă fină de vânătoare** cu două țevi, cal. 12, din vechia și renumita fabrică «Pieper-Bayard».

3) **Un pistol automat de buzunar**, Pieper-Bayard, modelul cel mai nou, fiind de calibru mare, 7.65, însă format redus, foarte portativ.

4) **Una carabină de mare precizie**, cal. 22, Pieper-Bayard, semi-automată.

Toate aceste 3 arme sunt cumpărate de la marele magazin **B. D. Zisman**, calea Victoriei, 44, furnizorul Curții Regale.

5) **Un gramofon perfecționat.**

6) **Una mandolină**, din lemn de palisandru, ornată cu sidex, cumpărate de la marele magazin de muzică **Jean Feder**, calea Victoriei No. 54.

7) **Un frumos vas** pentru fructe sau mezeluri și **o frumoasă tavă**, ambele argintate, cumpărate de la vechiul magazin de bijuterie **Th. Radivon**, Bd. Elisabeta, 9 bis.

8) **Un ceasornic de birou**, lucrat artistic în marmură și bronz.

9) **Un frumos ceasornic în culie**, pentru voiaj, cumpărate de la cunoscutul magazin de bijuterie **Schmith & Stratulat**, calea Victoriei, No. 53.

10) **O frumoasă pendulă** de voiaj care se întoarce la opt zile.

11) **Patru pahare pentru ceai**, cu scăunelele lor de argint de China, cumpărate de la cunoscutul magazin «Ceasornicăria Colței», strada Colței, No. 31.

12) **Sease cămăși bărbătești** de zi, de zefir sau albe, cu piepți de olandă, după alegere și măsură, cari se vor lucra de cunoscutul magazin de lingerie **La Patru sezoane**, calea Victoriei, Pasagiul Maca, vis-à-vis de poliție.

13) **O duzină crema «Flora»**

14) **O duzină săpun «Flora»**

15) **O duzină pudră «Flora»**

16) **Sease frumoase gente** pentru dame.

17) **Sease lingurițe de dulceață.**

18) **Zece linguri** pentru masă.

19) **Zece furculițe** pentru masă.

20) **Zece plachete argintate**, reprezentând fotografiile M. S. Regelui și Reginei, comandate în nume pentru premii.

Toate aceste frumoase premii se oferă cu începere de azi, prin tragere la sorti, abonaților «Ziarului Calătoriilor».

PREȚUL ABONAMENTULUI:

➤ Pentru 1 an lei 5; Pentru 6 luni 2.60 ➤

Spre a participa la aceste premii, abonații pentru un an primesc 2 bonuri, iar cei pe 6 luni 1 bon.

NOUILE MARI PREMII

OFERITE DE ZIARUL

„UNIVERSUL“

ABONAȚILOR SĂI, LA TRAGEREA DIN MAI 1911.

O NOUA VILA LA SINAIA

«Vila Theodora», construită anume pentru tragerea viitoare, pe strada I. C. Brătianu, în poziția cea mai splendidă din localitate

Un salonaș modern

compus din: o canapea, două fotoliuri, patru scaune și o masă de mijloc, foarte elegant, cumpărat dela fabrica de mobile de artă I. Brezoiu, calea Rahovei, 50, unde se găsește în permanență o bogată și aleasă expoziție de mobile de toate genurile

UN DORMITOR DE BRONZ

de mare valoare, cumpărat de la Industria metalică «Marcu», Bulevardul Elisabeta, No. 8.

O GARNITURA DE MOBILA PENTRU INTRARE

compusă din o canapea, patru scaune, două fotoliuri și o masă cumpărate de la cunoscutul magazin de mobile de trestie și bambu Littman, strada Lipscani, No. 3.

UN DORMITOR DE LEMN FIN

construit în marea fabrică de mobile de lemn Marin V. Ganea, șoseaua Mihai-Bravul, No. 37 și strada Șerbănică, No. 10.—Sucursala calea Victoriei, No. 107.

O SCOARȚĂ ROMÂNEASCĂ ȘI O BLUZĂ (IE) DE MĂTASE

de la Bazarul Național de țesături românești, calea Victoriei, 110.

UN SALONAȘ DE BAMBU

cumpărat de la cunoscuta fabrică de mobile în acest gen E. A. Pucher, calea Victoriei, No. 148.—Sucursala Bulevardul Elisabeta, No. 18, «La Cometa Haley».

O DORMEZĂ, DOUĂ FOTOLIURI ȘI UN PARAVAN ARTISTIC

lucrate în vechiul atelier de tapițerie Ioan Niculescu, strada Câmpineanu, No. 31.

O pendulă de stejar afumat și o tavă argintată, cumpărate de la magazinul de încredere Schmidt & Stratulat, calea Victoriei, No. 53.

O bicicletă, o pușcă de vânătoare și un pistol automat, cumpărate de la marele magazin de biciclete și arme B. D. Zissmann, calea Victoriei, No. 44.

Un gramofon, o vicoară, un flaut și o harmonică, cumpărate de la cunoscutul magazin de muzică Jean Feder, calea Victoriei, No. 54.

1 pendulă de perete și 6 lingurițe de argint suflute cu aur, cumpărate de la cunoscutul magazin «Ceasornicăria Colței», str. Colței 31.

O splendidă rochie albă, lucrată artistic în ajururi.

O dormeză, 2 fotoliuri și un paravan artistic, lucrate în vechiul atelier de tapițerie Ioan Niculescu, strada Câmpineanu, No. 31.

Un ceasornic de aur cu trei capace pentru bărbat

1 brățară de aur 14 kt. cu 5 perle fine.

2 ceasornice de aur pentru doamnă.

1 inel de aur cu rubin pentru bărbat.

1 pereche de cercei cu diamante și rubine Capuchon, de o mare valoare.

O frumoasă și prețioasă broșă.

1 inel de aur 14 kt., pecetar pentru bărbat.

6 ceasornice remontoir de argint cu câte 3 capace

1 ceasornic de metal emailat.

1 binoclu fin, 6 ceasornice remontoir de metal.

1 elegantă compotieră argintată de mare valoare.

50 cutii de cremă, pudră și săpun «Flora» în cutii speciale făcute anume pentru abonații noștri.

2 aparate economice de încălzit inventate de d. n. căpitan Castano.

20 plachete argintate reprezentând fotografiile Regelui și Reginei, comandate anume pentru premii.

Toți acei cari se abonează cu începere de azi mai primesc gratuit și un volum din: Memoriile Regelui Carol I.

ZIARUL CĂLĂTORILOR

ȘI AL ÎNTÂMPLĂRILOR DE PE MARE ȘI USCAT

COSTUL ABONAMENTULUI

Lei 5.—Pe un an în toată țara
2.60 c 1/2

Redacția și Administrația

No. 11, Strada Brezoianu, No. 11.

ZIARUL CĂLĂTORILOR

Apare odată pe săptămână

— MARȚA —

MORMĂNTUL PLUTITOR. — (Vezi pag. 5128)

ABONAMENT

LA

„ZIARUL CALĂTORIILOR”

Pentru 1 an 5 lei; jum. an 2.60

MORMINTUL PLUTITOR

Căpitanul Hans Engellandt este de 31 de ani.

Este tatăl a două copii, și proprietarul unei șalupe de oțel de 80 de tone, numită «Erndte». La 16 Aprilie, anul trecut, «Erndte» părăsi Memel cu o încărcătură de lemn de brad cu destinația la Bréma. Engellandt avea sub ordinele lui, pe cumnatul său și două oameni.

De la început chiar, călătoria fu agitată, sufla o adiere cam tărășoară; căpitanul nu se îngriji pentru atâta lucru, căci vântul bătea în direcție favorabilă lui.

Cu toate acestea, pe la amiază, cerul se întunecă, ploae cu grindină și zăpadă căzu, și vântul începu și mai tare.

Șalupa, cu lemnele grele, mergea greu, așa că silit fu căpitanul să întindă pânza.

Pe la orele 7, marea se infuriă rău, și vântul începu a sufla cu groază; datorită însă precauțiunilor luate de căpitan, șalupa nu luă apă. Starea aceasta de lucruri ținu până la 3 ore dimineața. Șalupa făcuse 120 de poște pe timpul când căpitanul Engellandt, fără a se odihni ținuse cârma și îmbărbătase pe cei trei oameni ai lui, încremeniți de furia furtunei.

Firește că era muiat până la oase, și mort de oboseală; profitând dar de o clipă mai liniștită, încredința cârma cumnatului lui și el se scobori în cabină pentru a se schimba și a se odihni puțin.

Tocmai își schimbase hainele, când șalupa fu sguduită cu putere, în cât Engellandt, fu aruncat într'unul din colțurile cabinei. Câte-va minute rămase amețit. Când își veni în fire se uită în jurul lui, ca un om beat, pentru a se încredința că nu visează. Ce se petrecuse în acea cabină îngustă? Ce însemna acel spectacol înspăimântător? Engellandt, mergea pe tavan, și podeala era deasupra capului lui. Înțelese numai de cât, că vaporul fusese întors de valuri, și acum plutea în aer. Și el, Engellandt, era închis în corpul corăbiei ca un soarece în cursă. Se gândi imediat și la cei trei oameni ai lui, cari probabil fuseseră ridicați de talazul cari răsucise vaporul și muriseră inecați.

Căpitanul Engellandt, se gândi câteva momente, apoi se hotărî a încerca ori-ce, ca să se scape din încurcătură.

Mai întâi se agață de peretele cabinei, cât putu mai sus, ca să fugă de apa

cari intrase la fund. Se mai gândi însă, că vaporul încărcat cu lemne, și cu masa de aer comprimat din corpul corăbiei, va împedica șalupa să se scufunde, încă multă vreme.

Pe când vaporul dănuia pe mare, apa din cabină se clătina ca într'o sticlă, și lovindu-se de puținele mobile, cari pluteau la suprafață, Engellandt înțelese că dacă ar cădea în apă, ar fi ori înecat, ori aruncat în spre stâlpii cabinei și deci lovit; de aceea căuta a se urca și mai sus.

La reflecția că nava lui avea 11 picioare de adâncime și cabina 7 picioare de înălțime, îi mai rămânea patru distanța dintre el și temelie.

Scoase atunci două sau trei table de scânduri și se refugiă în fundul corăbiei, unde pentru moment se afla în siguranță.

Apoi se gândi, că în curând avea să i fie foame. Avea să găsească de mâncare, ori era condamnat să moară de foame?

Cu mare grije căută în jurul lui și găsi din fericire, trei oca de struguri uscați, trei oca de orez și un cârnat. Puse aceste prețioase provizii în fundul corăbiei și făcu părțile mici, căci nu știa cât timp avea să stea închis în aceea coajă de fer.

Acum trebuia să descopere un mijloc de a atrage atenția vapoarelor pe care întâmplarea le-ar fi adus pe lângă aceste rămășițe. Ce să facă? Era îngropat de viu, în întunecul șalupei răsturnate, și vocea lui nu putea fi auzită nici odată prin această îmbrăcăminte de metal.

Cu toate acestea, descoperind în fundul corăbiei un mai de lemn, începu a lovi cu el în ferul corăbiei. Speranță deșartă. Sunetul metalic, produs de aceste lovituri repetate, nu erau destul de puternice pentru a fi auzite în depărtare, dat fiind, că navigatorii prudenți nu trec nici odată prea aproape de rămășițele unui vapor, cari de multe ori, sunt foarte periculoase.

Deși Engellandt mai descoperise o lampă și un amnar, nu o aprinse, pentru că știa că cantitatea de aer înmagazinată în navă, era forțamente limitată, și lampa arzând ar fi sfârșit tot oxigenul din aer.

De altfel nu era cu totul în întunec. O lumină lungă se reflecta în cabină prin apă; era o lumină dulce și palidă, o lumină de aquarium, care îi permitea să distingă obiectele din jurul lui.

Când venea noaptea, se culca pe o pânză pe cari o întindea pe scânduri și dormea un somn bântuit de teama ca un alt vapor să nu ciocnească rămășițele lui, și să l trimită în câte-va clipe drept în fundul mării.

Zilele treceau încet și desperate, și cum nu avea nici ceas, nu putea urma nici aproximativ mersul orelor, de cât după lumina cari pătrundea prin colțșorul lui.

Ca să numere zilele, se hotărî a face

noduri pe o bucată de sfoară pe care o găsisese acolo.

Firește, nu avea nici o idee de direcția vaporului, dar își închipuia că curentul îl va fi târât înspre Sud—Sud-Est.

Nodurile creșteau pe sfoară și lumina apărea și dispărea, provizia de hrană se împușina și nimic nu venea care să i dea ceva speranță. La ce soiu de moarte era condamnat el oare? Fi-va asfixia aerului viciat al cabinei, fi-va moartea din cauza foamei, care e mai înceată și deci mai dureroasă, sau se va cufunda cu rămășițele corăbiei sub isbirea vre uneia din stânci?

Ori-care altul decât Engellandt ar fi inebunit în asemenea împrejurări, dar acest marinar împietrit păstra în inimă speranța unei salvări apropiate și răbdătoare, cu o încăpățănare extraordinară, și înșira zilele pe sfoară.

Intr'o zi după amiază crezu că s'a isprăvit cu el. Soarele de afară ardea grozav și încălzise metalul corăbiei așa de mult, încât atmosfera cabinei devenise de nesuferit. Engellandt scoborâse până la nivelul apei, socotind a găsi la suprafața ei puțină răcoare, dar în zadar. Se îneca în acel cuptor literalmente și nădușeala îi picura pe fața lui aprinsă. Era aproape să-și peardă ori-ce speranță și să se lase în apă, extenuat, când înțelese după oscilațiile vaporului că marea devenea din ce în ce mai agitată și aerul mai răcoros. În adevăr, căldura scădea din ce în ce și se respira mai bine. Bietul căpitan se înveseli, căci simți că aerul din cabină începe a se reînoui.

Deodată însă o altă teamă începu a i reimprospăta suferința lui morală: setea începea a i chinui și nu avea nici o picătură de apă de băut. Bine înțeles apa pe care o avea la îndemână era rece și foarte ispititoare. Vai, dar a fi băut din ea, era a se expune nebuleniei sau morții!

Sfoara avea acum douăsprezece noduri. Trăise deci 12 zile în rămășițele «Erndtei», care plutea mereu în voia valurilor pe o mare necunoscută. Corpul corăbiei fusese întâlnit, cu siguranță, de mai multe ori, dar nimănui nu i venise în gând a i examina mai de aproape. La ce bun?

După ce și va fi sfârșit provizia, adică după 48 de ore, Engellandt se gândi să facă o supremă încercare pentru a eși din mormântul lui plutitor. Va înoda în jurul pieptului centura de salvare pe care o descoperise în corabie și să se lase în apă, pentru a putea ajunge în mare și a deschide ușa de la cabină. Acest ultim mijloc era foarte riscat, dar tot era cel mai bun, decât a muri în acea închisoare de fier.

Joi, 30 Aprilie, pe la scăpătutul soarelui, lumina după apă se stinse încetul cu încetul și se făcu o mare tăcere în șalupă. Engellandt înțelegând că era de prisos a mai lovi în corabie, sta întins

pe pânza lui, când se ridică înspăimântat, inima bătându-i cu putere. Ce însemna acel sunet?

Era un nebun sau auzise în realitate pe vapor sgomot de pași? Dintr-o săritură se sculă și apucând maiul, începu a bate cu furie în fier.

Ascultă câte-va clipe, apoi — o, minune! — un alt sunet îi răspunse: era scăparea atât de așteptată care sosea în sfârșit.

Deși însă o simplă închizătură de metal despărțea pe Egellandt de salvatorii lui, totuși era greu de a comunica cu el. Mai întâi se încercă a se ridica placa de fier, fără succes însă. Trebui să se găurească metalul la urma urmelor ca Engallandt să poată vorbi cu acei pe cari cerul îi pusese în drumul lui. Află că aparțineau unui bastiment norvegian, «Aurora», cu căpitanul Soeurense, că zăriseră rămășițele șalupei la vre-o 16 poști de Rixboeft și că fuseseră trimiși a o examina mai de aproape.

În timpul convorbirii Engellandt observă că aerul din cabină eșea cu repeziune prin găurice, aceea ce avea de rezultat să facă să se scufunde «Erndte», așa că ceru liberătorilor lui să astupe gaura și să excorteze șalupa până la cel mai apropiat port.

Peste cât-va timp operația remorcării «Erndtei» începu. «Aurora» conduse bastimentul la Newfahrwasser, fortul Dantzig, unde toată populația, înștiințată că un naufragiat trăise 12 zile zidit în rămășițele unei șalupe, se adunase ca să fie de față la salvare.

«Erndte» fu adusă la cheiu, se aruncă sub vapor un cablu și fu ridicat într'un tipăt puternic, ca în sfârșit să nu se mai poată scufunda.

Marinari, sub direcția unui inginer, începură a tăia fierul corăbiei și cum se făcu o deschizătură, căpitanul Engellandt își trecu mâna printr'însa, aceea ce înveseli mult mulțimea.

Marinari lucrară cu energia care înzecea simpatia lor pentru omul pe care îl scăpaseră ca prin minune, dar cu toate eforturile lor, placa de fier nu putu fi ridicată decât după 5 ore de muncă aprigă.

La 10 ore fără un sfert căpitanul Engellandt fu în sfârșit scos din închisoarea sa: petrecuse exact 11 zile și 18 ore.

Se chemă numai decât un doctor, dar spre uimirea tuturor el constată că naufragiatul era sănătos, era teafăr la minte și nu suferea decât de sete. Era foarte palid și mâinile îi erau umflate, consecința maiului cu care prea lovise mult în fier.

S'ar putea comunica cu celelalte lumi?

Chestiunea existenței ființelor și a oamenilor în celelalte planete afară de pământ, prinde din ce în ce mai multe rădăcini. Diferiți astronomi de seamă, în

frunte cu prea cunoscutul Camille Flammarion, agită neîntrerupt această idee. De curând acesta din urmă a publicat într-o răspândită revistă franceză, un prea interesant articol cu privire la modul de comunicare cu celelalte planete și pe care articol mă grăbesc să vi-l împărtășesc și d-voastră, iubii cititori. Iată ce zice d-să:

„Sunt vre-o 50 de ani de când astronomul J. de Latron, directorul observatorului din Viena a emis ideea de a se încerca o comunicație optică cu presupunând locuitori din lună. Un triunghiul tras pe pământul lunii prin trei linii luminoase de 12—15 km. ar fi foarte vizibil cu ajutorul telescoapelor noastre. Mai mult, observăm chiar detaliile mai mici ca de ex.: desenele topografice izolate din cerul lunar cărora li s'a dat numele de Platon. Așa dar, un triunghiul sau un patrat, un cerc sau altă figură de acest fel, construite de noi pe o câmpie întinsă cu ajutorul unor puncte luminoase, fie în timpul zilei reflectând lumina solară, fie noaptea cu ajutorul luminii electrice, ar fi vizibil pentru astronomii din lună, dacă există și dacă au instrumente optice, echivalente cu cele ale noastre. Urmarea celor de mai sus e simplă:

— Dacă am observa pe lună un triunghiul corect construit, am fi puțin intrigat, am crede că n'am văzut bine și ne-am întreba dacă nu cumva întâmplarea mișcărilor geologice ar fi putut da naștere unei figuri geometrice regulate. Fără îndoială am admite această posibilitate excepțională: Dar ce am zice dacă dintr-o dată am vedea acel triunghiul schimbându-se în pătrat, apoi, după câteva luni mai târziu înlocuit printr'un cerc? Atunci am admite fără dor și poate că o ființă inteligentă este dovedită printr-o faptă inteligentă și ne-am gândi cu multă dreptate că asemenea figuri ne descoperă existența unor geometrii în această lume vecină. De aici o mulțime de chestiuni: 1. cauzele existenței unor asemenea desene pe pământul lunii; 2. în ce scop confrății noștri recunoscute au desenat acele figuri enorme. Oare pentru a intra în relațiuni cu noi? Ipoteza nu e absurdă! Să mi se spună, pentru ce locuitorii lunii, n'ar putea fi mai curioși de cât noi, mai inteligenți, mai ridicați în aspirațiuni, mai puțin interesați de cât noi, în chestiunile materiale? pentru ce n'ar putea și ei bănuși că și pământul nostru e locuit ca și al lor și pentru ce aceste chemări (semnale) geometrice nu ne-ar întreba de existență? De altfel nu e greu de răspuns. Ni se arată un cerc? să-l imităm. Și iată comunicația dintre lună și pământ stabilită pentru prima oară dela începutul lumii. Geometria fiind aceeași pentru locuitorii tuturor lumilor 2 și cu 2 fiind egal cu 4 pentru toate regiunile infinitului și pretutindeni cele 3 unghiuri ale unui triunghi fiind egal cu 2 drepte, semnale schimbate așa dar între Pământ și Lună n'ar avea de loc obscuritatea ieroglifelor descifrate de Champollion și comunicația odată stabilită ar deveni degrabă regulată și abundentă.

De altfel Luna nu e decât la doi pași de noi.

Distanța sa de 96.000 leghe nu e egală de cât cu de 30 ori diametrul pământului și mulți factori rurali au parcurs a-

ceastă distanță în cursul vieții lor. O depeșă ar sosi acolo într-o secundă și un sfert iar luminei nu-i trebuie mai mult pentru a străbate această distanță. Luna este o provincie cerească alipită chiar de natură, soartei noastre. Până azi n'am observat nimic în lună care ar putea să ne facă să bănuim existența vreunei umanități gânditoare care să locuiască această mică insulă cerească. Totuși astronomii noștri care studiază neîncetat acest lucru sunt de părere că acest astru nu e de loc așa mort, după cum pare. Totuși aspectul rece și palid al satelitului nostru, nu e de loc un fapt care să încurajeze proiectul original al astronomului J. de Latron și curând, lăsând în urmă provincia noastră vecină, imaginațiunea câtorva fizicieni nu se temu de a sbura până în planeta Marte, care nu se apropie nici odată de noi de cât până la 14 milioane leghe de aci, dar care e cea mai bine cunoscută dintre toate globurile cerești și care ne oferă atâtea asemănări cu lumea noastră, încât am fi prea puțin expatriați, transportându-ne acolo. Aspectul lui Marte însă ne reamintește puțin de cel al Lunii. Te-ai crede absolut într'un alt pământ. Continente, mări, insule, râuri, capuri, golfuri, ape, nori, ploii, inundații, zăpezi, anotimpuri, zile, nopți, dimineți, serii, toate sunt întocmai ca la noi. Anii sunt însă cu mult mai lungi de oarece durează 687 zile, dar puterea anotimpurilor este aceeași ca și la noi, înclinația axei fiind egală ca a noastră. Zilele totuși sunt puțin mai lungi, fiindcă rotația lui Martie e de 24 ore, 37 minute și 23 secunde, dar după cum se vede diferența e mică.

Și notați că toate acestea sunt cunoscute cu precizieuna rotațiunii de ex.: e cunoscută în durata ei până la a 10 parte dintr-o secundă!

Dacă în timpul frumoaselor nopți cu stele, privești această lume cu telescopul și vezi acele zăpezi polare ce se tocesc primăvara, acele continente regulate, acele mări cu golfuri, nu te poți opri de a nu te întreba dacă soarele care luminează acea lume ca și pe a noastră nu încălzește ceva în viață, dacă acele ploii nu contribuie la rodul pământului, dacă aerul nu e respirat de vre-o ființă, și dacă acel Marte care alunecă cu ușurință în spațiu nu e ca și un tren care, ar merge gol, fără călători și bagaje!

Pe harta geografică a planetei Martie se observă în mai multe regiuni niște puncte pe care observatorul a constatat niște pete luminoase strălucitoare ca și zăpada, luminată de razele solare. Că aceste puncte luminoase sunt datorite zăpezii nu s'ar putea afirma căci sunt văzute în apropierea ecuatorului, sub tropice, apoi nu se poate iar admite că ar fi pe vârfurile unor munți, de oare-ce sunt vecine cu marea și așezate relativ simetric. Mai mult încă, cea mai mare parte din ele par a reprezenta paralele latitudinii și te gândești fără să vrei la niște semne geodesice. Se observă triunghiuri, pătrate și dreptunghiuri. Că aceste puncte luminoase ar fi așezate de astronomii din Marte nu e părerea generală. Că cele 60 de canale paralele și duble ce sunt admirate pe această planetă și care fac comunicațiile dintre toate mările martiene ar fi opera locuitorilor acestei lumi vecine, ar

fi un lucru cam greu de imaginat. Totuși nu e mai puțin adevărat că dacă locuitorii lui Marte ar dori să ne facă semne, acest mod de a proceda ar fi cel mai simplu și tot odată singurul închisut de noi. Ei n'ar putea face mai bine de cât să așeze puncte luminoase din distanță în distanță, urmând formele geometrice.

Se vede spre exemplu la intersecția meridianului de 267 gr. cu cel de 14 gr. de latitudine boreală, o regiune limitată de puncte situate la distanțe respectiv mari. Dacă cei din Marte ar voi să ne facă semne, un loc mai potrivit n'ar fi putut găsi. Or ce ar fi, dintre toți aștrii care strălucesc noaptea pe cer și în particular dintre toate lumile care se învârtesc împrejurul soarelui, este unul singur care astăzi cu un interes captivant, atrage atențiunea tuturor astronomilor.

Acesta e micul Marte.

După abur, telegraf, lumină electrică, telefon, telegrafie fără fir, descoperirea unor semne neîndoelnice despre existența unei lumi care să locuiască altă regiune din arhipelagul solar n'ar fi ea cea mai miraculoasă apoteoză a gloriei științifice din veacul al XX-lea?

Iată cum termină celebrul astronom și scriitor C. Flammarion articolul său, care a stârnit o valvă mare în lumea științifică. El e de o mare valoare și e vorba de a se forma o societate de oameni de știință care să studieze mijloacele de comunicație cu celelalte lumi și în special cu Marte, pentru care astronomii au o deosebită simpatie și înclinațiune. A putea comunica cu alte lumi, cu alți oameni, cine știe chiar a călători dintr-o lume într-alta, ce poate fi mai fantastic și mai ideal?

*

În legătură cu cele scrise mai sus, am citit acum vre-o câțiva ani un articol într-un ziar românesc în care ni se semnală faptul că un astronom, *Tesla*, român transilvănean, ar fi emis idee comunicării cu Marte prin ajutorul unui telegraf fără fir, inventat de el și pentru care ar trebui un curent electric de vre-o 8.100 milioane cai puteri. El speră că, cu ajutorul căderii Niagara, să producă un curent electric mai mare care ar putea transmite o telegramă până în Marte. Numai un lucru. Părerea nu e nouă, încercări de acest fel sau mai făcute și chiar *Tesla* a făcut o încercare ani trecuți, și chiar în prezent se mai încearcă.

Dacă se va reuși, problema comunicației va fi rezolvită cu o condiție: *Ca Martienii să cunoască telegraful și încă fără fir*. *Tesla* e însă sigur că ei cunosc și alte invențiuni mai mari (poate și cârna balonului). Așa fiind să așteptăm rezultatul încercărilor.

Trad. de G. Rosin.

CĂLĂTORII ÎN ARDEAL

La Fântânele

Muntele „Fântânele” este mărgăritarul ținutului de pe cele două Someșuri. Este punctul cel mai suav și mai înălțător dintre toate, câte se află în împrejurime

și însemnat cu litere neșterse în istoria vitejiilor românești, de oarece coastele și penele lui martore au fost, acum 49 de ani, la o falnică biruință a armelor române. Clasic loc și pentru frumuseța și pentru reminiscentele, ce sunt legate de numele lui.

Dintre căile de munte, cari străbat de-a curmezișul munții de pe Someșuri, cea mai de frunte este calea, care pleacă din creștetul Munților-Apuseni, dela Albac și trecând prin Mărișel, coboară la comuna Someșul-Cald și mai departe la Gilău. Astfel ea împreună în prelungire Câmpeni din valea Arieșului cu Clujul, de pe Someșul-Mic.

Dacă călătorul își va îndrepta pașii în această parte, Fântânele îi cad în cale. Calea să așterne spre apus dela valea Arieș și dela Vârful-Vârfului, prin o regiune de munte din cele mai încântătoare, trecând prin livezi și văi cu coaste de brădeturi și pe lângă păraie limpez și curate, ca însăși nevinovăția.

„Nici o călătorie de pe fața pământului nu cred că poate fi mai plăcută și mai încântătoare — zice Frâncu-Candrea — decât aceea, când cineva merge dela Câmpeni călare pe la Fântânele la Cluj. Pe coama acelor munți, care par a se înălța până la cer, se întinde o pajiște, ca și cea mai frumoasă luncă dela șesuri, iar coastele lor sunt acoperite cu dese și stufoase păduri de brad.

Prin o astfel de regiune sosim la Fântânele, așezat spre miazăzi-apus dela Mărișel și spre stânga dela valea Răcătaului.

Aici regiunea este foarte încântătoare. De pe culmea muntelui ni se deschid, în depărtări mari și în toate direcțiunile, cele mai frumoase priveliști. Spre miazăzi zărim contururile Munților Apuseni și munții dela izvorul Someșului-Rece, între cari Vârful-Vârfului, apoi Călineasa și mai spre răsărit coama puternică a Muntelui-Mare. Spre apus, în apropiere se înalță Picioraga, apoi Capul-Dealului, la împreunarea râulețului Beleş cu Someșul-Cald și dincolo de ele vedem înșirându-se dealurile Jurcutei, până la munții Bihariei, între cari se înalță maiestatic puternica Vlădeasa. Spre mează-noapte-apus privirea ne străbate peste munții Calatei, până dincolo de valea Crișului-Repede, la Meseș, ale cărui contururi să pierd în ceața albăstrie a depărtărilor. Spre mează-noapte, dincolo de Someșul-Cald se înalță muntele Cionca, cu muchea pleșuvă, apoi spre mează-noapte-răsărit, mai în apropiere, se extinde platoul Mărișelului, dealul Măgurița și îngrămădite în un șir des dealurile de pe Someșul-Cald; spre răsărit, între Răcătau și Someșul-Rece se extinde platoul Măgurei, iar în dosul lui munții ce se rămurăsc pe Someș în jos. Jur împrejur suntem încunjurați cu o frumoasă regiune muntoasă, strălătită de văile celor două Someșuri-gemene și de râulețele și păraiele, cari își varsă undele lor în ele.

Dacă călătorul rătăcitor pe aceste plaiuri își va fi saturat privirea în minunatele tablouri, ce i se prezintă de pe culmea muntelui la Fintinele, trebuie să-și aducă aminte, că în acest frumos loc Români au câștigat o frumoasă învingere asupra oastei ungurești, care în vara anului 1849 sub comanda lui Vasvay Pál, voia să calce munții dinspre Cluj și Huedin și să

zdrobească pe Moți în propria lor patrie.

Dar au mușcat în iarbă năvălitorii, după cum le-a profețit Iancu, la întâlnirea ce o avusesse la Vidra cu Vasvary.

Pe la începutul lui Iulie, 1849, când revoluția era în toiul ei, Vasvary a plecat pe Someș în sus cu o oaste de 3000 de oameni și cu 5 tunuri. Iancu fiind înștiințat, a trimis spre întâmpinarea lor pe viteazul său tribun Nicolae Corcheș din Câmpeni, cu 300 de gardiști din cei mai viteji. Vasvary străbătuse până la Fântânele. Aici l-a întâlnit Corcheș cu mica lui ceată în 13 Iulie 1849 și după ce prin o dislocare strategică ingenioasă, ajutat de lănceriile Albăceni și de căpitani din Mărișel și Măgura, formase un cerc în jurul cetei ungurești, a dat ordinul de atac, nimicind în o luptă crâncenă pe cruzii năvălitori. Mulți prizonieri, tunurile și munițiunea și la 100 de boi au căzut în mâinile Românilor. Căile fiind rele, nimeni n'a putut scăpa. Vasvary a fost omorât de un toporaș și este înmormântat la Fântânele, împreună cu tovarășii săi căzuți în luptă. Mormântul lor se află la o parte dela calea ce trece pe la Fântânele spre Mărișel.

Astfel Fântânele sunt mărturie neperitoare a vitejiei Moților și sunt totodată un memento pentru aceia, cari voiesc să calce și să sugrume libertatea unui popor nobil și viteaz.

Dela Fântânele calea principală de munte ne conduce la Mărișel. Mărișelul este cea mai mare comună din munții de pe Someșuri. Are 2.156 de locuitori, toți români și se află pe podeul, ce se extinde spre mează-noapte-răsărit dela Fântânele, între Răcătau, Someșul-Rece și Someșul-Cald, până înspre muntele Ijar. Casele comunei Mărișel sunt împrăstiate, ca și ale celorlalte comune de munte; ele se estind în văile celor trei râuri, cari mărginesc platoul, dar cu deosebire în partea de către apus a platoului.

Calea, percurgând podeul Mărișelului, urcă coastele muntelui Ijar, de unde să coboară în serpentine, peste Dâmbul Caselor, la comuna Someșul-Cald și de aci mai departe la Gilău.

VALEA SOMEȘULUI-RECE

Afară de calea principală, care străbate munții de pe Someșuri pe la Fântânele și Mărișel, mai sunt și alte căi, pe cari putem ajunge la țară pe ape în jos. Din regiunea isvoarelor Someșului, de pe la muntele Dames pleacă o cale de munte spre mează-noapte la Măgura. Ea urcă muntele Runcul-rău și trece pe lângă dealurile Tomnaticul, Găureasa, Voineagul, Cruce, ș. a., cari despart valea Someșului-Rece de cea a Răcătaului, sosind astfel la Măgura. Valea superioară a Someșului-Rece ca și ținutul dela isvoare, e puțin locuit. Cea dintâi comună mai însemnată, de care dăm în cale, este Măgura, cu 1209 locuitori români. Comuna Măgura, asemenea Mărișelului, se estinde împrăștiată pe un podeu, mărginit de

Someșul-Rece și Răcătau. Acesta din urmă formează valea despărțitoare între cele două platouri. Podeul Măgurei aparține Someșului-Rece, și este, ca și platoul Mărișelului, lipsit de arbori, dar are o climă mai rece ca acela și peste tot e neprietenos, espus neîntrerupt vânturilor. El se estinde până la muntele Miellor, al cărui braț La Robești, se află la punc-

tul de împreunare al Răcătăului cu Someșul-Rece. Calea percure platoul Măgurei și pe la Robești coboară în valea Someșului, străbătând pe ea în jos, în o direcție aproape paralelă cu calea ce duce dela Mărișel la țară.

În valea Someșului-Rece să mai află, departe în jos, comuna Someșul-Rece, unde cele două Someșuri se apropie, împreunându-se nu peste mult la Gilău. Valea Someșului-Rece, desi are părți romantice, formate de pădurile ce o împrejmuesc, e săracă de rarități și priveliști mărete. O raritate naturală de o frumusețe deosebită, se află în aretul Măgurei, la vărsarea râulețului Valea Dumitrii în Someș, la poalele dealului Făget. Apa Dumitrii înainte de a se împreuna cu Someșul, formează o frumoasă cascadă triplă, aruncându-se peste trei terase, ce urmează treptat una după alta, cară însă nu se pot vedea toate trei deodată din un loc.

Maî bogat în peisagiuri și priveliști este ținutul învecinat spre răsărit cu Someșul, care desparte Someșul de valea Ierii. Prin ținutul acesta, alături de valea Someșului stă află o nouă cale însemnată de munte, pe care urmând-o putem străbate din creștetul munților la țară, în ținutul Clujului.

Călătorul, care vrea să treacă din valea Arieșului, dela Lupșa sau Bistra, în ținutul de pe Someșuri, trebuie să-și aleagă această cale. Plecând dela Lupșa trecem peste coama Muntelui-Mare, iar dela Bistra calea se așterne peste muntele Balomireasa, apoi pe la muntele Căpățina. Țina și Dumitreasa spre muntele Dobrin. La muntele Căpățina se rămurește din ea spre stânga o cale laterală, care lă-

sând la o parte Balomireasa și isvoarele Someșului și trecând peste muntele Lă-măsoaia, ne conduce la Albac.

Noi însă ne îndreptăm pașii pe calea principală, care serpueste spre mează-noapte prin o regiune de munte romantică, trecând peste coastele de munte, la o înălțime de 1200—1400 m. Depe piscurile, ce se înșiră de-a lungul ei, ni se deschid cele mai frumoase priveliști. Cea dintâi înălțime mai însemnată este muntele Dobrin, de pe vârful căruia privirea ne pătrunde departe peste văi și dealuri, până la Cluj, în valea Someșului-Mic. În dreapta curge apa Șoimului, prin o valea împrejmuită cu păduri de brădet, cară să continue mai departe spre răsărit în Valea Ierii și pe coastele Muntelui-Mare.

Dela Dobrin calea ne conduce peste coastele pleșuve până la Dealul-Negru, a căruî culme asemenea e pleșuvă, dar în curând urmează loc, păduratic și calea trecând peste Vârful-Roșu coboară la cătunul La Oțel. Casele acestuia se află împreștiate în stânga prin văile prăpăstioase, în cară se află isvoarele pârăului Negru, un afluent al Someșului. De aici calea urcă coastele muntelui Piatra-Caselor (1440 m.), de unde se coboară spre răsărit o cale de costișe în Valea Calului, un afluent al Vălei-Ierii. Valea-Calului este foarte romantică, împrejmuită cu dese păduri de brădet; pe malurile ei sunt câteva ferestre, ca niște oase în mijlocul codrilor de verdeată.

Dincolo de Piatra-Caselor calea se îndreaptă spre răsărit și urcă muntele Dâmbul-Văcarului, de pe a căruî culme, dela o înălțime de 1390 m. avem o panoramă frumoasă, oferită de muntele Vâr-

ful-Rotunda, care stă înălță spre stânga, înspre Someșul-Rece. Tot în stânga, spre miază-noapte se află muntele Persa și locul numit Stâna-Vidrenilor, de unde avem priveliști frumoase. Cu deosebire ni se deschide o panoramă admirabilă jur împrejur asupra regiunii mai apropiate, de pe culmea muntelui Persa, la o înălțime de 1350 m. Spre mează-zi vedem înălțându-se Dobrinul cu soții lui, spre apus se aștern, ca o uriașă hartă, platourile Măgurei și a Mărișelului, despărțite de Valea Răcătăului, apoi urmează în cerc, spre mează-noapte muntele Ijar, dincolo de Someș, iar pe partea de dincoace Vârful-Bătrâna și Dudaia. Dela aceștia spre mează-zi se ridică, ca un uriaș părete de stâncă Măgura-Mare, la o înălțime de 1345 m. în aretul comunei Muntele-Rece, în care se află calea principală.

Muntele-Rece este o comună de munte împrăștiată între Someș și Valea Ierii. Centrul ei se află la poalele muntelui Vârful-Târtaș (1320 m.) pe unde trece și calea și unde regiunea, împrejmuită jur împrejur cu munți, ne prezintă un peisagi idilic; ea este udată de râulețele Rîșca-Mare și Valea Tangerarului, cară își îndreaptă cursul spre Someș. Dela Muntele-Rece calea coboară spre valea Someșului-Mic unde putem sosi pe la Feneșel sau Stolna.

În dreapta dela calea de munte, ce trece pe la Dobrin și Muntele-Rece, se află Valea-Ierii, un afluent al Arieșului. Ea isvorește din Muntele-Mare și curge la început spre mează-noapte-răsărit, dar în aretul Muntelui-Rece își schimbă direcția spre mează-zi-răsărit, îndreptându-se spre Arieș.

MÂNCARE JAPONEZĂ

Macaroane japoneze

Prin orașele japoneze se găsesc bir-turi cară nu servesc clienților decât paste alimentare cară, deși sunt lip-site de brânză, seamănă oare-cum cu macaroanele napolitane. Birtașul ja-ponez le servește în niște lădițe mici

de lemn de formă lunguiață cară au avantajul că țin calde interminabi-lele fire ale pastei. Puse pe o farfu-rie de metal, macaroanele își pierd gustul lor plăcut.

Atragem atențiunea cititorului asu-

pra sticlei ce se vede în ilustrație. Ea conține faimosul sos cu care ja-ponezul își stropește bucatele și care se fabrică din sucul distiliat al unui fel de fasole indigenă.

Blaz.

CAIRO

— Urmare —

A doua piramidă este mai mică, dispusă la fel, cu intrarea în aceeași direcțiune și poartă numele de : *Kefrem*.

A treia piramidă este cu mult mai mică, astfel în cât înălțimea ei nu are de cât 80 metri. Dispozițiunea interioară este aproape ca la întâia.

Lângă prima și ultima piramidă se află încă trei altele, mai mici, în care se presupune că s'au îngropat fii de ai marilor regi.

Se mai găsește o altă piramidă ceva mai departe spre sud, precum și ruinele a două temple, iar de jur împrejur peste tot, se află cimitire întregi făcute în cursul diferitelor dinastii.

Templul, numit de granit, e alcătuit din mai multe camere aflătoare acum în pământ, construit din blocuri de granit din care fiecare are câțiva metri cubi. Aceste blocuri sunt lucrate admirabil, lustruite în perfecțiune și construite matematiceste.

Dacă piramidele sunt alcătuite din colosale blocuri de gresie sau din calaar, ce se găsesc în apropiere, nu tot astfel este cu granitul, care a trebuit să fie adus din sudul Asuanului, adică de la o distanță de câteva sute de km.

Te întrebi cu uimire cum au putut lucra și slefui așa de bine aceste blocuri de granit pe ce plute colosale au trebuit să le aducă și cu ce mijloace au putut să le ridice și să le așeze acolo unde sunt astăzi.

Eu am convingerea, după aspectul general al văii, după eroziunea stâncilor și după depresiunea în care se află lacul mic din apropiere, că un braț al Nilului, a trebuit pe vremuri să meargă până în apropiere și grație acestuia s'au putut aduce acest greoi material.

De altfel toată această coastă stâncoasă, care înaintază paralel cu Nilul spre sud, nu este de cât o succesiune de necropole și de piramide care merg cu mult mai departe de cât până la *Saccara*, localitate din care s'a adus în muzeul din Cairo, în urmă, atât de frumoase obiecte.

Când vezi succesiunea acestor piramide din care unele se zăresc tocmai dincolo de Nil, la sud, când știi că toată valea Nilului a fost găurită și acoperită cu monumente colosale, ca acele de la Ghizeh, și altele în granit care depășesc orice închipuire, ca acele de la Luxor : când știi că în extremul orient, în Indii și Indochina, omul ridicase iarăși templuri extraordinare, cu deosebire prin dimensiunea lor, mă întreb dacă nu ar fi bine, că după cum în epoca preistorică s'a stabilit aceea a pietrei sparte și a pietrei lustruite, tot astfel în acea istorică, a dezvoltării omului, să se stabilească aceea a pietrii lu-

crate în monumente colosale și a primelor încercări de agricultură.

Tot aici se află faimosul *Sfinx* din car o bună parte, din cea inferioară, este acoperită cu nisip : el e conservat mai bine decât am crezut și se menține încă măreț și impunător.

Fără voe gândul nostru pătrunde în adâncimea timpurilor, nu numai la momentul prim al construirii monumentului și curioasa viață a acestui popor pe timpul faraonilor, dar și la evenimente cu totul recente : silueta lui Napoleon I apărându-ți în fața monumentului, contemplativ și preocupat de problemele ce avea să rezolve. În fața *sfinxului* tăcut și impunător, apare genialul om care a vânturat așa de mult lumea.

Cât ar fi câștigat omenirea, dacă geniul lui Napoleon I, ar fi fost ocupat să scruteze ceea ce Mariette și Maspero au făcut mai în urmă pentru civilizațiunea trecută a acestei regiuni.

Cu geniul său ar fi făcut cuceriri în acest necunoscut care să-i fi asigurat o glorie mai durabilă și în ori ce caz mai curată : Franța și omenirea, n'ar fi suferit din fapta lui și el n'ar fi murit, chnuit sufletește, la S-ta Elena.

Personal nu am în viața mea nici o impresiune mai adâncă și mai mărețată ca aceea pe care am simțit-o în reată ca aceea pe care am simțit-o în ramide.

E de dorit ca cine pornește în Egipt să ia volumul special, editat de Karl Baedeker, ceea ce n'am făcut eu, plecat în grabă din București. Aceste Baedekeruri sunt perfect studiate și reprezintă cu fidelitate tot ce este mai important de văzut și astfel călătorul prevenit poate cu mai multă ușurință să observe lucruri care în alt chip îi vor scăpa cu siguranță.

Călăuzelor inculte și grosolane ce incomodează pe vizitatori chiar de la suirea în tramvai și cu deosebire după sosirea la piramide, și mai ales pe lângă monumente, e bine să nu se dea nici o atențiune și cu deosebire să nu se între în vorbă cu dânșii.

Acei ce doresc să viziteze interiorul piramidelor, ceea ce este foarte greu, mai ales pentru dame, vor alege două conducători în momentul când vor cumpăra biletul pentru vizitare la casa specială.

Nu pot trece mai departe fără a spune că un fotograf se află lângă piramide și că e totdeauna în preajma călătorilor pentru a-i fotografia mai ales călări pe cămile. Privirea mea fu atrasă de un mare steag ungar, pus pe ghereta fotografului, unde o mare tablă purta scris în englezește, ca un lucru cu totul extraordinar, că fotografia era ungur, Era un tânăr prezentabil, lucrând cu pricepere, dar bănuiesc că în gândul său credea, că odată steagul înfipt a-

colo, se cucerise o parte din Africa de către poporul maghiar.

Căutând prin molozurile monumentelor pentru a vedea dacă nu voiți descoperi vre-o bucătică de piatră pentru a figura în colecțiunea mea, fui surprins de a vedea că în crăpăturile stâncelor se află cuiburi de furnici, de o mărime excepțională. Ele erau de culoare neagră și cel puțin de două ori mai mari ca cele mai mari furnici roșiatice ce avem în țara noastră.

Așteptam cu nesaț să văd muzeul egiptian, unic în lume și datorit mai întâi învățăților francezi și în special lui Mariette; acum el se află sub direcțiunea altui francez, d. Maspéro.

El se află lângă brațul Nilului, într'un unghi format cu un canal ce pleacă dintr'insul și între podul cel mare de pe Nil și institutul arheologic francez.

Construcțiunea, de și recentă, nu impune cum ar fi trebuit față cu avuțiile ce conține. El nu mai este indelutător și are și desavantagiul de a fi prea înlunecos, în partea de jos, în care se află lapidariul și prin urmare și secțiunea epigrafică.

Acest muzeu constituie o adevărată comoară a omenirii prin lucrurile fără preț, unice, și de o importanță extraordinară pentru trecutul ei, ce conține.

Acolo, mai bine ca în ori și ce carte, poți constata scările civilizațiunii, progresele științei, obiceiurile oamenilor, credințele lor, și modul lor de viață de acum 5000 de ani și până la epoca romană.

Rămâi uimit să vezi cum pământul uscat al Egiptului a păstrat aproape intacte obiecte de 4000 de ani, cu coloritul și lustrul lor și cu toate detaliile execuțiunii lor, foarte adesea în stare perfectă.

Natural că nu am nici competența, nici nu este locul de a face o descriere a celor ce se găsesc acolo.

E atât de greu și în unele cazuri atât de nesigur, mai ales că pe zi ce merge se adună atâtea obiecte noi, în cât chiar călăuza făcută de Maspero, ediția franceză, lasă mult de dorit.

Indicația numerică a obiectelor nu corespunde și descrierea lor este prea sumară. Influența engleză simțindu-se și aici, se constată ușor că personalul arab, mai cult, vorbește numai aceași limbă, și că tot ce este etichetă mai nouă este scrisă numai în limba engleză.

Cunoșteam din descrieri și din câte văzusem în muzeele streine o mare parte din obiectele ce se află acolo, dar de curând s'au găsit la *Sakara* lucruri de necrezut de importante.

În obiceiurile egiptienilor vechi se afla și acela de a se îngropa cu morții și o multime din obiectele ce le-au aparținut în timpul vieții.

Grație acestui obicei s'a putut re-

constitui o mare parte din modul cum trăia acest popor.

Intr-o cameră de sus a muzeului, destul de mare, s'a pus la un loc tot ce se găsisse într-o criptă a unui monument de la Sakara. Acolo se vedeau mumiile celor două soți ce fusese îngropați în același loc și care mumiile de regulă erau puse în trei patru sicriuri ce intrau unul într'altul, din care cel mai mare avea aproape 2 m. înălțime. Acesta este format dintr'un lemn acoperit cu un lac negru, ce este identic celor mai perfecte lacuri chineze. Vitrine întregi, foarte mari, conțin nenumărate obiecte aflate lângă aceste sicrie.

Se observă cu deosebire un cărucior cu două roate, tras de oameni, cam de forma carelor romane, admirabil conservat și care este al doilea și cel mai frumos găsit până acum.

E curios de constatat că roțile poartă un cerc elastic de jur împrejur, întocmai ca cauciucul de la roțile bicicletelor, pentru ca zguduirea să fie cât se poate de lină.

Sunt cutii de păstrat giuvaeruri sau obiecte mici, de o frumusețe uimitoare și care încep să fie copiate de industria modernă. Scăunașe admirabile, ca cele moderne de fantezie, îmbrăcate cu mătase, capitonate, și de o eleganță estetică desăvârșită, surprind vederea observatorului.

În secția giuvaerurilor, brățări și mai ales colanuri de aur, sunt lucrate cu o artă și cu o desăvârșire, astfel în cât au început să fie reproduse de casele mari streine. Și toate acestea sunt făcute acum trei mii de ani.

Pentru ca cineva să observe bine acest muzeu, îi trebuie 3—4 zile și e trist că administrațiunea nu pune la dispozițiunea călătorilor, cu plată bine înțeleasă, ciceroni instruiți și care să vorbească franceza, engleza sau germana.

Unele mumiile, ca aceea a lui Ramses al IV-lea, dacă nu mă înșel, sunt extraordinar de bine conservate, astfel în cât se pot face pe ele studii craniologice. În aceste mumiile se recunoaște ușor același tip al *Carpatilor* din prezent, care se pare că sunt adevărații lor descendenți.

Voiam cu atât mai mult să văd acest muzeu cu cât aveam câte-va chestiuni pe cari doream să le limpezesc și care interesează de aproape țara noastră și influența pe care a putut să o aibă credința religioasă a Egiptului în țara noastră.

Intr-o colecțiune ce am cumpărat în 1905 de la d. Tupagu din Craiova, fost căpitan în armată, se afla între altele și o mică statueta în bronz, reprezentând după d-sa un idol egiptean. Idoli ca acesta, cu toate că n'au forma clasică a acelor ce voi descrie în urmă, se găsesc numeroși în colecțiunile din Egipt și ei pot să constituie o tranziție între idoli făcuți în pământ de popoa-

rele preistorice și acei mai clasici, ca să zic astfel, găsiți în urmă în Egipt.

Acest idol are mâna dreaptă ridicată și pare a sta în atitudine de luptă, iar pe cap are un soi de acoperiș în formă de corn. El fusese găsit în județul Dolj, comuna Perișori, în via unui domn Ion Aramă.

În muzeul de la Cairo, am găsit unul identic. După d. Maspero însă, el e de origine egiptiană.

Acum câteva luni, prietenul meu d. Salay, imi oferi un incontestabil idol egiptian, găsit la 1900 la Constanța.

Nu mai rămâne îndoială că acesta este egiptian și reprezintă pe Osiris; în muzeul egiptian, se găsec numeroși la fel.

Am profitat de ocaziunea că la muzeul egiptian se găsesc numeroase dublete și între cele ce am cumpărat este un idol care se apropie foarte mult de cel găsit la Constanța, cu toate că l-am ales din memorie.

În muzeul egiptian se mai află din dinastia a 16 și a 18, idoli de culoare albastră, aur sau verzue deschis, făcuți dintr'un material vitrifiabil, căci cu siguranță acești idoli se lucrau ca porțelanurile actuale.

Cumpărasem pentru colecțiunea mea 2 din acești idoli.

Care imi fu însă surprinderea când întors în țară, între niște obiecte pe care pusesem să mi le cumpere la Iași, pentru a-mi completa colecțiunea obiectelor găsite la Cucuteni, de către profesorul Beldiceanu și pe care le obținusem de la fiul acestuia, găsi între ele și un idol egiptian făcut în același mod și purtând pe el înscrise aceleași semne.

În această privință iată ce-mi scrie d. Maspero: „N-rele 7 și 5 nu sunt numai de stil egiptian: ele au fost fabricate în Egipt. No. 2 un *répondant* care nu poate să se sue mai sus ca al VI-lea sau al VII-lea secol înainte de J. C. atât cât imi permite fotografia a judeca. Prezența lui Osiris se explică naturalmente prin difuziunea religiunii Isiace în imperiul roman cu începerea secolului I al erei noastre. Acea a *répondantului* ne arată că gustul obiectelor egiptiene, așa de însemnate cu începerea secolului al VI-lea la popoarele Mediteranei occidentale, nu le cer proprie, dar că domneau și în regiunile Euxinului. Obiectele acestea erau probabil importate prin negustorii feniciani și greci”.

De altfel nu se oprește numai aici seria faptelor ce urmărisem la muzeul egiptian.

Sunt câți-va ani de când un prieten al meu din Bacău d. avocat Teodoru, știindu-mă că *adun vechituri*, imi oferi un obiect în piatră pe care îl avea în biblioteca sa de aproape 20 ani.

Acest obiect se găsisse acum aproape 30 ani într-o pădure de la Dărmănești, județul Bacău.

Este o bucată de marmură lungă de 25 c.m., lată de 14 c.m. și groasă de 2 și jum.c. c. m.

Pe dânsa sunt sculptate două figuri, un bărbat și o femeie ținând între ei, pe cât se pare, un vas cu fructe, bărbatul poartă barbă și capul acoperit cu un ornament ce nu seamănă tocmăi a coroană, pe când femeia are de sigur coroană pe cap.

Jos se află o inscripțiune cu litere latine și grece ce nu a putut fi deslegată.

La Smirna găsi o placă identică, aproape pătrată, de 24—25 c. m. și cu aceeași grosime ca cealaltă și care reprezintă două personaje ținând o cruce, care de sigur trebuie să reprezinte pe împărații Constantin și Elena. În ori ce caz această placă este o icoană creștină și probabil a trebuit să fie făcută pentru o biserică suterană, la începutul creștinătății, când creștinii fiind persecutați se ascundeau care unde puteau. În astfel de împrejurări ei făceau icoanele lor în piatră, căci în lemn ar fi putrezit ușor în catacombele, peșterile sau ascunzătorile în care de obicei se rătăceau pentru a-și face rugăciunile lor.

Care nu-mi fu surpriza când în ari-va stângă a părții de jos a muzeului dela Cairo să găsesc pe un perete reconstituită o placă de marmură, înaltă de peste 2 m. ce fusese spartă în bucăți, înregistrată cu numărul 770, și constituind un baso-relief din epoca Romană, prin care era reprezentat „Isis și Serapis”.

Asemănarea era deplină cu marmora găsită la Dărmănești.

Am scris d-lui Maspero, pentru a-l consulta în această privință trimițându-i fotografiile acestor obiecte, pentru ca să se pronunțe în cunoștință de cauză.

Iată ce-mi scrie în această privință: „No. 6 și 7 sunt stil bizantin și în privința aceasta, ele pot rămânea ca monumentele noastre copte, arta coptă fiind o ramură a artei bizantine.

Ele nu vin cu certitudine din Egipt, după cum o probează inscripțiunea No. 7, dar sau din România sau din Bulgaria”.

Chiar acum în urmă s'au mai găsit idoli de aceștia în țările noastre.

În colecțiunea de la Tupagu se afla un idol ușor, făcut din rădăcina unei plante și vâpsit roșu-cafeniu la suprafață. El era scobit în mai multe părți și fusese găsit la Vidin în timpul ocupațiunii românilor. Acolo servea ca doftorie, dându-se în cantitate mică pulverizat, în contra frigurilor.

Ceea ce este mai curios e că între obiectele găsite la Cucuteni, ce am cumpărat la Iași, se găsește iarăși un idol făcut dintr-o rădăcină. Aceasta însă din cauza duratei timpului și a naturii plantei din care provenea, fuse mai

găurit de insecte de cât acel găsit la Vidin.

De altfel popoarele orientale, chiar cele mai depărtate de noi ca poporul Chinez, au trecut adesea prin unele ramuri ale lor, întimpul invaziunilor, prin țara noastră și astfel se explică cum chiar până și în Romula (Resca, Romanati) s'a găsit un *Buda* în teracotă, relativ foarte bine conservat și care a fost cumpărat de la Nicolae Cioacărlău.

Influența Egipteană, asupra acestor regiuni este de tot interesantă de studiat și în ce privește stațiunea dela Cucuteni, prin găsirea idolului egiptean albastru, s'ar putea până la un punct oarecare stabili vechimea ei, cel puțin în parte.

Am căutat în urmă să vizitez muzeul Arab. Acest muzeu este de mare importanță pentru noi de oarece arabii ne-au influențat mult prin arta lor în tot timpul dominațiunii turcești.

Natural că nu poate să fie comparat ca valoare muzeului egiptean, dar din punctul de vedere al artei arabe este necontestat că acest muzeu este cel mai avut, cel mai variat prin natura obiectelor adunate și pentru noi este de o importanță excepțională.

Din lucrarea d-lui dr. C. Istrati

DE PRIN LUME

CHINA. — *Astrologii chinezi și drumurile de fer.* — O consecință neașteptată a incendiului care a distrus o parte din palatul imperial din Peking este și aceasta: Astrologii Curții, consultați în toate împrejurările grele, făcând cunoscut că Dragonul de foc care personifică imperiul chinez, avea o labă, din cele cinci, sfărâmată de către o cale ferată, de curând construită, — și el, dragonul, — și-a vărsat focul asupra palatului imperial.

Printr'un decret imperial, îndată s'a hotărât, ca pe viitor, pentru a se evita reînnoirea unei asemenea calamități, toate concesionile de drum de fer vor fi, fără milă, refuzate.

Cât privește căile ferate deja autorizate, ele vor continua să funcționeze, dacă Dragonul va rămânea liniștit.

IRLANDA. — *O cascadă subterană.* — Aproape de jumătatea drumului dintre Donegal și Ballyshannon (Irlanda) există o curiozitate naturală, care merită osteneala de a fi văzută:

Este vorba de un râuleț care singur și-a săpat un pat subteran și care curge din peșteră în peșteră mai bine de trei kilometri, și asvârlindu-se apoi într'un abis fără fund, așa că formează o prea frumoasă cascadă. Ori, aceste peșteri sunt săpate în calcar iar apele

râulețului posedă o uimitoare putere de petrificare. Aceste două cauze la un loc fac ca aceste peștere, să aibă un aspect foarte pitoresc, mai cu seamă la lumina de magneziu. Peretii par tapetați în diamante nenumărate, și cum peretele superior al celuiia de unde râulețul se precipită în golf este deschis, un privitor așezat în această retragere subterană, în plina lumină veruie a magneziului și în vecinătatea abizului în care apa spumoasă dispăre într-o fierbere grozavă, în fața caldei lumini a zilei care pătrunde prin această deschidere cernându-se printre frunzele pomilor, zic, acel privitor se găsește cu adevărat într-o poziție unică, care-i va lăsa o impresie nestearsă. Nu sfătuim însă ca acele dintre persoane care sunt superstițioase sau slabe de inger să facă experiența acestei camere fantastice în asemenea condițiuni.

ALGERIA. — *Portul femeii arabe.* — Portul femeii arabe din popor, spune un călător, consistă dintr-o *habaya* strânsă la talie de o cingătoare. Pe stradă, *habaya* e acoperită de un *haik* sau manta, de sub care se văd picioarele goale împodobite cu inele de metal.

Buclele lungi care cad peste urechi sunt peste tot împodobite, pe când o cantitate de mărgelile, de amulete, de pietre de mărgear și de sticlă se încolățesc împrejurul gâtului și a sânu-lui tatuat și el. Toate aceste podoabe sunt proprietatea personală a femeii arabe, care se gătește cu plăcere și ori de câte ori poate. Ea își boește mâinile câteodată, unghiile însă totdeauna, cu *henne*, care le dă o culoare galbenă-portocalie.

Înainte de timpurile lui Mahomet, nu se cunoștea *adjar*-ul, și din propria gelozie a profetului s'a condamnat femeia musulmană, ca toată viața să aibă fața acoperită cu acest voal. Ori, această lege a lui Mahomet n'a putut să înjosească cu totul condițiunea socială a femeii musulmane față de bărbați. Când femeile arabe pot, nu se jenează să ridice acest voal, care nu numai că ascunde farmecele lor, dar le și mai împiedică să repire aerul liber, astfel că adesea le puteți vedea descoperite când nu sunt Arabi pe aproape. Când ele găsesc că vreunul se apropie, iute își lasă vâlul jos, dar când întâlnesc creun *rumi*, nu sunt tocmai atât de scrupuloase.

În Kabylia, *adjarul* nu se întrebuintează, căci Kabylia tratează pe femei ca egale lor și nici nu sunt așa de bănuitori ca Arabii. Fetele și tinerele femeii arabe își acoperă fața fiindcă așa e porunca: bătrânele preferă *adjarul* pentru că le ascunde trăsăturile și țin poate mai mult de cât bărbații ca să se poarte acel voal, făcând din invidie

aceeace bărbații fac din neîncredere.

Unele femei nu lasă să li e vadă de cât un ochi. În acest scop își trag mantaua peste față nelăsând decât o mică deschidere.

Adese-ori în preumblările pe care le făceam prin împrejurimile Algerului, am întâlnit femei acoperite după cum arăt mai sus, care văzându-ne că le privim așa de curios, se descopereau deodată, permițându-ne să vedem o figură care nu avea nici un motiv să fie ascunsă. Ele făceau vesele lucrul acesta, și cu o privire care părea că zice: Ești mulțumit?...

INDUSTAN. — *Valoarea unui talisman hinduș.* — Hindușii posedă niște scoice de o speță particulară, univalve, ale căror spirale se desfășură de la stânga la dreapta și din care ei își fac talismane care asigură o prosperitate veșnică celuiia care le posedă: — dar nenorocire celuiia care se desparte de ele!

Unul dintre acești imprudenti, comițând prostia de a-și înstrăina talismanul-scoică, începu să cadă din ce în ce mai jos până la cea mai lamentabilă decădere. Zisul talisman rămas în mâinile împrumutătorului, fu vândut la Calcuta pentru bagatela sumă de 175 franci.

Și aceasta nu era de cât o foarte micuță scoică: se pare că scoicele cele mari, oferind aceleași particularități și bucurându-se de aceleași virtuți a-iung adeseaori să se vândă pe un preț de 20.000 (două zeci de mii) de franci și uneori și mai mult.

AFRICA. — *Un cuib minunat.* — Prin pădurile din Africa centrală se găsesc un mare număr de păsări ciudate. Una dintre ele, o mică păsărică, își construiește cuibul în pomi, atârnat de frunze.

Fiecare cuib, alcătuit din bumbac, este solid prins între tulpină și frunză, prin mijlocul unei secrețiuni de salivă.

Brehm, naturalistul, zice că fundul cuibului e așa de plan în cât se miră cum pot sta pe el oule, când frunzele sunt agitate de furtună. Din curiozitate întinse mâna, cu multă băgare de seamă, pentru a lua oule, și fu foarte mirat când constată că mama le lipise destul de tare de cuib, iar când voi să examineze pe micuții noi născuți, văzu că și ei de asemenea erau într-o așa mod, prinși de cuib și feriți cu totul de vreo cădere.

Trad. de Neli

GEVA DESPRE LAPONI

S'au încercat mulți și fără rezultat să determine origina acestei ciudate rase care populează extremul Nord al Europei. E însă foarte probabil că

Laponii locuiau de secole pe peninsula scandinavă când rasele zise ariene trecuseră Uralul și se stabiliseră prin câmpiile Rusiei.

Pescar de moruni din Hamerfest

Enigma cu privire la origina lor este cu atât mai grea de rezolvat cu cât Laponii, cari se numesc ei înșiși Samișii, au pierdut de mult limba lor națională. Ei vorbesc un dialect cu elemente împrumutate dela Finlandezii, vecinii lor.

Este imposibil să determini iarăși importanța numerică a acestei rase primitive, căci ea este răspândită în patru guvernăminte (Rusia, Finlanda, Suedia, Norvegia) cari nu furnizează asupra lor decât statistici incomplete. În 1900 numărul laponilor în Nor-

Se disting în primul rând prin onestitatea lor și nu sunt în stare să-și apropie bunul altuia, lucru în care diferă în mod cu totul singular de rasa noastră superioară, atât de înclinată să confunde ceea-ce e al unuia cu ceea-ce este al altuia.

Pescari laponi din Tromsø

vegia se socotea la 19.677; în Suedia erau 6.983. Adăugând 3000 în Rusia, și tot atât în Finlanda, ajungem la un total de 40.000 suflete.

În ziarul nostru am mai vorbit de laponi și am spus că ei au tot atâtea vicii cât și virtuți.

Ceea-ce se poate însă aduce ca vină Laponilor, este dragostea lor nemoderată pentru lichiorurile tari. Se îmbată foarte dese-ori. Alcoolismul este unul din flagelurile cari decimează această interesantă rasă.

Vetor.

SPRE AFRICA

— Capturați de pirați —

Ziua de 13 Martie fu hotărâtă pentru plecarea noastră în Africa. Cu toate că era o zi destul de plăcută, nouă ni se părea plină de tristețe. Imi era greu să mă despart de ce am mai scump: de părinți, frate, soră și de căsuța în care văzusem lumina zilei.

Sărut încă odată pe sora mea Margareta și plec la gară, gândindu-mă că poate nu voi mai revedea aceste ființe atât de scumpe.

La gară găsesc pe cei doi tovarăși ai mei de drum și după ce mai facem încă odată socotelile ne suim în tren. Un fluier prelung și trenul pleacă. De atâta mâhnire sufletească, noaptea chiar se înfățișa într'alt-fel; luna și stelele pare că erau mai sfioase și nu se mai arătau în splendoarea de altă dată.

Câmpia la dreapta sa și la stânga scăldată în lumina palidă și transpa-

rentă a lunii părea un ocean adânc și fără înțeles. După cât-va timp luna apunea, iar de pe pământ se ridica o ceață nedeșlășită ce într-o clipă se risipi în timp ce tocmai la răsărit în zare, un foc ce pâlpâia se înălța încet pe cer. Era soarele dător de viață. După un mers de câte-va ceasuri ajungem la Constanța. Marea este agitată, mugește, geme și-și sparge valurile de diguri, lăsând în aer mici stropi de apă cari străbătuți de razele soarelui par pietre nestimate. Seara pe vaporul „Împăratul Traian” plecăm către Alexandria.

II.

În sfârșit, după atâtea zile de călătorie, iată-ne și în Alexandria, oraș atât de faimos în care parcă într'adins s'au adunat mai toate națiile globului.

În port mișună fel-de-fel de tipuri. Egipteni, Arabi, Europeni, Americani, Englezi, Turci, având fie-care diferite afaceri; unii sunt funcționari, alții lucrători, hamali, matrozi, portari, zarați, sakali, etc. etc.

Este o căldură înăbușitoare. Ne hotărâm ca a doua zi să plecăm la Suez. Noaptea ne-o petrecem în schimbul a 20 piștri într-o cameră nu tocmai comodă la un han mărginaș. Din cauză că nu putem să dormim, stăm de vorbă asupra călătoriei noastre în Africa. Zorile apar, noaptea se ridică, pe afară murgimea a început să mișune și din ce în ce este un șopot mai asurzitor. Sakali cu burdufele cu apă în spate strigă cât îi ia gura „Sou taze, sou taze” (apă rece, apă rece). Suntem foarte nerăbdători; până la 10 jum, când pleacă trenul, minutele trec foarte greu.

Ora s'a apropiat, ne luăm geamantanele, plecăm la gară, ne scoatem bilete de cl. III-a și după câte-va minute suntem și plecați. Călătorim foarte prost, trenul merge încet, și este o căldură înăbușitoare. Cum stau reze-mat pe bancă imi aduc aminte de frumoasele zile de primă-vară din România; văd elegantele rândunele spintecând văzduhul de parcă ar fi niște crainici zoriți ai unor vesti grabnice.

și neașteptate. Tot reflectând nici n'am băgat de seamă că încă de mult am trecut ultima stație de lângă Suez. Însfârșit un fluier, altul, și trenul se oprește. Ne dăm jos și abia cu mare greutate reușim să ne facem loc prin marea mulțime spre a ieși din gară. De altfel gara africană nu se deosebește mai întru nimic de cea europeană. Cum eșim din gară ne ducem la Mena Hôtel, recomandat ca un hotel foarte bun, ceea ce am observat și noi, căci în timpul celor două zile cât aveam de stat, n'am fost supărat câtuși de puțin. Ziua, în schimb, a 10—15 piaștri, făceam plimbări cu trăsura prin oraș. Tot ce m'a impresionat mai mult în Suez era mulțimea de minarete cari de cari mai frumoase, lucrate cu o mare măiestrie și zugrăvite, cu culori destul de vii: unele roșii, altele verzi, altele albe, albastre iar din când în când și câte una înegrită și învechită de vreme și arșiță.

La 24 Martie pe bordul unui vapor francez plecăm către Zanzibar. Tot timpul cât am călătorit pe Marea Roșie am fost cuprinși de o mare zăpușală; era o căldură arzătoare și mai cu seamă când vaporul mergea în direcția vântului nici nu puteai respira: de mai multe ori în timpul călătoriei câți-va pasageri și mateloti au leșinat. Un lucru este de mirare, negrii nu pot suporta, ca albi, căldura pe Marea Roșie. Din cauza marelui călduri de peste zi, mă sculam dis-dedimineață, atunci când natura poate să-și arate în libertate frumusețile ei fermecătoare. În văzduh era o armonie de culori ce păreau că se nasc din o lume feerică, succedându-se într-o căldură molatică abia simțită și plină de parfumuri necunoscute. Departe înspre apus, contopit cu fărmiurile ce parcă se văd în lumina alburie a dimineții, un cer ca safirul oglindește frumusețile de sub el.

După un mers neîntrerupt, într-o zi într'amurg zăresc insula Socotora ca și o ceață nedeslușită în albastrul depărtat al zărilor. Când m'am sculat dimineața, Socotora rămăsese în urmă și se pierdea în adâncimile albastre ale oceanului Indian. În timpul cât am plutit pe ocean, cam vre-o 2 zile de liniște, am dus-o destul de bine. Cum venia seara și soarele apunea mai reflectând încă odată mândrele-î raze pe întinderea orbitoare a apei, unul din tovarășii mei de drum lua mandolina și cânta cântece pline de dor și frumusețe ce-ți stârnea amintiri, vedenii și chipuri din trecutul depărtat. Într-o seară căpitanul, un om matur cu o figură impunătoare, ne povesti una din aventurile sale maritime în timp a 20 ani de viață pe vapor.

„Sunt vre-o 15 ani de atunci, începuse dânsul, eram pe bordul vaporului „Mower” și pluteam tot pe oceanul Indian, când într-o noapte, dar ah! mă apucă fiori de groază când mă gândesc la noaptea aceea teribilă; o văd cu ochii: umbrele nopții cădeau singurate pe câmpia întinsă de apă; în zare se vedeau licărind stelele luminoase în undele line ale oceanului, pe cer luna ne privea plângătoare parcă ar fi vrut să spue că ni se va întâmpla o groaznică nenorocire. Chiar și pe vapor se simțea oarecare tristețe, toate presimțirile mele aveau să se realizeze în curând....

Pe cer începu să se ridice nori, oceanul se încrețea din ce în ce iar peste un ceas furtuna era gata. Începu întâi cu o ploaie mărunță, în urmă din ce în ce mai deasă, turna cu găleata. Fulgerile brazdau cerul, în toate părțile se auziau numai tunete și trăsnete, oceanul mugia iar valuri năprasnice isbeau cu putere în păreții vaporului. Peste vre-o oră furtuna se mai liniști, scăpasem de-o catastrofă, dar căpitanul ne atrase atenția că prin aceste locuri mișună foarte multe corăbii pirate, deci s'ar putea întâmpla ca să fim atacați. Abia isprăvi căpitanul aceste vorbe când matelotul de la prora ne vesti că o corabie se apropie și fiind-că eram de serviciu în noaptea aceea, observai de la post și recunoscu că nu erau alții de cât pirați. Anunță pe domnul căpitan care la rândul-î începu să dea ordine de apărare.

Era o mare fierbere pe punte, fiecare căuta să se armeze mai bine: unii cu puști, alții cu sabii și cu pistoale, alții încărcău tunurile, alții așezău scările de frînghie și fie-care căuta ajutor de scăpare.

Peste câte-va momente totul fu gata: nu așteptam alt-ceva decât lupta cu acei mișei de pirați cari nu se mai săturau de jaf și crimă. Corabia pirată se apropiase foarte mult de o noastră, de odată mai multe bărci se desprinsă și începură să înainteze către *Mower*. Pirații erau armați bine, din care cauză începurăm a ne teme. Traserăm câte-va tunuri însă zadarnic, înaintău și mai dârji.

Traserăm încă câteva salve, dar de prisos: noi trăgeam tot în gol, iar ei în carne vie. Eram pierduți, pirații începuseră să dea năvală pe vapor, ne predarăm.

După ce am fost jefuiți de tot ce aveam, se retraseră. Acum însă eram amenințați să murim de foame și sete. Chiar a doua zi de dimineață se auziau murmure printre soldați, la orănz nu mai vrură să asculte ordinile căpitanului, seara în apus zărirăm pământ, erau insulele Amirante. După o ședere de câte-va zile ne luarăm

încercătură ca să ne ajungă până la Mozambic. În drum nu ni-se mai întâmplă nimic extraordinar. Aceasta este una din întâmplările mele, zise căpitanul; ți-aș mai spune și altele dar orele sunt cam înaintate.”

Îmi luați noapte bună și plecați în cabină cu gândul la aventura cu pirații africani.

III.

Abia ațipisem, când de odată fui deșteptat din somn de unul din tovarășii.

Când mă despărtisem de căpitan, tovarășul meu tot mai era pe covertă, rezemat de balustradă și contempla oceanul.

— Ce? îl întreb eu, încă buimac de somn.

— „Imbracă-te și haide repede pe covertă: îmi pare că vom fi atacați de pirați. Căpitanul dă ordine de înarmare iar din când în când îndreaptă reflectorul spre răsărit. Cu ochiul liber nu se zărește nimic, dar cu toate acestea este o mare învălmășală pe bord”. La auzul celor spuse de tovarășul meu, parcă fui săgetat de un fior de frică. Căutam să-mi fac curaj.

Reflectând mereu la ce s'ar putea întâmpla, ajunserăm pe bord unde găsim pe cel-lalt tovarăș de drum care privea cu o foarte mare atenție, spre răsărit, când de-odată mă trase de mânecă și-mi arătă un punct luminos.

— Ei, cam ce zici tu de punctul cel luminos ce se mărește din ce în ce?

— De! răspunse el, ce să-ți spun, odată ce plutește pe apă trebuie să fie o corabie, ba încă îmi pare că un foc a isbucnit.

— Să întrebăm pe căpitan ce este cu punctul misterios, zisei eu.

Și unul din tovarășii mei de drum întrebă pe comandantul vasului.

— Este o corabie, cred că voi avea puțină răfuială cu ea. După cât observ din construcția ei, pare a fi o corabie de pirați. Ceea ce mă miră însă este că-i foarte bine condusă și din această cauză pe fetele ofițerilor se zugrăvește o oarecare spaimă. „Dacă doriți să vedeți corabia, poftiți ochianul; peste o jumătate de oră va fi lângă noi”.

— „Vă mulțumesc, domnule căpitan, răspunse Mărgărit, dar lucrul acesta nu ne bucură de loc.

— Fiți liniștiți; chiar dacă vom fi siliți la luptă, o să căutăm să ne vindem pielea destul de scump; ne cam gândeam noi la una ca asta și de aceea ne-am aprovizionat și de gloante și de pulbere și la urma urmei avem și mateloti destui; ei vor căuta să distrugă cât mai repede pe mizerabili.

Siguranța și precizia cu care vorbea căpitanul ne mai liniști puțin. Îndată alergărăm la cabine și spuserăm pasagerilor pericolul ce ne așteaptă, toți

cară auzeau nici nu așteptau să isprăvim ci îndată dau fuga pe bord care în câte-va momente se umpluse. Când ne-am întors și noi pe bord, căpitanul ședea tot la locul unde-l lăsasem, dar acum era lac de apă, nădușala curvea șiroae după fața lui; el însă nici nu dădea atenție lucrului acestuia ci muncia mereu. Acum punctul roș se putea observa foarte bine cu ochii liberi că este un bastiment.

Atât vaporul nostru cât și corabia pirată mergeau cu o iuteală atât de mare, în cât la un moment dat crezurăm că se vor sparge ciocnindu-se unul de altul. De odată însă aud o comandă tare: „Cârmiti“, strigă căpitanul și la momentul ce vaporul nostru fusese cârmit, cellalt trecu pe lângă noi ca o săgeată. După vasul nostru se trase mai multe gloanțe, noi răspunserăm la fel, din amândouă părțile căzură răniți.

Căpitanul nostru dădu ordin să se tragă câte-va tunuri în vaporul pirat care se îndrepta înapoi. Bombele și muschetele cădeau ca ploaia asupra vaporului pirat, cu toate acestea piratii căuta să fie mai sireți ca noi; aproape toți plecară în bărci spre noi.

Tunurile și salvele de pușcă făceau o oarecare dezordine printre tâlhari, la un moment însă se aude pe vaporul pirat o mare gălăgie, țipete sfâșietoare iar în urmă o zguduitură care făcu ca vaporul pirat să trosnească și din el să iasă o trombă de fum negru amestecat cu foc. Ce se întâmplase? O ghiulea trimisă de un tun de pe vasul nostru, ce bombarda încontinuu vasul pirat, pătrunse în pulberărie unde se întâmplase groaznică explozie. Acesta a fost primul și ultimul nostru triumf.

Câte-va momente am privit la scheletul vasului dușman ce se scufunda încet, încet în abisul fără fund al oceanului Indian. Dar bucuria noastră ținu mult timp, acum piratii văzându-se aproape învinși prin pierderea vaporului, înaintau și mai îndărjiti înspre noi, luptând pe viață și pe moarte și căutând să moară mai bine în luptă de cât să fie amenințați să moară de foame și sete sau a se îneca la orice moment în valurile oceanului. Piratii erau numeroși și se apropiaseră atât de mult de noi în cât lupta devenise în desavantajul nostru. De mai multe ori încercară să se sue pe vapor dar cum apărea vre-unul pe loc era omorât. Pieriră în modul asta vre-o zece inși, când de odată în partea cealaltă a vaporului vre-o treizeci de pirati reușesc să se sue pe bord. O luptă înversunată se încinge, din ai noștri cad mereu cu toate că se luptă destul de voinicește.

La un moment, când lupta era în toi, căpitanul este isbit în frunte de

un glonte și omorât. Acum eram mai mult de cât siguri că vom fi făcuți prizonieri de către pirati.

IV.

Toată noaptea a durat lupta. După ce ne-am predat, primul gând al piratilor a fost jaful. Scotocau în toate părțile ca niște scoși din minți.

Din tot echipajul de mai înainte, nu se mai aflau pe bord de cât 5 persoane, noi cei trei tovarăși de drum, un englez și o doamnă italiană. După ce piratii își regulară toate afacerile pe vapor, pornirăm. Viața pe care o duceam era foarte grea; duceam lipsă de toate ba de multe ori eram și loviți.

Într-o dimineață doamna italiană fu găsită strangulată în cabina ei, n'am putut să aflăm dacă a fost asasinată sau dacă din cauza suferințelor se sinucisese.

După multe zile de suferinți, isbutirăm, la un moment când piratii începură să aibe încredere în noi, să ne facem nevăzuți pe o bucată de vământ pe care o zăriserăm ca o negură, departe în zarea oceanului albastru și apoi să ne imbarcăm pe un vas care în trecere spre Fez ancorase acolo.

Trad. de P. N.

IN JURUL LUMEI... PE NEVRUTE

MARE ROMAN DE AVENTURI

de JULES LERMINA

— Aida de! făcu celalt. Dacă aș fi în locul d-tale, nu aș sta un moment la gânduri să cer tutun și dracului în persoană... Se știe ce vrea să zică când, ca și mine, ai obiceiul de a fuma de dimineața până seara... pof-tim, vă ofer cu toată inima. În schimb-vul revanșei în aceeași ocazie.

A refuza mai multă vreme, însemna un act de prost gust.

Jean luă săculețul, îl deschise, îl pipăi, simți că este caporal și sfârși prin a răsuca o țigară, chiar înainte de a mai mulțumi camaradului, care nu voia decât să fie lăsat să doarmă; își făcu deci țigara și puse săculețul lângă adormit.

În acel moment observă ceva ciudat: valiza călătorului semăna perfect cu a lui, pe care o cumpărase ziua; era neagră, cu nichel. Privi mai lung și pe tovarășul lui și deși nu-l vedea bine la față, îl recunoscă după îmbrăcăminte... era chiar acela care intrase aproape în același timp cu el la magazinul de cufere din foburgul Montmartre.

Ce întâmplare ciudată! Fără însă a mai da prea multă însemnătate acestui detaliu, Jean aprinse un chibrit, trase odată bine din țigară... și încă odată...

Apoi aproape imediat adormi. La deșteptare toate acestea i se părură că se petrecuseră instantaneu. Cu toate astea, amorțit, cu ochii cârpiți, privi în jurul lui și scoase un țipăt... Ce era vagonul acela? Mai întâi era în cl. II-a... apoi era singur... apoi... ia stai!... avea orbul găinilor oare?... se vedea ziua prin geamuri.

Se uită la ceas. Erau aproape 6 ore dimineața. Dar la Nancy trebuia să ajungă la 3 și jumătate! Vroi să se ridice, să alerge la ușă, dar nu-l ținură picioarele... îi venea greață.

Iată însă că trenul avea să se oprească.

Bine înțeles, Jean simțea că săvârșise o eroare, că apucase altă direcție. Dar încotro? Cum? Nu-și amintea câtuși de puțin să se fi dat jos din vagon.

Trenul se opri; Jean deschise geamul, privind. Dar în același timp mai multe voci strigară în nemțește:

— El este! Uite-l!

Și imediat doi jandarmi urcară scara, intrară în vagon și aruncându-se asupra tânărului nostru, îl imbrânciră și-l ridicară pe sus, amenințându-l și injurându-l.

El se sbătea, striga în ajutor, dar pumnii erau sdraveni. Chiar am-ploiații trenului puseră mâna. Un jandarm, ca să-l facă să tacă, îi dete un pumn în cap... și-și pierdu cunoștința.

II

Peste noapte

Când își veni în fire, Jean își simți capul greu. Tâmpilele îi băteau, gura îi era amară. I se părea că visează, și abia dacă putea să-și deschidă ochii. Se sforță și privi în jurul lui. Se găsea într-o odăiță strimță, cu tavanul jos, cu pereții văruiți și luminată de o ferestruie cu gratii. Era cu toate astea ziua mare. El era întins pe niște pae pe jos.

Jean era o fire energică și în câte-va clipe isbuti a-și da seama și a fi stăpân pe voința și intelectul lui.

Aceea ce i se întâmpla era de ne-înțeles; dar în sfârșit nu erau decât lucruri firești, și numai nebunii cred în magie. Evident, se petrecuse în timpul călătoriei un accident de care el nu-și dădea seama: cât de ciudat părea faptul, împrejurările afirmau realitatea. Nu avea decât să o pri-

vești în față și prin toate mijloacele să aduci totul în stare normală. Poruncind nerăbdării care îi clocotea creierul, Jean se căsni a rămâne nepăsător, a-și aduna ideile și astfel a birui căldura care îl ardea.

Șezu mai mult de un sfert de oră liniștit și acum simțind puțină ameliorare care se operase în el, cugetă că trebuia mai întâi să cheme pe cineva, și vroi să se ridice; dar căzu scoțând un tipăt de durere: mâinile îi erau strâns legate la spate. Atunci își dădea seama că nu numai era închis, dar fusese pus în imposibilitate de a face cea mai mică mișcare.

Incepu a urla de ciudă, făcu sforțări desperade pentru a-și rupe legăturile, dar erau țepene, și cu cât trăgea de ele, cu atât intrau mai mult în carne. Atunci se puse să țipe, chemând; vocea i se răguși; dar nimeni nu veni.

Se rostogoli pe pământ, încercând a se apropia de zid pentru a găsi un punct de sprijin, dar durerea era așa de tare, în cât fu silit să stea nemiscat, înflorat.

El era oare? Jean Marbach, în acel loc necunoscut, tratat ca cel din urmă condamnat... când nu făcuse nimic, când, ieri era la Paris, lângă patronul lui, mama lui, lângă iubita lui Martha, și când nu se temea de nimic, când era iubit și stimat de toți!...

Un gând îi trecu prin minte: erau tocmai doi ani, de când tatăl său, eșise de acasă, viu, vesel, fără nici o teamă, fără presimțire, și nu-l revăzuse de cât mort!...

Oare fatalitatea apăsă de odată și pe el, cum se abătuse asupra lui Pierre Marbach?

El însă nu era încă mort. Mai avea dreptul să spera, mai avea încă puterea de a lupta...

De odată auzi sgomot la ușa lui... o chee se auzi în broască și un om apărură...

Un uriaș cu barba roșie, îmbrăcat cu o tunică cenușie cu guler roșu și cu o caschetă pe două urechi e norme.

Era urmat de un fel de rânăș, un țaran bărbos. Acest din urmă ținea o gamelă plină pe jumătate de un lichid fără nume.

Foarte liniștit acum, Jean, care vorbea nemțeste zise uriașului:

— D-le, fii așa de bun de mă desleagă... este o eroare gravă... eu sunt francez, nu am săvârșit nici o crimă, nici un delict.

Celalt îl întrerupse printr'un răsun prostesc:

— Foarte bine... dar mie ce mă pasă!... Ai să dai socoteala șefilor...

— Cari șefi? întrebă Jean. Eu nu cer de cât să văd, să mă gădesc o dată față în față cu oamenii de înțe-

les și inteligenți... să vie aci sau să mă duceți înaintea lor.

— Foarte bucuros! asta nu mă privește... mânâncă și stai liniștit...

— Să mânâncă!... parcă de asta mă arde mie!... Vreau să văd pe cine-va, un ofițer, un judecător... vreau...

Tot răzând proteste, omul se aplecă repede spre el și îi deslegă mâinile, apoi dându-se înapoi, îndreptă un revolver asupra prizonierului.

Celalt bădărnos, îi puse gamela în mână, și îi spuse într'o franțuzeasca pocită să mânânce.

Jean se uită la cei doi oameni, specimeni ai bestialității atavice, și înțelese că de la ei nu era nici o speranță a scoate ceva precis.

De vreme ce i se da să mânânce, este că vroiau ca să trăiască. Atât cât va mai avea o suflare în piept, va nădăjdui; binisor își duse dar gamela la buze. Erau niște boabe de mazăre pisate, cari puteau a bere. Luă de două ori, dar, nu putu mai mult, însă nu se strâmbă.

— Mulțumesc, zise el. Și acum vă rog să mă ascultați un moment...

Aceștia însă nu-l ascultară și îi legară din nou de mâini.

— Animalule! strigă Marbach. Așteaptă să fiu liber și ai să mi-o plătești tu...

Cei doi oameni dispărură și Jean rămase iar singur.

Blestemele lui îi urmă, dar de fapt i se impunea un sentiment ciudat. Erau undeva oameni cari se ocupau de el. Erau nemți, și până a fi informați îl luau drept un personaj periculos. Dar avea la activul lui certitudinea că acei oameni se înșelau și că în curând avea să fie constrânși a-și recunoaște greșeala. Fără îndoială, după ce se vor informa despre el, în vederea cine știe cărei neînțelegeri, așteptau ordine superioare.

Aceste ordine aveau să fie vie și a facerea avea să ia o fază nouă. Franța are în Germania un ambasador; la nevoe Jean va recurge la el, va scrie la Paris, la banca Eldheim; mașina diplomatică va fi în mișcare, la nevoe.

Gândind la toate acestea, Jean, cu totul stăpân pe el, nu mai simțea aproape nici o ură pentru acești dușmani, cari în curând avea să-și recunoască prostia comisă.

Aceea ce îl durea mai mult pe Jean era că nu expediase mamei și Martei lui depeșile, pe cari acestea trebuiau să le aștepte cu nerăbdare.

Nădăjduind o schimbare repede în situația lui, Jean căuta a-și da seama de localitatea unde se găsea; bine înțeles, se scoborâse din vagon adormit, la vre-o bifurcare cu linia de est, de vreme ce schimbare linia fără să observe și trecuse frontiera fără

pașaport, așa că autoritățile Alsaciei-Lorena îl umflaseră. E! puțină răbdare și toate aveau să se îndrepte!

Ziua trecu fără a mai primi nici o vizită. Isbutise a se culca pe partea cea mai puțin dureroasă; apoi ascultase sgomotele din afară: recunoscuse glasuri de femei, vorbind dialectul alsacian, apoi auzi și un cântec, al cărui refren și-l reamintea din copilărie.

Se înoptase. Jean, doborât de oboseală, încercase să ațipească, când iar îi scârțâi broasca de la ușă și o lumină îl isbi în față, care îl făcu să tresară.

De data asta avea în fața lui un ofițer, un sublocotenent, în urma căruia intrase și soldați.

Ofițerul avea cu el o lanternă a cărei rază orbise pe Jean.

— Ce, ce vreți cu mine?

— Scoală-te, zise ofițerul și urmează-mă.

— Să mă scol, este lesne de zis, răspunse Jean. D-ta ești așa de orb și nu vezi că sunt legat de picioare?

— Bine, are să te sprijine, răspunse ofițerul.

La un semn doi oameni ridicară pe Jean de umeri, punându-l în sus, dar picioarele fiindu-i încrucișate, nu le putea pune pe pământ.

— Bine, reluă sublocotenentul, ridicăți-l și luați-l pe sus...

— A! nu! strigă Jean. Refuz de a mă supune.

De data asta îl apucă o furie nebună. Două soldați voiau să pună mâna pe el, dar făcu o sforțare și sforile se rupseră și se repezi cu un pumn înspre soldat, care scoase un răcnet. Ofițerul însă îi puse revolverul de-asupra capului zicându-i:

— Dacă nu te supui, te omor ca pe un câine!

Este evident că dacă francezul ar mai fi scos vre-o înjurătură sau ar fi făcut vre-o mișcare, ar fi fost ucis pe loc.

Jean era dotat cu o facultate ciudată: pe dată ce îi trecea furia, se potolea și-și relua sângele rece.

— Regret, zise el, că am lovit un om care nu e răspunzător, căci d-tale și șefilor d-tale trebuie să mă plâng. Da săi nu, ești un om săi o mașină? Dacă ești un om, ascultă-mă... Sunt aci, în urma unei erori monstruoase, pe care n-o cunosc și nu o pricep... sunt francez, nu am săvârșit nici o crimă. Te somez a-mă face să compar în fata unui magistrat.

Sublocotenentul îl ascultase ținând mereu revolverul de-asupra capului.

— Ai sfârșit? Acum îți ordon să nu mai scoți un cuvânt, să te supui, și să nu te mai răsvrătești... dacă nu, teucid.

— Te desfid să mă uciți, zise Jean, căci ar fi o crimă, și chiar în

țara d-voastră, se pedepsesc asasinii. Amintește-ți că nu ești în drept de a martiriza un nevinovat, fără a-l face cunoscut de ce este învinuit... încă odată te desfid să-mi sfărâmi creierii, mai bine pune-ți revolverul în buzunar, vrei să te faci înspăimântător, și nu ești de cât ridicul.

Fie din pricina spuselor lui Jean Marbach, fie din cauza vreunei griji care apăsa pe ofițer, căci în definitiv el nu lucra de cât din ordine neștiind despre ce este vorba în această afacere, destul este să spunem că, ofițerul răspunse, ridicând revolverul:

— Am primit din Lipsca instrucțiuni formale.

— Din Lipsca?

— Nu mă întrerupe. Eu trebuie să execut ordinele primite; dar la cea mai mică încercare de rezistență, ești un om mort. Acum ești hotărât a te supune?

— Din Lipsca? repetă Jean. În adevăr enigma devine din ce în ce mai de nepriceput.

D-le, te mai rog încă odată aci nu este vre-un șef, un magistrat cu cari să mă pot explica? Îți dau cuvântul meu de francez, și de om cinstit, că în toată afacerea asta, nu este de cât o grozăvie neînțelegeră... mă numesc Jean Marbach, ar fi de ajuns dacă s'ar depeșa la Paris, pentru a fi fixați asupra identității și antecedentelor mele. Mă ia drept un altul, fără în-doială; ar fi de ajuns să vă uitați și la hârtiile mele din valiză pentru a depărta ori ce bănueli.

— Asta e valiza d-tale? întrebă ofițerul arătând săculețul pe care-l ținea unul din oamenii lui.

— Da, zise Jean, negru și nichelat, dacă vroiți să-l deschideți...

Ofițerul devenise corect, aproape politicos.

— Eu nu am nici un drept s'o fac, zise el. Zici că este o eroare, se prea poate. Te rog însă pentru un moment să te supui soartei... la Lipsca vei găsi judecători cărora vei reclama... și misterul se va lumina...

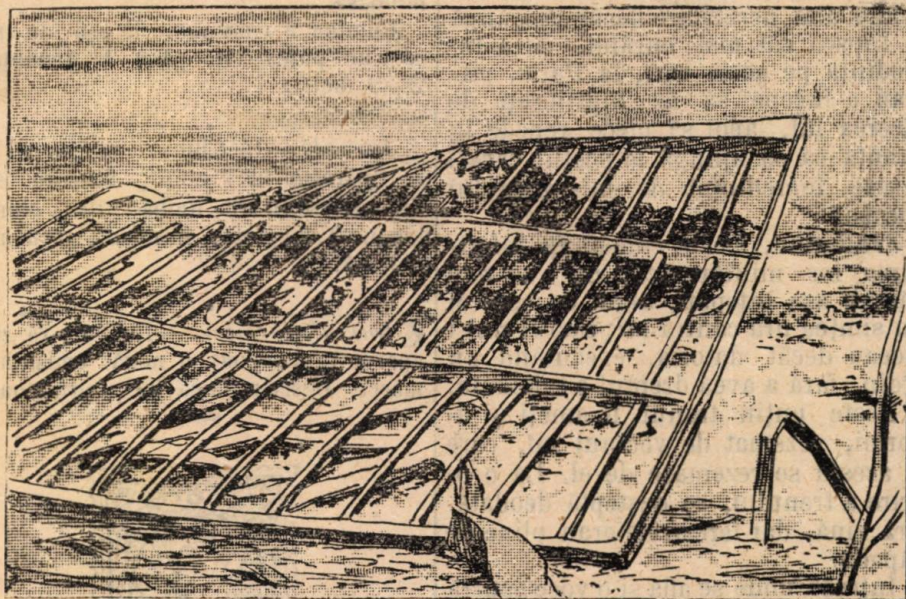
Înfățișarea curagioasă a lui Jean, produsese efect. Ofițerul îi explică că sosise din Lipsca o depeșă, poruncind ca imediat să fie pornit în acel oraș. Ori ce împotrivire, ori ce protestare erau zadarnice.

El, William Leuter, neștiind cătuși de puțin cari erau învinuirile ce i se aduceau, nu avea de cât să execute ordinul. Era deci în interesul lui a se supune și a nu-și mai crea din nou alte plictiseli. La Lipsca avea să se facă dreptate.

— Fie, zise în sfârșit Jean Marbach; ai dreptate, este de prisos să mai insist; d-voastră sunteți cei mai tari. De m'ași ucide, ași face o prostie. Dar cel puțin scoteți-mi aceste legături zadarnice; vă spun pe onoare

LEU ARSI

Se știe teribilul incendiu care a distrus acum un an o parte din expozițiunea din Bruxelles. Un adevărat miracol a fost că nici un vizitator din cei cari se înghesuiau pe alee n'a picat victimă flăcărilor nemiloase. Totuși creaturi vii

și-au găsit o moarte îngrozitoare: erau animalele sălbatice din menageria Bostock. Lei admirabili, pantere, crocodili și urși, a căror valoare era socotită negustorește la 4.500.000 lei, au pierit asfixiați. Câte țipete îngrozitoare n'au sguđuit văzduhul în acea zi.

A doua zi li s'au aflat scheletele sub cenușe. Așa cum erau cu greu puteau fi recunoscute; lei și nu erau mai mari ca niște câini, iar panterele ca pisicile. Crocodilii erau îngrozitori la vedere. Pielea lor era de tot neagră. Un vizitator se apropie și scoțând un briceag din buzunar, tăie o bucată de piele.

— Ca să fac un portmoneu, zise el surâzând.

D-nu Bostock, proprietarul, când află de dezastru, a venit și el. Era asigurat, doar cu patru zile mai înainte, pentru 4 milioane la o companie.

Titi.

că nu voi face nici o încercare spre a mă evada.

Ofițerul se gândi puțin, apoi zise:

— Pot să reduc la minimum precauțiunile pe cari mi le impune datoria mea.

— Mulțumesc; un cuvânt: unde sunt aci?

— În satul Mulbach, aproape de Colmar.

— Și când voi fi în Lipsca?

— Măine după prânz.

— Aidem dar la Lipsca, și să-ți ia dracu pe toți acei cari fac asemenea dobitocii.

III

Sunt judecători în... Lipsca

Când Jean Marbach se văzu instalat în clasa III în vagonul drumului de fer, având patru jandarmi la spate, unul de fie-care parte, și două în fața lui, simți — este de necrezut, dar foarte real și omenesc, — un sentiment de adâncă satisfacție.

Mai întâi după două-zeci și patru de ore de supliciū fizic, ale cărui dureri le mai simțea încă la mână și

la glesne, se găsea într-o situație materială aproape normală. Sta pe bancă ca toți oamenii, banca cam tare, era drept, dar care prețuia mult mai mult ca paiele mucegăite din închisoare.

Apoi nu mai era nevoit să stea nemișcat; se ducea către un punct determinat, cunoscut: odinioară, ca copil, mai fusese în Lipsca, și mai păstra încă amintirea admirabilului Palmarium, pietele lui mari, palatele monumentale, statuele lui, Leibnitz Luther, Mēlanthon.

Apoi Lipsca era sfârșitul acestei supărătoare și ridicule odisee: de prisos a-și mai bate capul pentru a pricepe, de vreme ce înainte de 24 de ore, cuvântul ghicitoare îi va fi descoperit. Jean era foarte sigur de el: nici odată, nici aproape, nici departe, nu avusese a face cu autoritatea nemțească; nu călătorise prin țară, de cât ca turist obișnuit, fără ca cea mai mică aventură să fi atras atenția asupra lui. Cât despre situația lui legală, era în regulă: tatăl lui oftase pentru Franța, la timpul cerut, și el, Jean, își făcuse serviciul militar

în Franța, având toate hârtiile în bună regulă.

Era, dar evident că la mijloc fusese o eroare materială, care l' silea să aibă răbdare până când i se va da toate deslușirile necesarii.

De aci vedem că Jean, deși iute la început, știa să redevină stăpân pe el și să asculte de sfaturile propriei lui rațiuni. Se liniștise cu totul, neavând altă nerăbdare decât să ajungă la Lipsca cât mai curând, de a încredința pe aceia cari, la Paris, puteau a începe să fie îngrijorați de tăcerea lui, apoi să plece repede în Franța ca să ajungă la postul care i fusese încredințat de misiunea lui specială.

Jandarmii, foarte corecți în înfățișarea lor militărească, nu i se mai păreau așa întepați; afară de asta el nu simțea ură contra lor, căci ei nu și făceau decât datoria, executând un ordin, fără a avea dreptul a-l discuta.

Peste puțin trenul îl ametea și adormi, rezemat de vecinul lui, care și acesta se rezemase de el. La o oprimare a trenului, se deșteaptă deodată. Era ziuă, dar ferestrele erau pline de zăpadă.

Întrebă unde se află și o voce scurtă îi răspunse: «La Studgard».

Mai avea de trecut Nürembergul, Egerul, Altemburgul și apoi ajungeau.

Jean simțea că i e foame, căci de mult nu mâncase cum se cade.

Adresându-se jandarmului care i slujise de pernă, îi spuse pe nemțește că i era foame.

— Ai bani?

— Se înțelege, zise Jean, care și amintea că pusese câți-va napoleoni în portofoliu și restul era încuiat în mica valiză neagră și nichelată pe care o vedea de-asupra capului jandarmului.

Își băgă mâna în buzunar și scoase un tipăt de disperare. Portofoliul îi dispăruse. Nu mai avea nimic în nici un buzunar. Această surpriză îi fu neplăcută; din fericire îi rămăsese valiza. Se explică dar; nimic mai simplu. Nu cerea să caute el, dar s'o deschidă unul din jandarmi și va găsi un portofoliu mic, garnisit bine, în cutia în care ținea cravatele.

— Nu se poate, răspunse un jandarm, valiza e pecetluită.

Jean nu mai putea de ciudă. Cu acești nemți, nenorocire, bani de loc, hrană asemenea, și el murea de foame.

Cei patru jandarmi încruntaseră din sprâncene; acest hoț le părea și mai criminal și poate chiar și periculos, acum când mărturisea că nu are bani.

Jean, cu brațele încrucișate, cu ochii pe jumătate închiși, nu se gândea decât cum să se stăpânească mai bine. Trenul o pornise cu iuțeală.

(Va urma)

CURIOZITĂȚI

Pești luminoși.—S'au găsit până azi un mare număr de pești luminoși, cari au fost culeși din mare. Caracteristica lor e că trăesc la adâncimi mari.

Părțile luminoase sunt așezate sub ochi; ele sunt mari și formate din ghinduri speciale ce produc o materie luminoasă.

Lumina e continuă. E așa de mare că s'ar putea citi până la distanță de 2—3 metri.

Jurnale.—În China e un jurnal care se tipărește în 7 ediții, fie-care ediție fiind scrisă în altă limbă: rusă, chineză, japoneză, engleză, franceză, germană și italiană.

Bursa mărcilor.—De câte-va zile a apărut în Uruguay o nouă emisiune de mărci. Descripțiunea lor e următoarea:

Un centaur în câmp liber, ridicând cele două mâini. În orizont, în depărtare, soarele răsare de după munți. Noua emisiune e comemorativă.

DIVERSE

Sherlock Holmes, detectivul cel mai celebru, a existat oare?

Această chestiune a provocat polemici arzătoare în Anglia. Un jurnal german «Koelnische Zeitung» se crede în măsură astăzi să afirme că Sherlock Holmes nu e doar un personaj imaginat cum vor unii să pretindă, ci că e o persoană în carne și oase.

Conan Doyle a avut ca model pe un profesor medic. Perspicacitatea acestui medic, iuțeala cu care trăgea concluzii din faptele cele mai neînsemnate—concluzii cari s'au dovedit mai întotdeauna exacte—i-au atras atenția și mirarea.

Se prezintă într-o zi un bolnav. El îl examinează câte-va momente în tăcere.

— Domnilor, ne zise el nouă, nu sunt sigur dar imi pare că acest om e sau dulgher sau sculptor în piatră. Tot ce e cert e că e una din două.

Și continuând: Priviți mâinile lui. Vedeți la inelar o bățură mică? Nu

sunt două profesii cari pot produce asemenea diformități!

Omul întrebă, declară că e sculptor. ...Un străin intră din greșală odată la el în casă unde eram încă câți-va reuniți.

— Domnule, i se adresă el celui care se retrăgea cerând scuze, ai fost soldat, sub oficer desigur și ai servit la insulele Bermude. Străinul căzu jos de uimire și trebui să recunoască exactitudinea afirmațiunilor.

Ne arată atunci că pălăria era puțin vârată în cap... după cum un militar își pune chipul. Meritul lui sigur trăda un grad. Aerul vulgar îl clasa printre gradele inferioare. Purta pe frunte câte-va bubulețe din acelea care sunt produse numai în Bermude

Aurelia N. — IMT

POSTA REDACȚIEI

Neli.—Ne pare și nouă rău. Trimiteți. Credem că da, vor cadra.

Rosin.—E mare deosebire ca traducere între bucățile trimise înainte și cea de acum. Nu cum-va... Știți ce vreau să zic.

P. din C.—Cum vedeți, dar cu foarte mare greutate. Autorul Pierre Nicolas (?), traducere, localizare, ce combinație a fost?

Primăvara!

Vine mândra primăvară,
Rândunelele cu ea sosesec;
Valea, crângul înverzește
Și salcâmi înfloresc!
Toată firea jubilează
Noi speranțe încolțesc;
Se deschid noi orizonturi,
Pentru cei cari iubesc!
Iar la marea farmacie,
De la Râmnicul-Sărat
Zi și noapte lucrătorii,
Într'un număr însemnat
Toți prepară „Crema Flora”
Acest preparat distins,
Căci de bunele-i efecte
Lumea întreagă s'a convins!
„Crema Flora”! „Crema Flora”!
Toate doamnele o cer,
Căci prin ea se fac frumoase,
Ca și ingerii din cer. !!!

CAROL SCROB

A'ți pățit-o, Domnilor?

Aveți boale secrete (lumești)?

— Nu pierdeți vremea: mergeți la —

Policlinica „FORTUNA”

No. 5, str. Cavafii-Vechi, 5 (drept în fața oficerului stărei civile), unde se vindecă repede, sigur și fără durere, toate boalele secrete (lumești), cele vechi și cele noi. Intrarea discretă.

— Notați bine adresa —

TOȚI ABONAȚII LA „ZIARUL CALĂTORIILOR”

Participă, cu începere de azi, la următoarele mari și de valoare premii :

- 1) **Un elegant pat de fier** pentru copil, cumpărat de la cunoscuta casă «Industria metalică Marcu», Bulevardul Elisabeta, No. 5.
  - 2) **Una pușcă fină de vânătoare** cu două țevi, cal. 12, din vechia și renumita fabrică «Pieper-Bayard».
  - 3) **Un pistol automat de buzunar**, Pieper-Bayard, modelul cel mai nou, fiind de calibru mare, 7.65, însă format redus, foarte portativ.
  - 4) **Una carabină de mare precizie**, cal. 22, Pieper-Bayard, semi-automată.
- Toate aceste 3 arme sunt cumpărate de la marele magazin **B. D. Zisman**, calea Victoriei, 44, furnizorul Curții Regale.
- 5) **Un gramofon perfecționat.**
  - 6) **Una mandolină**, din lemn de palisandru, ornată cu sidef, cumpărate de la marele magazin de muzică **Jean Feder**, calea Victoriei No. 54.
  - 7) **Un frumos vas** pentru fructe sau mezeluri și **o frumoasă tavă**, ambele argintate, cumpărate de la vechiul magazin de bijuterie **Th. Radivon**, Bd. Elisabeta, 9 bis.
  - 8) **Un ceasornic de birou**, lucrat artistic în marmură și bronz.
  - 9) **Un frumos ceasornic în cutie**, pentru voiaj, cumpărate de la cunoscutul magazin de bijuterie **Schmith & Stratulat**, calea Victoriei, No. 53.
  - 10) **O frumoasă pendulă** de voiaj care se întoarce la opt zile.
  - 11) **Patru pahare pentru ceai**, cu scăunelele lor de argint de China, cumpărate de la cunoscutul magazin «Ceasornicăria Colței», strada Colței, No. 31.
  - 12) **Șase cămăși bărbătești** de zi, de zefir sau albe, cu piepti de olandă, după alegere și măsură, cari se vor lucra de cunoscutul magazin de lingerie **La Patru sezoane**, calea Victoriei, Pasagiul Maca, vis à-vis de poliție.
  - 13) **O duzină crema «Flora»**
  - 14) **O duzină săpun «Flora»**
  - 15) **O duzină pudră «Flora»**
  - 16) **Șase frumoase gente** pentru dame.
  - 17) **Șase lingurițe de dulceată.**
  - 18) **Zece linguri** pentru masă.
  - 19) **Zece furculițe** pentru masă.
  - 20) **Zece plachete argintate**, reprezentând fotografiile M. S. Regelui și Reginei, comandate anume pentru premii.

Toate aceste frumoase premii se oferă cu începere de azi, prin tragere la sorți, abonaților «Ziarului Călătoriilor».

PREȚUL ABONAMENTULUI:

Pentru 1 an lei 5; Pentru 6 luni 2.60

Spre a participa la aceste premii, abonații pentru un an primesc 2 bonuri, iar cei pe 6 luni 1 bon.

NOUILE MARI PREMII

OFERITE DE ZIARUL

„UNIVERSUL“

ABONAȚILOR SĂI, LA TRAGEREA DIN MAI 1911.

O NOUA VILA LA SINAIA

«Vila Theodora», construită anume pentru tragerea viitoare, pe strada I. C. Brătianu, în poziția cea mai splendidă din localitate

Un salonaș modern

compus din: o canapea, două fotoliuri, patru scaune și o masă de mijloc, foarte elegant, cumpărat dela fabrica de mobile de artă I. Brezoiu, calea Rahovei, 50, unde se găsește în permanență o bogată și aleasă expoziție de mobile de toate genurile

UN DORMITOR DE BRONZ

de mare valoare, cumpărat de la Industria metalică «Marcu», Bulevardul Elisabeta, No. 8.

O GARNITURA DE MOBILA PENTRU INTRARE

compusă din o canapea, patru scaune, două fotoliuri și o masă cumpărate de la cunoscutul magazin de mobile de trestie și bambu Littman, strada Lipscani, No. 3.

UN DORMITOR DE LEMN FIN

construit în marea fabrică de mobile de lemn Marin V. Ganea, șoseaua Mihaî-Bravul, No. 37 și strada Șerbăneică, No. 10.—Sucursala calea Victoriei, No. 107.

O SCOARTĂ ROMÂNEASCĂ ȘI O BLUZĂ (IIE) DE MĂTASE

de la Bazarul Național de țesături românești, calea Victoriei, 110.

UN SALONAȘ DE BAMBU

cumpărat de la cunoscuta fabrică de mobile în acest gen E. A. Pucher, calea Victoriei, No. 148.—Sucursala Bulevardul Elisabeta, No. 18, «La Cometa Haley».

O DORMEZĂ, DOUĂ FOTOLIURI ȘI UN PARAVAN ARTISTIC

lucrate în vechiul atelier de tapițerie Ioan Niculescu, strada Câmpineanu, No. 31.

O pendulă de stejar afumat și o tavă argintată, cumpărate de la magazinul de încredere Schmidt & Stratulat, calea Victoriei, No. 53.

O bicicletă, o pușcă de vânatoare și un pistol automat, cumpărate de la marele magazin de biciclete și arme B. D. Zissmann, calea Victoriei, No. 44.

Un gramofon, o vioară, un flaut și o harmonică, cumpărate de la cunoscutul magazin de muzică Jean Feder, calea Victoriei, No. 54.

1 pendulă de perete și 6 lingurițe de argint suflate cu aur, cumpărate de la cunoscutul magazin «Ceasornicaria Colței», str. Colței 31.

O splendidă rochie albă, lucrată artistic în ajururi.

O dormeuză, 2 fotoliuri și un paravan artistic, lucrate în vechiul atelier de tapițerie Ioan Niculescu, strada Câmpineanu, No. 31.

Un ceasornic de aur cu trei capace pentru bărbat

1 brățară de aur 14 kt. cu 5 perle fine.

2 ceasornice de aur pentru doamnă.

1 inel de aur cu rubin pentru doamnă.

1 pereche de cercei cu diamante și rubine Capuchon, de o mare valoare.

O frumoasă și prețioasă broșă.

1 inel de aur 14 kt., pecetar pentru bărbat.

6 ceasornice remontoir de argint cu câte 3 capace

1 ceasornic de metal emailat.

1 binoclu fin, 6 ceasornice remontoir de metal.

1 elegantă compotieră argintată de mare valoare.

50 cutii de cremă, pudră și săpun «Flora» în cutii speciale făcute anume pentru abonații noștri.

2 aparate economice de încălzit inventate de d. n. căpitan Castano.

20 plachete argintate reprezentând fotografiile Regelui și Reginei, comandate anume pentru premii.

Toți acei cari se abonează cu începere de azi mai primesc gratuit și un volum din: Memoriile Regelui Carol I.

ZIARUL CĂLĂTORIILOR

ȘI AL ÎNTÂMPLĂRILOR DE PE MARE ȘI USCAT

COSTUL ABONAMENTULUI

Lei 5. — Pe un an în toată țara
 „ 2.00 „ 1/2 „ „ „ „

Redacția și Administrația

No. 11, Strada Brezoianu, No. 11.

ZIARUL CĂLĂTORIILOR

Apare odată pe săptămână
 — MARȚA —

Apa îngheța treptat, formând ea niște statui de gheață. — (Vezi pag. 5144).

ABONAMENT

LA

„ZIARUL CALATORIILOR”

Pentru 1 an 5 lei; jum. an 2.60

NIMICIREA UNEI REPUBLICI

Liberii aventurieri din Zeltuga

Am vorbit de multe ori în *Ziarul Călătoriilor* de modul cum s'au descoperit faimoasele mine de aur. Cele mai multe, nouă-zeci și nouă la sută, au fost aflate grație hazardului.

Să luăm de pildă cazul „placelor” de aur din râul Zelta, în nordul Manciuriei.

Era în 1884. Un Tungus, anume Vanka, care-și câștiga foarte greu existența, poposi pe malurile acestui râu, cu familia sa, și avu nenorocirea să-și piardă aci pe bătrâna lui mamă.

Luând la spinare o sapă și un târnăcop, se depărtă de locul de popas spre a săpa la picioarele unei stânci o groapă care să fie ultima locuință a defunctei.

Pe când svârlea pământul cu lopata, observă, cu sârmana lui inteligență de demi-sălbatec, că aruncăturile de pământ conțineau unele particule de ceva galben strălucitor.

Era oare acele boabe din metalul pe care îl văzuse adeseori în mâinile Cazacilor dela Amur?

I se păru că era importantă descoperirea lui, căci își întrerupse o bucată de vreme săpatul groapei spre a culege o mână din aceste boabe galbene.

După ce le ascunse într'un vechi sac pe care îl puse într'un colț al colibeii, nu se mai gândi la descoperirea lui câteva luni de zile.

Cu toate astea, cu prilejul primului drum făcut la localitatea cazacă Ignashina, unde se ducea de obicei să-și vândă blănurile adunate — căci am uitat să menționăm că Tungusul se ocupa cu prinderea de mici animale cu blănuri, — nu uită să-și ia și sacul cu boabe galbene.

Când vându blănurile unui oarecare Seredkin, încercă să-și arate și ceea ce găsisese el.

„Dar, acesta e aur! aur curat!” strigă negustorul.

Și călăuzit de Vanka, porni la drum spre locuința acestuia din urmă, însoțit de o escortă de cazaci.

Când ajunse, Seredkin procedă la fel cu Vanka și dela primele aruncături de lopată constată că nisipul din

Zelta conținea bogății ne-mai auzite în praf de aur și în pepite.

Din nenorocire însă pentru el, negustorul își perduse capul văzându-se stăpânul unui asemenea tezaur. Spre a sărbători evenimentul, băuse acolo atâta votcă, că fu dus beat-mort la Ignashina!

În timpul beției povestise descoperirea sa la atâtea persoane că știrea se răspândise cu iuteala fulgerului.

Și în anul 1884 nu veniă acolo spre a-și ridica colibe în împrejurimile râului de cât vreo trei mii de mineri și aventurieri!

Când dădu în primăvară, numărul lor se ridicase la mai mult de zece mii! Și atunci se produsese următorul fenomen ciudat: se fondă o republică independentă pe teritoriul asiatic, în aceea vale pustie a Chinei septentrionale la patru sute leghe de Peking!

Nici Rusia nici China, țări autocratice, nu puteau să suporte existența unei republice între teritoriile lor. Astfel Ursul și Dragonul luară toate măsurile spre a face să înceteze această anomalie.

Cetățenii „Californiei Amurului”, groaznic constrânși de cele două mari puteri, se preparară de luptă.

În cursul anului 1885, ei reușiră, grație sacilor lor cu praf de aur, să-și procure arme și munițiuni. Apoi se exercitară la tir, sub direcțiunea unor ofițeri ruși condamnați la deportare în Siberia, pentru delictul politice, și cari reușiseră să fugă.

„Directorul artileriei” era un American, fost elev al școlii militare din West-Point. La „departamentul explozibililor” era un Francez care se însărcinase să apere trecătoarele cu ajutorul minelor pe cari un curent electric le-ar fi făcut să explodeze.

Un Portugez luase asupra-și construirea redutelor.

Republica își constituise un guvern provizoriu în care elementul rus forma majoritatea, dar care avea printre membrii săi pe un German, născut în Posen.

Ezitănd să organizeze o expediție militară care să omoare din leagăn acest embrion de republică, Rusia se hotărî să interzică populațiunilor siberiene să vândă de-ale hranei „Liberilor aventurieri din Zeltuga”. Posturile dela frontieră primiră ordin să aresteze ori-ce persoană care s'ar îndrepta în direcția lor, sau care s'ar reîntoarce. Aurul și cumpărăturile găsite asupra delicuenților erau confiscate.

Și Zelta începu să se depopuleze. Rămăseseră doar condamnații evadați din Siberia, în număr de aproape patru sute.

Era toți aceștia niște desperați, hotărâți să-și vândă scump viața. Și avură ocazia să probeze aceasta.

În mijlocul iernei, la 6 Ianuarie 1886,

ei aflară că o trupă chineză era în marș spre a-i extermina.

Lăsând o sută de oameni cari să păzească orașul născând — născând și gata să moară — plecară cu curaj să întâlnească pe năvălitori, cu intenția de a-i surprinde în mijlocul nopții și a-i pune pe goană.

Dar generalul chinez, avertizat de acest plan de către un spion, își modifică itinerariul, lăsă să treacă, fără să-i supere, pe desperați, înconjură orașul și procedă la masacru.

Nici un locuitor nu scăpă! Bolnavii chiar fură uciși! Se desfășurară scene groaznice.

Iată unul din supliciile care fu rezervat nenorociților cari nu fuseseră decapitați sau arși de vii.

După ce erau desbrăcați în pielea goală, erau legați de niște stâlpi. Pe un frig siberian de cinci-zeci grade sub zero, erau stropiți cu apă din râu.

Apa se congela instantaneu și corpurile li se acopereau de un strat de gheață care se întărea mereu. Erau ca niște vivante statui de gheață.

Ilustrația ce publicăm în pag. I a ziarului reprezintă scena groaznicului supliciu.

Arg.

CONAN DOYLE

MARELE MOTOR

„BROWN PERICORD”

Era o seară ceoasă și rece din Mai. Felinarele de-alungul Strand-ului dăbă se mai puteau vedea. Galantarele magazinelor atât de inundate de electricitate se zăreau prin atmosfera ceoasă, într-o lumină indecisă. Casele înalte cari mărgineau trotuarul erau întunecate, afară de una din ele, unde trei ferestre de la etagiul al doilea străluceau de o lumină neobicinuită.

Trecătorii ridicau mirati capul și-și arătau întrebători ferestrele luminate. În apartamentul acesta locuia Francis Pericord, inventator și inginer electrician. Până la o oră înaintată a nopții lumina din cabinetul său de lucru dovedea munca înversunată a acestui mare om al viitorului. Dacă trecătorul ar fi putut arunca o privire indiscretă în camera luminată ar fi văzut doi oameni. Unul, Pericord însuși, cu fața de pasăre de pradă, cu membrele mlădioase, cu părul negru, care desvăluiau originea sa celtică; celălalt viguros și îndesat, cu ochii albaștri, Jeremy Brown, mecanic renumit. Erau asociați pentru mai multe inovații; geniul creator al primului era puternic ajutat de facultățile practice ale celuilalt.

Dacă Brown se găsea atât de târziu în cabinetul lui Pericord, era pentru o încercare care avea să decidă de reușita mai multor luni de muncă. Între ei o masă lungă cenușie, acoperită toată de flacoane cu acide, cercuri enorme, acumulatorii, pile voltaice, bobine de inducție

și bucăți mari de porțelan pentru intercepțiunea curenților.

În mijlocul acestei amestecături confuze, era o mașină, de un aspect curios, ce se învârtia producând un șgomot asurzitor și pe care cei doi asociați o fixau cu priviri înflăcărâte.

Mai multe fire uneau un mic receptacol pătrat de metal cu un cerc larg de oțel înzestrat în fiecare parte cu două puternice articulațiuni.

Cercul era nemșcat, însă cele două articulațiuni cât și brațele scurte de care erau prevăzute băteau aerul cu o înțepală înfricoșătoare, la intervale de câteva secunde se oprea și apoi începea iarăși.

Forța motrică care le însuflețea provenea, desigur, din cutia de metal. Un miros ușor de ozon plutea în aer.

Susceptibilitățile unui inventator. — Prima ceartă.

— Ei bine, Brown, și aripile? întrebă inventatorul.

— Sunt prea mari, așa că n'am putut să le aduc. Au 2 m. 15 lungime și 90 cm. lărgime; totuși motorul e destul de puternic spre a le pune în mișcare.

— Sunt de aluminiu amestecat cu alamă?

— Da.

Privește cât de bine funcționează!

Pericord întinse mâna sa nervoasă și slabă și apăsă pe un buton care comanda mașina; articulațiunile se mișcă mai încet și după un minut se opriră de tot. El apăsă pe un alt resort; brațele tremurară și aparatul își reluă mișcarea sa de rotațiune.

— Cel care îl va experimenta, observă Pericord, n'are nevoie să întrebuițeze nici o forță musculară.

— Grație numai motorului meu, zise Brown.

— Motorul nostru, îndreptă Pericord, cu voce seacă.

— Desigur, replică colegul său cu nerăbdare, d-ta ai avut ideea pe care eu am pus-o în execuțiune. Numeste-l cum vrei.

— Eu îl numesc motorul Brown-Pericord, strigă inventatorul, — și ochii săi negrii avură un fulger de ură; d-ta ai determinat detaliile, însă gândirea abstractă imi aparține; este a mea.

— Trebuie să știi că nu cu o gândire abstractă se pune în mișcare un motor, observă Brown apăsând.

— Pentru care, m'am și asociat cu d-ta ripostă celălalt, bătând nervos tactul cu degetele pe masă; eu inventez, d-ta construiești; lucrul este împărțit în mod egal.

Brown vru să răspundă, însă zise că ar fi nefolositor să mai discute și își dădu toată atenția la aparatul care se sguduia și oscila la fiecare mișcare a brațelor sale ca și cum ar fi vrut dintr'un moment în altul, să cadă.

— Nu-i așa că e superb? întrebă extaziat Pericord.

— E satisfăcător, îndreptă anglo-saxonul flegmatic.

— Este un izvor al nemuririi!

— Un izvor de bani.

— Se va înscrie numele nostru lângă al lui Montgolfier.

— Sper că lângă al lui Rothschild.

— Nu! nu! Brown, d-ta ești lucrul dintr'un punct de vedere prea materialist.

Adevărata noastră recompensă va fi recunoștința neamului omenesc....

Brown înălță din umeri.

— Cât despre asta, ți-o dăruiesc toată d-tale. Eu sunt om practic.

Însă, reluă el, știi că va trebui să punem invențiunea la încercare?

— Unde?

— Tocmai despre asta voiam să-ți vorbesc. Este de trebuință să păstrezi secretul cel mai absolut, așa că e imposibil la Londra. Ah! dacă am fi avut undeva la țară o ogradă goală rezervată!

— Tocmai am să-ți propui ceva.

Fratele meu are o proprietate în Sussex pe înălțimile din apropiere de Beachy Head.

Dânsul se află momentan în Scoția, însă cheia mi-a lăsat-o mie. În felul acesta, putem transporta mașina acolo, mâine, și o vom încerca în ogradă.

— Foarte bine!

— Este un tren pentru Eastburne care pleacă la ora 1 după masă.

Voii fi la gară. Adu d-ta motorul și restul accesoriilor, eu mă însărcinez cu aripile, zise mecanicul ridicându-se; vom ști mâine dacă'm urmărit o chimară sau dacă avem o avere înaintea noastră. Te aștept la 1 fără un sfet la gara Victoria.

El coborî repede scara și nu întârziă de a dispărea în ceața ce se lăsa din ce în ce mai deasă asupra Strand-ului.

A doua zi se făcuse o dimineață de primăvară cu un cer albastru pe care alunecau norii albi vaporosi. La orele 11 Brown intra la biroul de brevete cu un rulou de diagrame și planuri, sub brațe. Pe la amiază, ieșea radios, deschizându-și portofelul în care vâra o hârtie albastră oficială.

La 1 și 45 m. el sosi într-o trăsură la gara Victoria.

Birjarul descărcă din trăsură două pachete enorme, învăluite în pânză, cari semănau cu niște enorme smeuri, și pe cari le încredințară sub pază șefului de tren.

Pericord venise mai dinainte la întâlnire.

— Merg totuși bine? întrebă el.

Și obrajii săi îngălbeniți luară o culoare roșie.

Drept răspuns, Brown îi arătă pachetele.

— Eu am încărcat totul într'un vagon, explică Pericord.

Să fii atent! adăogă el, adresându-se șefului de tren; băgați vă rog de seamă căci aceste colete cuprind niște obiecte foarte fragile și de mare valoare.

Acum putem pleca cu conștiința împăcată.

La sosirea în Eastburne prețioasele colete fură așezate într'un omnibus.

Asociații trebuiră să facă un drum bun spre a lua cheile de la păzitor; după care, se îndreptară spre dunele stérpe. Casa către care călătoriseră ei avea un aspect vulgar și era înconjurată de staule. Pe pământul din jurul casei creștea iarăși înaltă de tot până în apropiere de stânci unde locul era stérp de tot.

Cu ajutorul șoferului călătorii transportară pachetele și le depuseră într-o sofragerie întunecoasă.

Soarele apunea când șgomotul ascuțit al greurilor îi anunță că erau definitiv singuri.

III

O experiență secretă. Ce o să se petreacă?

Pericord ridicase jaluzelele și slaba lumină a serii pătrundea prin geamuri.

Brown scoase un briceag din buzunar și tăia sforile cari țineau pânza de ambalajiu. Două aripă mari galbene apărură. El le așeză lângă zid cu precauțiune.

Despachetară apoi cercul, curelele de transmisiune și în sfârșit motorul. Noaptea se coborî înainte ca cei doi asociați să fi avut timp de a așeza toate piesele mecanice.

Ei aprinseră o lampă și continuară să fixeze niturile și să strângă șuruburile, în sfârșit să facă ultimile preparațiuni.

— Iată-l terminat, zise Brown cu satisfacție, depărtându-se puțin spre a examina mai bine mașina.

Pericord nu spunea nimic, însă fața-i era luminată de orgoliu și speranță.

— Acum aide să mâncăm — zise Brown desfășcând un pachet cu proviziuni.

— După! exclamă Pericord.

— Nu, eu mor de foame.

Și flegmaticul mecanic făcu toate onorurile proviziunilor, pe când asociatul său se plimba în lung și lat cu mâinile la spate.

— Acum aide! zise Brown strângând rămășițele dejunului său.

Cine o să suie aparatul?

— Eu! strigă Pericord. Ceea ce facem astăseară, are șanse să devie ceva istoric.

Însă e un pericol mare!

Pentru prima oară nu poți să știi cum va funcționa.

— Ce are afacer!

Nu-i nevoie să fugim dinaintea morții.

— Atunci ce vrei să facem?

Unul din noi trebuie să riște.

— De loc; motorul va merge tot așa de bine dacă-i vom atașa un obiect oarecare.

— E adevărat, admise Pericord. Sunt niște cărămizi afară și un sac; n'ar fi bine să umplem sacul cu cărămizi și să-l atașăm la aparat în locul dumatilor?

— Excelentă idee!

— Aidem, atunci.

Amândoi eșiră ducând diferite părți ale mașinei.

Luna strălucea rece și clară cu toate că din când în când un nor mic trecea dinaintea ei. Asociații se opriră un moment spre a asculta de nu-i întrerupe cineva; înainte de a intra în enormul hambar nu auziră de cât mugetul valurilor mării și urletul depărtat al unui câine. În timp ce Brown umplea sacul cu cărămizi, Pericord aduse din sala de mâncare în hambar obiectele de cari aveau nevoie. Când totul fu gata, ei închiseră ușa hambarului și puseră lampa pe o ladă goală. Sacul plin de cărămizi fu legat la capăt și-l atașară în jurul marelui cerc de oțel. Largile aripă, firele de fier și cutia ce închidea motorul fură în sfârșit fixate la acest cerc.

În cealaltă parte a cercului atârănă o cârmă care semăna cu o coadă de pește. Va trebui să-l facem să descrie un cerc foarte restrâns.

Atașază cârma mai de oparte; sfătui Brown; acum suntem siguri; apasă pe buton!

Pericord se execută apoi se dădu cu un pas înapoi; fața sa slabă și alungată era

contractată; mâinele sale palide și nervoase strânsă convulsiv marginea lăzei. Brown, imposibil, urmărea mișcările. Mașina avea o huruitură; enormele aripi galbene strălucitoare, se întredeschiseră într-o mișcare convulsivă, se reînchiseră, se deschiseră din nou; avură o a doua bătaie, apoi a treia cu o mișcare din ce în ce mai largă și iute apoi a patra care goni cu violență aerul din hambar; la a cincea, sacul cu cărămizi oscilă; la a șasea se ridică, era să cadă când a șaptea bătaie a aripilor îl ridică mai mult și-l duse.

Mașina se ridică și se întoarse în jurul ei ca o pasăre mare lipsită de grație umplând hambarul de șuerături și sfărâșurile sale. Era curios de văzut acest schelet mare neelegat mișcându-se în lumina galbenă și nesigură; ea fugea în umbră și apărea din nou în razele vagi și tăcute.

Cei doi oameni rămăseră un moment nemișcați și tăcuți. În sfârșit Pericord ridică brațele spre cer:

„Merge! strigă el. Motorul Brown-Pericord merge!” Și în bucuria sa, el începu să danteze ca un halucinat, pe când Brown șuera o arie veselă.

IV

O rivalitate care încetează...și din ce cauză

— Brown, privește cât de regulat funcționează și cât de bine conduce cârma. Va trebui să depunem mâine brevetul la biroul de brevete.

Fata lui Brown se întunecă.

— Am și fost, declară el cu un surâs silit.

— Ai și fost?! repetă el fără să-nțeleagă; ai și fost.

El strigă:

— Cine a îndrăznit să depună planurile mele?

— Eu, chiar astăzi de dimineață. Nu te turbura, n'ai de ce să te infurie!

— Ai luat un brevet pentru motor...Și pe ce nume?

— Pe numele meu... Cred că aveam fot dreptul...

— Și eu... numele meu, nimic?!

— Nu... dar...

— Ah! canalie! strigă Pericord. Hoț! Bandit... Mi-ai luat descoperirea să-ți faci nume, renume furat... voești să-mi răpești onoarea ce mi se cuvine! Voiu avea brevetul acela, auzi tu, chiar de ar trebui să te gâtuesc?

Ochii săi negri aruncau fulgere, mâinile se crispa cu furie. Brown era juragios și totuși se dădu îndărăt, pe când celălalt înainta spre dânsul.

— Jos labele! ordonă el, scotând un cuțit din buzunar. Mă apăr, dacă mă atacă!

— Amenințări! exclamă Pericord livid de furie. Veți fi un asasin, cum ai fost și un pungaș ordinar! Dă-mi încoace brevetul.

— Nu?

— Brown, încă odată, dămi-l.

— Ți-am spus că nu, nu. Lucrul e al meu...

Pericord sări ca o fiară; adversarul său se smuci din strânsoare, însă se lăsa de lada goală și căzu.

Lampa căzu și se stinse.

În hambar se făcu întuneric adânc. Numai o rază a lunii, pătrunzând prin-

tr-o fereastră, se juca pe aripile de metal, galbene.

— Vrei să-mi dai brevetul Brown?

Nici un răspuns.

— Vrei să mi-l dai? da sau nu?

Nici un răspuns. Nici un sgomot, afară numai de șuerăturile nesfârșite ale aparatului.

Pericord, cu inima înghețată de spaimă, caută în întuneric prin ladă; degetele lui întâlneau o mână. Ea era rece.

Furia lui făcu loc fricii, căci tremura. Căută în buzunar cutia, frecă un chibrit, ridică lampa și o aprinse. Brown era îndoit în ladă.

Pericord îl scoase afară. El avu imediat explicația tăcerii acestuia.

Nefericitul căzuse, având cuțitul îndreptat spre el însuși, astfel că lama i se infipse cu putere în corp; murise fără să scoată un gemăt.

V

Mașina sburătoare duce un cadavru în aer

Inventatorul s'așază pe marginea lăzei. El privea înainte-i cu un aer îndobitcit, pe când motorul Brown-Pericord sforăia și huruia deasupra lui.

Rămase astfel câteva minute, câteva ceasuri poate. Mif de proiecte fără sens se contraziceau în creierul său inebunit.

Nu fusese decât în mod indirect cauza morții amicului său, dar cine ar fi crezut?

Hainele îi erau murdărite cu sânge; toate se întorceau în potrivă-i. Mai bine să fugă. Dacă s'ar fi putut debarasa de cadavru ar fi avut câteva zile, înainte ca cineva să-și fi închipuit...

Deodată o părăitură violentă îl făcu să tresară.

Aparatul ridicându-se la fiecare bătaie a aripelor, se ciocnise de tavan. Ciocnirea desfăcu aparatul de conexiune și mașina căzu cu greutate la pământ. Pericord desfăcu cercul și văzu că motorul e inact. Un gând bizar încolți în creierul său pe când cerceta mașina.

Acuma aparatul îl incurcă; ar putea să se scape totodată și de cadavru, astfel ca să dea oare toate cercetările...

El deschise ușa hambarului și transportă corpul fostului mecanic în lumina lunii. La oarecare depărtare de acolo se găsea o movilă, care dădea spre stâncile de cretă.

Pericord se îndreptă într-acolo și depuse cu respect cadavrul.

Apoi se întoarse în hambar unde luă cercul, motorul și aripile.

Cu degetele sale stalbe el fixa în jurul pieptului mortului lărga curea de oțel ce înainte ducea sacul.

Apoi puse aripile în încheeturi, așază în cerc motorul, fixă firele metalice și apăsă pe buton. Timp de un minut, enormele aripi s'agitară, bătura aerul, apoi corpul începu să se ridice în mică săritură dealungul movilei și se nălță puțin câte puțin.

Pericord nu întrebuițase cârma, însă îndreptase aparatul spre mare.

Viteza mașinei se iuți, din ce în ce, în cât marele motor Brown-Pericord trecuse de șirul stâncilor și plana acum deasupra valurilor.

Pericord privea mereu, mereu, până când acesta apără ca o pasăre neagră dusă pe aripi aurite și dispără în ceața oceanului ce îl acoperea din ce în ce.

În azilul de alienați din comitatul Ioskshire, este închis un necunoscut, cu privire fioroasă, care nu-și cunoaște numele și locul de origină.

Doctorii declarară de acord că nenorocitul și-a pierdut mintea în urma unei ciocniri, căreia nu-i pot determina felul.

Trad. de A. Bensim.

NOTE DE DRUM

LA PREDEAL

Îți scriu aceste rânduri de pe plaiuri ce și întind verdele n' nemărginire. Petrec de câte-va zile n' munte. E o căldură plăcută și o liniște profundă în care păsărelele, musafirii iubiți, cântă din când în când de-ți ia sufletul. Copiii soarelui. Mă scol tare de dimineață și îmi pierd urmele într-o țâșnătură de verdeață. Pomii cu frunzele nebunatic de dulcesc impresia de măreție sălbatică a pădurii. Iată o fântână monumentală de piatră 'ntre brazii cu podoabe de bronz. În față, mănăstirea și școala precum și sanatoriul pe clina unei văi. După ce ai eșit din satul lung al Predealului, din loc în loc, zărești canapele săpate n' piatră, cu minunate spătare de lemn, apoi răsare pe marginea unei văi sălbatică, unde nici nu te-ai fi așteptat, o vilă albă, în stil românesc, cu acoperiș de olane. Lespezi eșite din urma munților împiedică ici și colo râulețul care curge lin în sânnuri sau strigă printre bușteni enormi ce-i stau în cale. Ce frumoși sunt munții! Și ce fericire și mulțumire se desface din toate. O țară întreagă stă la picioarele mele. Pădurile ascunse, sălbatic, se înalță departe, departe n' albastru, par'că sprijinesc creștetul cerului. În fund Bucegii sunt acoperiți de niște suvoiuri albastrii. Într'un crângușor, mă tăvălesc în iarba înrouată și ascult simfonii divine fără plată. În dosul crângului un izvor. A lene curge el în mușchiul verde ce strălucește în soare. Stropii de apă se ridică și cad, bătuți de un zefir lin, dulce, în perle. De aci se zărește o linie de drum de fier ce șerpuește. Un vuet. E trenul de excursii între Predeal și Sinaia. Uite-l ce vijelios trece. Se văd pâlării roșii la ferestre, batiste albe flutură; iată-l dispărut printre dealuri tipând cu veselie. Au rămas doar șinele ce scântie în aer ca argintul.

A început să bată un vânt mai recoros. Norii se aleargă pe cer, munții se înalță aburiți și norii lungi, albi, zboară dealungul lor tăindu-i pe la jumătate. Miroase a brad. Niște vrăbiu speriate ciripesc ascunse. Ce fericire e în toate! Dacă a fost un creator al tuturor mărețiilor acestora, atunci a ramas și n' ele zămbetul de mulțumire pe care l'a avut neîntrecutul maestru în clipele creării.

Ioan T. M. I.

Industria mătasei în Japonia

Industria mătasei nu a fost clintită din cursul ei, cruțată fiind de criza care succede războiului Mandciuriei și care apăsă așa de greu pe activitatea Japoniei. Întinderea de pământuri plantate cu duzi și-a urmat des-

cu o iuteală fenomenală în imperiul mikado-ului.

Multă vreme manufactura stofelor de mătase a fost mărginită în patru provincii sau prefecturi: aceea din Fukui, Ichikawa, Togama și Gumma. Dar succesele luate de vânzările europene prin mătăsurile japoneze nu puteau decât incuraja industriile. Fa-

Japoneze alegând viermii de mătase

voltarea în așa grad, că astăzi ocupă a 16-a parte a solului arabil din Japonia.

Dacă aveți plăcere, consultați statisticile oficiale ale acestei țări; ele vă vor spune că este în fruntea țărilor sericicole din lumea întreagă.

În 1906 mătasea, așa cum ese din

bricile care posedau uneltele cele mai perfecționate s'au ridicat puțin pretutindeni în imperiu, astfel că în câțiva ani am fost năvăliți de producțiile lor.

Toate acele fâșii de broderii, în culori scilpitoare și cu desemnuri exotice care împodobesc pe frumoa-

Japoneze alegând viermii după ce i-a muiat în apă

gândac, și stoffele de mătase au înfățișat 37 la sută de exportății japoneze, cu o valoare totală de 408 milioane, 268.734 franci. Impunând aceste cifre cititorilor mei, nu am de cât un scop: să le arăt însemnătatea unei industrii care s'a desoltat

sele parisience, sunt fâșii de kimounouri, țesute acolo de mâinile îndemnatice ale niponienelor.

Japonia își poate permite cele mai întinse ambițiuni comerciale. Lucrătoarele tinere, puteți ghici cât căș-

tigă pentru o zi de muncă de 12 până la 14 ore?

Acelea care aleg viermii de mătase primesc mai puțin decât șase bani. Celelalte care aleg viermii după ce i-a înmuiat în apă caldă, primesc ceva mai mult: 8 bani.

Când lucrătoarele își vând lucrul lor cu un preț așa de mic, cum să te miri că o fabrică japoneză poate vinde, fără a fi amenințată de faliment, batiste de mătase jumătate mai ieftin ca celelalte articole analoge care es din uzinele din Europa? Concurența comercială, iată adevăratul pericol cu care ne amenință deșteptarea industrială a japonezilor și a chinezilor.

Dar alături de aceste stoffe ieftine cu care niponii încep a îneca națiunile din Europa și America, au păstrat secretul țesutului minunat al mătăsurilor, care face cinste bunului gust artistic.

La Kioto există un soi de școală profesională superioară, unde se transmit tradițiile care fixează reputația broderilor japonezi. Elevii, care aparțin celor două sexe, fac un stagiul de 5 ani, o învățătură lungă, pe timpul căreia sunt hrăniți și întreținuți pe cheltuiala Statului.

CAIRO

(Urmare și sfârșit)

Acolo găsim de la inscripțiunile pe piatră și lemn și pietre mormântale, până la porțile monumentale, legate și ghintuite cu fier, după cum avem și noi, și în fine lucrările în lemn, metal și sticlă, utilizate în moschee sau în locuințe.

Tot în acest muzeu se află și un început pentru țesături, dar ceea ce m'a surprins este că el conține foarte puține arme, monete, etc., etc.

Se pare că mijloacele de care dispune sunt de tot restrânse.

Ceea ce-i pozitiv este că muzeul e bine luminat, că domnește în el o ordine și curățenie de-ăvârșită și că obiectele sunt așezate cu multă pricepere și chiar cu explicațiuni destul de desluite.

Și aici personalul vorbește englezește, dar din fericire catalogul datorit d-lui Max Hertz architect-șef al comitetului de conservare ai monumentelor de artă arabă, e perfect de bine făcut și bine ilustrat.

Director al acestui muzeu este o persoană cultă și simpatică, arabul Aly Bey Bahgat, care a făcut mai multe comunicări institutului egiptian, între care una din Aprilie 1903, asupra manufacturilor de stoffe în Egipt în Evul

Mediu, care probează multă erudiție.

Când studiezi bine în Cairo arta arabă îndată îți dai seama de geniul acestui popor care a avut atâți oameni de știință și mari cugetători și pot vedea îndată decadența acestei arte, astfel cum se prezintă la turci.

M'am întreținut multă vreme cu Aly Bey Bahgat, care îmi arată cu multă părere de rău cum totul se distruge și se pierde, grație falșilor colecționari care nu esită de a rupe în două inscripțiuni de mare valoare, de a distruge obiecte scumpe, pentru a putea lua o bucată spre amintire, sau atât pentru colecțiunea lor cât pot să dosească în geamantane la vamă. Căci vama egipteană are ordine a opri obiectele de artă la esire și incontestabil că personalul, care e cinstit, departe de a primi bacșiș ca la Constantinopol, s'ar crede ofensat când cineva i-ar face o astfel de propunere.

Acest lucru e bine să se știe și la noi pentru a indispune la mai puțin pe străini și pe indigeni când trec hotarul la întoarcere și a favoriza mai puțin fraudele ovreilor.

Eșind dela muzeul arab, am căutat să vizităm bazarul arab. Acesta merită cu desăvârșire să fie văzut.

Acolo se găsește nota locală. El este alcătuit dintr-o mahala întreagă cu strade și stradele foarte mici, întortochiate, printre care se află adevărate trecători, largi mai puțin de 1 m., adesea ori, înțesate de obiecte diferite și totdeauna vizitate de un public numeros și variat. Acolo găsești ori și ce voești și este de admirat aptitudinea acestui popor pentru ori ce lucrări, chiar și europenești, ca mobile, haine moderne, etc., și cu deosebire abilitatea ce o au de a face lucrări de artă locală în lemn, alamă, argint, etc.

Se află acolo, în văzul tutului, la un loc și fabricantul și comerciantul, adesea ori în locuri de tot restrânse, unii reduși la niște mici chichinețe, în care de abia se mișcă ei singuri. Juvaerurile arabe sunt frumoase, eftine și lucrate în filigram; recunosc însă, cu ferire, că lucrările propriu zise în filigram, sunt făcute într-un mod mult mai artistic de frații noștri din Macedonia.

Incrustațiile cu sidef sunt admirabil făcute și te miri cum numai prin imitațiune și tradiții și adese-ori pe prețuri de nimic ei fac lucruri admirabile.

Bazarul din Smirna și cu deosebire cel din Constantinopol, nu are nici un caracter și nici o importanță față cu cel din Cairo.

Tot acolo se vând și vase de teracotă roșii și negre, ca unele oale de lapte din Moldova, admirabil făcute, rezistente și bine coapte.

Ele se vând relativ desful de eftin,

și formele lor sunt atât de reușite în cât ar fi bine să se aducă câteva serii spre a fi distribuite satelor noastre ce se ocupă cu olăria. Această olărie se face mai jos de Asuan.

Ca să se vadă cât de puțin costă lucrătorul în Cairo, voi reaminti că există acolo o întreagă industrie de scarabeuri și mici idoli falși.

Ei bine acești scarabeii, făcuți în piatră dură și perfect lucrați se vând pe aproape nimic, cu toate că se cere pentru aceasta și timp și pricepere.

Pe când pătrundeam prin una din aceste stradele, auzirăm de odată niște cântice ciudate și vedem un val de oameni care înaintau cu oare care greutate prin strada mică și deja plină de lume. Era o înmormântare arabă.

Mortul era dus pe năsalii de 4 oameni voinici, astfel cum am apucat când se făceau îngropările la noi, în Roman unde copilăream acum 50 de ani, și îmi aduc aminte de îngroparea Banului Vasile Capșa care era dus tot pe năsalie, de oameni, ce se schimba la răspântii, precedat de preoți, de colive și colaci împodobiti. Aicea, mortul nu era precedat de cât de lume indiferentă și sieriul era urmat de oameni care cântau de sigur versete din coran.

În urmă veneau rudele printre care numeroase femei, toți grăbiți în mersul lor, căci, se pare, că cimitirul e la o mare depărtare.

Sieriul acoperit cu o pânză se afla pus pe 2 lemne lungi, unite prin câteva scânduri, întocmai ca la noi la sat.

Bărbații pe vizita în Cairo și mahallana arabă propriu zisă pe care au vizitat o mai mulți români și unde se pot vedea lucruri ciudate de tot, și chiar partea ordinară a vieții populației de rând din Cairo.

Am regretat mult că nu am putut vizita Universitatea arabă și frumoasele moschee, precum și mormintele califilor din apropiere, ceea ce puteam face dacă ședeam în Cairo 5 zile în loc de 3, de oarece pierdusem o zi la sosire în portul Alexandria și a trebuit să plecăm mai curând cu o zi, spre a ne rămâne disponibile 24 ore, timpul cerut de carantina de la Clisomena.

Pentru un amator însă, chiar atunci când vizitează bazarul arab, el găsește numeroase moschee mici, adevărate giuvaere de artă arabă, și care cu cerdacul înaintat deasupra stradei, de o lucrare veche în lemn atât de fină, cu atâta gust și proporție în cât merită să fie cumpărate și puse toate într-un muzeu.

Am căutat de asemenea să vizitez grădina zoologică și parcul Geziret-Palast, unde mi se spusese că se află împărăteasa Eugenia, ceea ce de altfel nu era exact.

Parcul acesta în jurul unui splendid

hotel, palat zidit pentru a primi pe împărăteasa Eugenia, când a asistat la 1869 la inaugurarea canalului Suez, e cât se poate de frumos și n'are de cât un singur desavantaj acela că a fost prea mult redus prin zidul cu care a fost înconjurat de curând.

Am vorbit puțin mai sus despre acest parc care era în plină verdeată și bine întreținut, cu arbori bătrâni și întrunind toate condițiunile cerute pentru liniște și sănătate.

Nu departe de acolo pe drumul ce duce la „Piramide“, se află grădina Zoologică, instalată admirabil pe o vastă suprafață, și pe un teren accidentat acoperit cu arbori, având lacuri și canalizări cu apă.

Animalele sunt admirabil instalate; trotuarele făcute din mosaic de pietre mici, infipte în ciment, de diferite culori, astfel în cât să reprezinte deseneuri bine executate.

Secțiunea antilopelor, este bogată și variată și în această grădină Zoologică, văzuți între alte antilope, descrise de Livingstone, Grand și Specke și până la Sweinfurth, și acea mică antilopă, cât un epure, pe care a vânat-o în țara Somalis, principele Dimitrie Ghica de la Comănești și cu fiul său Niculae, în frumoasa excursiune, atât de bine reușită, dar plină de primejdii, pe care au făcut-o acum câțiva ani.

Lei foarte frumoși, mugeau astfel către seară în cât cu adevărat că-ți trecea un fior prin șale, cu atât mai mult cu cât fundul grădinei dădea în deșertul mare, pustiul pe care până târziu încoace lei l'au păstrat în puterea lor.

Văzând ceea ce se face la Cairo, am avut o durere de inimă și mi-am reamintit cu rușine că noi nu avem încă o grădină zoologică în țară și că nici acum, când am căutat să o înființez cu ocaziunea expoziției de la Filaret, nimeni și cu atât mai puțin publicul, nu se ocupă, nu îndeamnă, nu silește chiar guvernul și primăria, ca să-i hotărească odată a face ceva.

Politica și cărțile, cărțile și politica, iată marea noastră nenorocire, din care rezultă intriga și calomnia, lenea și hoția, obrăznicia și disprețul și cu deosebire lipsa de demnitate și de patriotism și stagnațiunea sa lipsa de o dezvoltare serioasă în multe direcțiuni.

Dacă am fi ceva mai muncitori și mai la locul nostru, câte lucruri bune și utile nu am putea realiza!

Nu fără o adevărată părere de rău am părăsit acest oraș, spre a mă întoarce, lăsând în urma mea atâtea lucruri importante nevăzute încă de mine.

Mă răgușesc însă cu speranța că voi avea fericirea să mă întorc încă odată și să pătrund cel puțin până la Asuan, pentru a studia trecutul acestui popor, demn de toată admirația și recunoștința omenirii.

Mi se telefonase din Alexandria că vasul va trebui să plece la 4 ore precis, astfel că era peste putință, după cum ași fi dorit, să ajung cu trenul de 4 și a trebuit prin urmare să plec cu trenul de 7 jum. dimineața pentru a fi în Alexandria aproape de 12.

Sfălușesc pe compatrioții mei să se ferească la Alexandria de așa numiții Dragomani, care poartă scris acest nume la mâna stângă și care n'au altă misiune decât de a ciupi și de la călător și de la birjarul său barcagiul de care ai nevoie, sau de unde cumperi ceva.

Acest tip de Levantin, care e în floare mai ales la Constantinopol, e tot ce poate să fie mai fără rușine și mai insolent, reptilă sau moșic, după împrejurări.

Vrei să ei la gară un hamal, el se alătură pe lângă acesta având aerul că-ți ajută la bagaj; te suie în birjă și-ți întreabă ce cauți pe capră, el are nerușinarea să spună că e birja lui; ajungi în port ca să ei o barcă, bărcile sunt ale lui; cu semne din ochi, vorbind și dând din mâini neconștient, caută să profite de graba, neștiința sau de nerăbdarea călătorului.

La Alexandria, cel puțin, poliția fiind bine făcută e destul să le reamintești acest lucru pentru a-ți aduce la sentimente mai bune. Acolo portul furnică de astfel de oameni. Nu e chip să faci 2 pași, nu poți să te uiți la o casă, să treci la vamă, sau să ceri o deslușire unui trecător și așa mai departe, fără ca levantinul care te urmărește să nu se vâre în vorbă, să nu caute a avea prilejul să-ți spună că te-a servit. Vezi că totul e fals într'insă, că nu poți avea nici o încredere în el, că sunt capabili de orice și ce, și au o înfățișare tot așa de desigurătoare ca și căinii Constantinopolului.

Îi spui că nu ai nevoie de dânsul, el îți face o temenea sfioasă; îi răspunzi mai aspru ca să te lase în pace, el se apropie umilit având aerul că-ți scutură haina; îi întorci spatele ca să scapi de neplăcerea de a-l vedea, el te șterge pe la spate de noroi și te așteaptă în cale surâzător; îl trimeți în fine hotărât să se plimbe, el pleacă furios injurându-te.

Pentru mine îi priveam cu atât mai mult desgust, cu cât îmi aduceam aminte că mulți din acești prăpădiți, fără credință, fără țară, și fără cinstire, ajunseser pe vremi domni sau a tot puternici în țara noastră. Reptila devenise tigrul și câte rele au suferit străbunii noștri de la acești levantini din Fanar!

Imediat după dejun am profitat de ocaziune pentru a vizita orașul Alexandria și cu deosebire catacombele de la Kom-El Chogafa. Aceste catacombe sunt săpate în calcarul monticulului

cu acest nume, pe care se află un mic fort și care este situat într'un unghișor făcut de canalul Mahmudieb una din gurile Nilului.

Muntele în care se află aceste catacombe Kom-El Chogafa, înseamnă tocmai muntele cu dărâmături și acestea au fost descoperite nu de multă vreme.

Ele consistă dintr'un mare puț ce pătrunde tot Monticulul, până sub nivelul apelor Nilului, din care cauză e inundat, precum și o mare parte din galeriile inferioare.

Imprejurul acestui puț se scobora printr'o scară circulară care pătrunde în mai multe încăperi care au fost săpate în stâncă comunicând între ele prin galerii adesea destul de spațioase.

Pătrunzi astfel în nenumărate camere în care găsești de regulă câte 2 morminte suprapuse, consistând din sarcofage săpate în piatra stâncii.

Fiecare familie, mai mare, avea camera sa, întocmai ca într'un cimitir, cu deosebire că aicea totul se petrece sub pământ. Stânca este foarte uscată, astfel că nu este umezeală de loc; în multe părți camerele sau sarcofagele, sunt ornamentate prin frumoase sculpturi în piatră.

Lucrările de desfundare nu sunt încă terminate, obiectele de valoare au fost aduse la muzeul din Alexandria pe care însă nu am avut timp să-l vizitez.

Toate aceste catacombe sunt luminate cu electricitate, dar și aicea călăuza nu este de loc pregătită pentru a da deslușirile necesare.

Se crede că aceste catacombe datează din al II-lea secol al erii noastre și creștinii se adunau acolo, la început, pentru a se putea închina în pace.

E curios acest teren stâncos, nalt aproximativ de 60—80 m. tocmai la gurile Nilului.

De sigur că această stâncă a constituit o insulă în Marea Mediterană în timpuri geologice, separată cu totul de continent, care însă și-a alipit-o prin înaintarea neconștientă a deltei. De sigur că acum câteva milioane de ani, marea mergea până la Cairo și acolo erau gurile Nilului.

Scoborându-ne la port, am trecut pe la coloana pompeiană, unul din vechile monumente ale Alexandriei, înaltă de 27 m. cu un diametru de aproape 3 m. și care este făcută în granit roșu de la Asuan.

Această coloană însă după cum se constată după blocurile de la baza sa, a putut fi instalată de Pompei, dar de sigur că este datorită, ca lucrare, vechilor egipteni.

O multime de cuvinte turcești, trecute în uz la noi: mahala, maidan, hamal, sacagi, dragoman, bacșiș și harabagi (birjar), sunt curenți aici, iar pe străzile mai mici, vezi Haret El...

adică stradela cutare. Ca coincidență, am găsit numele d-lui Haret și într'un jurnal din localitate; Le Phare D'Alexandrie, de la 7 Ianuarie, alături cu acela al lui Lăzărescu-Lecanta. Se caută anume a se dovedi așa numitele noastre sforțări nefructuoase în Macedonia, bazându-se pe raportul d-lui Haret... de când era ministru.

Dovadă că: scripta manent, conține un adevăr de care trebuie a ține seama când scriem.

Vaporul Traian fiind tot în mijlocul basenului, a trebuit să ne ducem din nou cu barca și astfel am avut ocazia să trec pe lângă un cuirasaș englez, care sosise cu puțin mai înainte.

Matelotii se scoborau cu rândul pentru a se duce în oraș. Am rămas uimit și încântat, văzând frumusețea, curățenia și prezentarea cuviincioasă, dar hotărâtă, a acestor soldați, din care unii foarte tineri.

În așa condițiuni de sigur că armata dezvoltă pe om și, cum zicea Napoleon I, îi completează educațiunea și-i formează caracterul, servind astfel educațiunei generale a unui popor.

Ei erau plini de sănătate și veseli și făceau o admirabilă impresiune, ca și sunetele trompetei de pe bord, care erau clare, armonice și bine executate.

Ajunși pe vasul Traian ne credeam deja în casa noastră, pe pământul țării.

Ce mândru te simți să vezi la așa departare steagul țării tale fălfăind pe un vas frumos și despre care ai convingerea că este bine condus.

Fiind printre primii sosiți, am putut să observăm graba cu care bărcile soseau la signalul de plecare, între care și un mic vaporas precum și o barcă cu steagul țării, aparținând agenției noastre din localitate.

Pe când toată această lume lucra, pe când eram supt impresiunea luptei ce să dădea, în această regiune, între diferite popoare și vădit între influența franceză și cea engleză: pe când văzusem că Egiptul e plin de oameni de afaceri, de industriași și chiar de școli engleze, care fac din fiecare om un cetățean vrednic și un luptător în viață, iată că apare o barcă cu un steag care mi se pare foarte suculent, după acela al țării mele, era steagul francez.

Barca se apropie mult de vasul nostru și se opri lângă noi, cel puțin o jumătate de oră până am plecat.

Ea era condusă de 12 tineri, între 18—20 ani, care văseau cu putere, mecanicește, abia vorbind între ei. În capul lor se afla un călugăr cu o carte în mână, cu un aer supărat și plictisit, ca o cobe rea în fața acestor tineri. Pe vasul englez suna armonios trompeta și voiniciii băieți se îndreptau vâslind spre mal. În fața noastră aveam însă

creșterea religioasă a tineretului francez, căruia i se dă direcțiunea de a fi mai întâi papistaș și apoi patriot.

Cât geniu trebuie să aibă acest neam, al Francezilor, ca supt o astfel de educațiune seculară, să fi dat cugetătorii, oamenii de știință și eroii ce a născut și să fi produs încă, în revoluțiunea franceză și cele ce au urmat, neătarnarea cugetării și atâtea fapte alese.

Din fericire acum se pune regulă. E trist a constata că cobeia rea s'a năpustit nu numai asupra Egiptului dar și asupra țării noastre. Să deschidem ochii.

Din lucrarea d-lui dr. C. Istrati

UN PAPAGAL CARITABIL

Oare în cunoștință de cauză papagalul acesta își seamănă semințele la vrăbii? Să credem în sentimentele lui bune și să-l felicităm de o asemenea confraternitate mișcătoare.

Dar nu e singurul protector al brațetilor. De curând un prieten al păsărilor a oferit orașului Paris a-l pune la dispoziție suma necesară pentru a asigura zilnic, pe timpul de iarnă, hrana păsărilor din grădinile publice ale orașului.

În câte-va scure parisiene, troace puse la oare-care înălțime sunt pline cu semințe în toate dimineațile, prin îngrijirea personalului administrativ.

Iată o idee generoasă care trebuie aplaudată. Ar fi de dorit a se stabili

în grădinile noastre cuiburi artificiale, dând voe drăgălașilor oaspeți ca să clocească liniștiți, fără grije; aceasta se face, de altfel, în Belgia și mai cu seamă la Bruxelles.

De prisos a cere orașului a scuti de impozite aceste locuințe de păsări în schimbul serviciilor ce ne fac și plăcerilor ce ne procură.

De la Aden la Ceylan

Cisternele din Aden. — Flora Adenului. — Adenul. — Victimele rechinilor. — Capul Gardafui. — Vărsatul și tombola. — Pericolul galben. — Nădușeli tropicale. — Sfaturi practice. — Variola pe bord. — Marțea grasă nautică. — Concert de amatori. — În fața Ceylanului.

Către ora trei dimineața pluteam în apa Adenului. De-abea atinse fundul ancora și se și agățară de corabie greoaie bărci pentru a-și reânosi proviziile de cărbuni. Sub cerul scânteetor, luminat de strălucirea lunii care apune, se ridică munții înalți, enigmatice.

Praful de cărbune ridicat de cooli devine așa de des în cât la ivirea primelor raze ale zilei, toți călătorii se grăbesc, pentru a ajunge pe uscat, într-o mulțime de lunții care dau asalt Natalului.

În galopul unei măltoage de cal, o trăsură păcătoasă ne duce către orașul arab, pe care ochii noștri îl caută în zadar. Întâlnim în cale fețe bronzate de toate rasele, unde cea arabă dominează, dar așa de întunecate ca ale negrilor. Această hălămuște de oameni merg încet, pe drumul pavat, bine întreținut, deschis de către Engleji dela port către oraș, veșnic nevăzut. În sfârșit, după două zeci de minute de galop iute, calul se întoarce brusc și trăsura intră pe o poartă întărită, o adevărată spărtură sau răvă, largă de doi până la trei metri, tăiată în stâncă. La dreapta și la stânga te simți amenințat de două șiruri de munți; e deajuns numai să-ți privești pentru a te asigura că nu se vor rostogoli; sunt stânci plutonice, roșii, puternice și ar trebui întrebuințată dinamita pentru a disloca un atom.

Odată străbătute aceste specii de întărituri, deodată, fără tranziție, într-un vast cerc înconjurat de munți pleșuvi, apare orașul arab, cu totul alb. De-asupra munților cerul albastru; la stânga ca un metereș o nesimțită deschidere către mare. Și să se știe că din rază, nu se poate vedea acest cuib de pirăți.

Vegetațiunea lipsește din fire; e un cuptor; arabii trăesc în îmbelșugare. Cu toată această desolație, priveliștea e frumoasă. Acest cerc de munți cu

vârfurile ascuțite, înroșiți de o veșnică înbrățișare, pare un crater, în fundul căruia s'a hodini un schelet alb.

Călauza ne conduce la cisterne, colosale cavități naturale, întrebuințate la început așa cum erau, de către Arabi, apoi cimentate de către engleji. Aci se strâng apele presupuse de isvor, dar care foarte bine ar putea să se scurgă din munți.

— Ce fel de ape? întreb pe călauză. Da, îmi răspunde el cu mândrie, la fie-care trei patru ani, se deslănțue o furtună asupra orașului.

Nu trebuie să vă închipuiți de loc niște cisterne petruite și boltite; sunt pur și simplu niște gropi deschise cu totul, peste care soarele equatorial cade ca plumbul topit, ca și cum lui i-ar fi sete. Și ajunge la ele coborând o pantă dulce, care duce la o esplanadă unde niște scărișoare tăete în stâncă, duc la fie-care margine a acestor cratere în miniatură.

Expresiunea nu-i tocmai tare, esplanada e o minune: pe cei căi-va metri patrați, în lăzi (ghiveciuri) de lemn, din distanță în distanță, arbuști pitici, bananieri, roșcovi, mai mult lemn de cât frunze, vin la timp să vă reamintească că în regimul planetei mai este un element care se numește regimul vegetal. Des de dimineață ba și de mai multe ori pe zi, arabii vin de-î udă, și încă cu apă limpede. Această apă e adusă dintr-un puț în care călauza noastră aruncă o piatră pentru a ne reda o idee de adâncimea lui; e considerabilă. În apropierea puțului, la poalele muntelui, trăește fără îndoială din cele câte-va picături ce se scurg din vasele negrilor care aduc apă, două copaci, am zis două copaci, un smochin și un salcâm acoperit de ghimp, în fața cărora te simți ispitit să te descoperi cu respect.

În sfârșit, în vre-o două trei locuri văzuți un mănunchi de liane eșind din stâncă; și de pe una din ele călauza rupe o superbă fioare albă, care risipește un dulce parfum de frangipan.

V'am spus în mod scrupulos toată flora Adenului.

Orașul în interior cuprinde o populațiune compusă din Arabi, Somali și negri. Evreii arabi se recunosc după perciunii lor, ca și evreii din Ierusalim.

Străzile sunt drepte. În centru este piața unde strălucesc la soare picioarele albe și negre ale indigenilor. Cămile cuprind mai toată piața, mestecând încetisor frunzele verzi ale unei plante, al căreia nume nu-l cunosc, dar care trebuie să fie adusă foarte de departe, mi se pare, căci Adenul este cu totul arid. Brave animale așa de răbdătoare, așa de curagioase! Simt plăcere revăzându-le.

Nu am văzut bazare propriu zise,

la Aden, dar pretutindenii negustori arabi, instalați în niște case spoite cu var, cu multă îngrijire. Se găsesc la ei toate mărfurile din Europa, cu prețurile totdeauna mai ridicate dar totdeauna stricate și decolorate, de această climă. Obiectele aci se vând cu un preț îndoit și întreit de cât în Europa.

Abia sunt opt ceasuri dimineața, și deja razele soarelui sunt de nesuferit. Ne suim în trăsură și ne reîntoarcem în port, făcând și o vizită consulului, care arde de dorința, și eu îl înțeleg perfect, de a părăsi cât de degrabă acest colț de pământ sinistru și calcinat. Din câte-va lovituri de vâsle, sosim pe bordul *Natalului*, care și-a făcut încărcătura; dar șoferii arabi, care numai ei sunt în stare să reziste la cele șaiszeci de grade de căldură, din camera mașinelor, au fost nevoiți să se ducă pe uscat spre a-și vedea familiile și nu se vor reîntoarce de cât pe la două ceasuri. În așteptarea lor, și cu tot pericolul rechinelor, pasagerii se amuză aruncând monezi în mare. După fiecare piesă care cade, o grămadă de negrișori se aruncă cufundându-se într-o adâncime de 15—20 metri până la fundul apei. La fie-care dată, învingătorul apare triumfător, râzând și ținând între cele două șiruri de dinți albi, piesa cucerită. Ei bine, e o distracție la care n'am luat parte nici odată, cu toate că, vorbind adevărul, nu am asistat la nici un sfârșit tragic. Nu pot uita însă că pe cheiurile Adenului, am dat bacșuri la mai multe duzini de negri de toate vrăstele, cerșetori, până și la niște copii de 10—12 ani, la toți lipsindu-le vre-o mână sau vre-un picior; toți trecuți prin dinții vre-unui rechin. Consulul nostru de la Aden îmi povestește că cu cinci sau șase zile înainte de sosirea *Natalului*, doi mateloti englezi, din imprudența lor, fură prinși, duși la fund și mâncați de rechini. Toți ciunții aceștia din Aden, vorbesc cu elocvență că numai de la squal trebuie reclamate membrele cari le lipsesc. Și cu toate acestea, fie datorită norocului său fatalismului, e de necrezut cum cei rămași întregi au aerul de ași râde de rechini.

ar iată șoferii; se ridică ancora; suntem pe drum, spre Ceylan. Piepturile noastre se dilată de dulceața temperaturii de 25 grade, cu care oceanul indian ne primește.

Către ceasurile nouă seara, trecem capul Gardafui, punctul extrem al Africeii, pe care îl perdem cu totul din vedere. Capul acesta are o reputație sinistru. Corăbiile sunt adese-ori aruncate la mal de către tempeste. Somalii cari le pândesc, pradă și omoară echipajele. Un far ar fi necesar să arate acest cap periculos navigatorilor; dar pentru a se feri farul de atacurile So-

malilor, ar trebui o instalațiune militară completă.

A doua zi, două comunicate oficiale ale autorității fură afișate:

1) „D. dr. F..., medicul marinei militare din Hanoi și vaccinator, un începere de la orele două, este la dispoziția pasagerilor, în salonul comandantului, pentru cei cari vor voi să se vaccineze;

2) „Domnul căpitan V...are onoarea de a preveni pe pasagerii *Natalului* că o tombolă organizată în profitul marinarii naufragiați, se va trage înainte de sosirea *Natalului* la Ceylan, la o dată care se va fixa ulterior. Un comitet de doamne și domnișoare va plasa biletele. Comandantul face apel la bunătatea tuturor și pentru a da obiecte și pentru a lua bilete“.

Cititorul va râde, poate; dar pe puntea unui pachet, unde universul solid este reprezentat prin vre-o câți-va metri pătrați de scândură, pe o temelie de patru până la cinci mii de metri de apă de deșup; unde nu este altă ocupațiune în timpul celor 24 ore pe zi de cât să se mănânce, să se bea, să se doarmă sau să se viseze; unde batjocurile și știrile false nu au încă un organ cotidian; unde a doua zi seamănă cu cele trecute; comunicatele oficiale ale autorității, ale puterii *stăpână a doua după Dumnezeu*, iau o importantă și niște proporțiuni pe care nu și le va putea închipui aceia cari n'au ros de cât scândurile dușumele tramvaiurilor. Fără a râde, aceasta înseamnă neprevăzutul, răutatea, un ce care învoioșează inima și dă sentimentul existenței și a individualității, pentru că cineva comanda și se adresează vouă.

Astfel, cu toată temperatura care crește pe măsură ce ne coborâm spre sud, o mișcare de însuflețire se produce: impresiunile se schimbă, proiectele se formează, amorurile proprii se infierbântă. Pretutindenii se găsesc răutăcioși, perfizi și gentlemani. Cătare se gândește la un dar care îl incomodează; un altul este convins că prezența bandierelor e un joc și se uită chiorâș la cel care patronează tombola; un altul în sfârșit, se bucură sincer că va avea ocazia să fie galant cu câștigătoare... E încântător, e perfect. Se întreabă unii pe alții, se fac confidențe... Și aceste preocupățiuni grave ne conduc pe nesimțite până la Ceylan.

De la intrarea în marea Roșie, la ora mesei s'au pus în mișcare *pankahrile*. Pankahrul este un aparat așezat de asupra meselor din sala de mâncare construit din bucăți de muselină, care să mișcă prin ajutorul unor sfori. Agitarea lor, deasupra capetelor, dă loc unei ventilațiuni plăcute, ceea ce face ca temperatura să scadă cu vre-o câteva grade. Niște chinezi care stau în co-

ridoare, manevrează melancolic aparatele. Chinezii aceștia sunt o rasă curioasă, răbdătoare, supusă, tăcută, inteligentă, muncitoare, economă și cumpătată până la necrezare. Un chinez trăiește cu două su pe zi, trei când el mai adaugă un os de găină la ordinarul său.

Un popor care numără patru până la cinci sute de milioane de oameni, care, în ziua în care se va organiza cum a făcut-o Japonia, va putea pune în linie de bătaie cinci-sprezece până la douăzeci de milioane de soldați, pentru care viața înseamnă puțin lucru, acest popor este o amenințare pentru microscopica Europă. Chinezul nu știe ce-i frica, nu se teme nici de căldură, nici de frig; ori-ce climă îi convine. El este ceea ce e în ordinul zoologic epurele, și, în ordinul botanic laptele cânelui (iarba cânească).

În ziua în care va primi de la vre-un nou Tamerlan sau Gengis-Khan, adaptându-se lumii moderne, inițiativa definitivă, ce va putea spune viitorul lumii?

În vreme ce eu mă perd în acest joc de imaginațiune, *Natalul* lasă în urmă insula Socotra. Marea e superbă; o legănare aproape nesimțită care măcar nu are puterea să indispuie pe doamne. Dar cerul e cam alburii și voalat, condițiuni excepționale, spune comandantul, căci dacă ar fi desăvârșire senin, soarele v'ar coji pelea.

La Aden luarăm pe vaper pe baronul K., un general prusian, cu o înfățișare nobilă. Un locotenent ungur din garda austriacă, imbarcat de la Port-Said, se lăbărtește în fața acestui venerabil bătrân, flegmatic, foarte corect și foarte curtenitor. Austriacul infumurat oleacă îndată de își îmbracă strălucitoarea sa uniformă a gârzei, fără ași uita și pintenii. La dejun, se servi guli; (napî); generalul rece, își umplu farfuria, și curtenitor:

— Nu luați și d-voastră, locotenente?

— Nu, mulțumesc, generale; la noi, la noi, le dăm la porci.

Generalul rămase nepăsător și când se aduse din nou guli, el deșertă legumiera pe farfuria sa, și o aruncă apoi cu maestate în barba austriacului uluit.

Seara, mare bal pe punte fără nici un alt incident de cât ravagele făcute în volanele dansatoarele de pintenii ungurului.

Ah! căldura nopților în cabinele tapetate cu tablă! În zece minute, prostirea, plapoma, pernele sunt scăldate în sudoare. Cu ferestrele și ușile deschise în lături; nimic nu folosește. Aerul care circulă prin cabine pare că a trecut mai întâi prin calorifere. Nopțile sunt așa de strălucitoare ca ziua, aceasta pentru somn e o tortură... și visez că sunt o gulie, care ferbe și plu-

tește în sos... și că generalul mă înghite, se frige și își curăță dinții cu pînă... și neputînd să dorm, mă resemnez și văd înșfîrșit isprăvinduse noaptea pe punte.

Aci găsesc întreaga companie și aud pe directorul serviciilor financiare, zicînd vecinului său:

— Chinezii, așa de economi, sunt jucători; dau totul în loterie, cu pasiune. În toate posesiunile noastre din Indo-China, guvernul francez a suprimat loteria, cu toate că ea i-ar fi fost un izvor de beneficii. Din această cauză protejații noștri s'au îndreptat în spre loteria spaniolă din Manilla, care se trage în fie-care Lună și reprezintă pentru Spania, profitul cel mai real din colonia sa din Philippine. Chinezii își dau cu frenezie banii în loterie; îl aduc din toate colțurile lumii. Loturiile sunt numeroase; nu sunt mai mici de cinci-zeci de piaștri; și, o particularitate, numărul de deasupra și de desuptul celui câștigător, câștigă de asemenea ceva.

În ceea ce privește obiceiurile generale în China, din vârful și până la baza scării sociale, ele ne reamintesc de Sodoma și Gomorra... Curios popor! Un ciudat amestec de eminente calități și vicii!

Spre răsărit cerul se luminează mereu și ziua sosește, ca în tot-deauna puțin învăluită în ceață; somnoros și plictisit mă îndrept spre duș.

Rugați pe comandant să-mi dea o cabină la babord, acele de la tribord, printre care locuiesc și eu, sunt toate după amiază în bătaia Soarelui.

— Ai puțină răbdare, îmi răspunse el, poate vă voi putea schimba la Ceylan, unde mai mulți călători debarcă, iar dacă vre-odată veți mai veni în Extremul-Orient, aduceți-vă aminte de sfatul acesta prietenesc: la dus, cabină la babord; la întoarcere, cabină la tribord.

Sfătuesc pe cititori să se folosească de această formulă scurtă și foarte adevărată.

A doua zi, avui explicarea naturală a faimoaselor noastre sedințe de vaccinare: iată-o: una dintre femeile de serviciu de pe bord e atinsă de variolă de mai multe zile, iar *Natalul* nu are cabină de izolare. Sărmana fată zace în partea de dinainte a vaporului în prada unor friguri întinse. Ea spunea doctorului erî seară: „Nu mai aud pe nimeni, ca altă-dată prin culoarul meu”. — Cred și eu! Fie-care se depărtează cu grabă și la această oră, toată lumea de pe bord e vaccinată.

Uitasem să spun că și eu am făcut ca și ceilalți, m'am lăsat pradă seringei doctorului, dar vaccinul își rise de mine. Grație tuturor precauțiilor luate, cazul fu unic, molipsirea nulă și bolnava pe care autoritățile engleze

refuzară de a o lăsa să debarce în spitalul din Ceylan, debarcă după o lună la Saigon pe deplin vindecată.

Vremea e splendidă astăzi; avem o adevărată mare a Indiilor, de un albastru strălucitor și profund, amestecat cu argint; frumos cer! ce unde desmerdătoare! Te simți înveselind; e că Ceylanul să apropie și noi savurăm avant-gusturile paradisului.

Seara, mare bucurie pe punte; se trage tombola care aduce 700 franci pentru marinarii naufragați. Apoi începe concertul, cu un preludiu-farsă: executat de către doi-spre-zece oameni ai echipajului, înbrăcați în niște costume vesele de marțea-grasă. Fiecare cântă dintr'un instrument: șeful de orchestră din acordeon, unul dintr'o huraitoare; un altul dintr'o caldare; celălalt dintr'un clește; celălalt de dincolo din gitară; drept tobă servește un butoiu de scrumbii. Două Marselezi, ghiduși, unul deghizat ca femeie, transformați în negri prin ajutorul funinginei, execută figură de clovni ceea ce înveselește adunarea. Marinarii care nu au roluri în farsă stau pitiți pe după baleturi și otgoane: o servitoare javaneză s'a tărit de-a lungul pianului și privește cu tot sufletul.

Două negri, niște anamiți, timizi, întind curioși gâtul, cu niște ochi peste măsură pe holbați. Întreg velleum întins deasupra și pe laturile punții e tapisat cu steaguri de ale tuturor națiunilor. Europeii, comod întinși în foteluri, să prăpădesc de ris; tot ce e musulman rămâne grav. Lumina electrică proiectează asupra grupurilor efectele sale de umbră și lumină. Această Kermesă tropicală, care alunecă fără sgomot în spații și pe niște adâncimi mari, ia de la distanță aspectul unei viziuni fantastice.

Adevăratul concert începe. D-l Von D..., avocat la Samarang, mănuește violoncelul foarte bine; d-na C... încântătoarea tovarășe a unui tânăr funcționar francez la Tonkin, cântă cu sentiment din violină; femeia doctorului F... și D-na J..., o armeană, la rândul lor cântă din piano destul de bine. Acești amabili tovarăși de drum ne dau și un quartet foarte reușit.

Un holandez cu o înfățișare bleagă vine la rând; are și lamentabila idee să se mire de cântecele bufe, pe când ar fi nimerit-o dacă ne-ar fi intonat *Dies illa* sau *De profundis*... dar femeia sa, o holandeză foarte draguță, de care el e foarte gelos, e atât de dragălașă, la pian, în cât auditorul acoperă pe acest lugubru Othello cu aplauze din simpatie pentru Desdemona.

Apoi veni în scenă două italieni, coșari fără indoială; ei ne dau un duo de flaut și de mandolină; e ceva de nede-

scris. Flautul cântă, fără indoială, marea arie din *Trovatore*; mandolinistul, cu siguranță, acompaniază pe o arie din *Marea Duceșă*. Ambii se întărită; europenii izbucnesc în răs; Asiaticii pare că regăsesc în aceste acorduri ciudate o oare-care înrudire îndepărtată cu muzica lor națională.

Mandolinistul în hainele lui negre, oare-cum atins, se retrage iritat; flautistul de aci înainte ne împedecă de nimeni, se ține de flautul său ca un dentist de clește; îndărătnicia sa e acoperită de aplauze furtunoase.

Dar miezul soarelei e domnișoara J..., o tânără armeană. Sub farmecul celor cincisprezece sau șaisprezece ani ai săi, admirabil investmîntată într'un bogat și răpitor costum de senioră andalusă, cu tamburina și castagnetele în mână, după niște arii speciale, cântate la piano de mama sa, ea ne iocă în două rânduri, niște dansuri de caracter, pe care ea le execută cu o grație și un brio extraordinar. E de o abilitate și de o ușurință deosebită; una de profesie nu ar fi mai bine. Panteră sau fluture, această adorabilă fetiță, răpește și farmecă întregul echipaj. rechemată de zece ori fără milă; marinarii cei mai grosolani, în-suflețiți, o privesc cu nesat; ea le-a făcut o mare plăcere. Pe punte e un adevărat delir; ea singură a făcut succesul soarelei și peste măsură de confuză de ovațiunile nebune ce i se fac, ea mulțumește cu ochii ei dragălași, cu inima care ridică grăbit corsagiul, cu toată ființa sa, acestui areopag cosmopolit al cărui idol este ea.

Punciul, berea, înghețatele, prăjiturile circulă neconținut. Quadrilurile și valsurile se perindează fără întrerupere. Toată lumea e fericită; nimeni nu se mai gîndește la cele 28 grade de căldură; viața e surzătoare și plăcută. Și noaptea indiană constelată, senină, triumfătoare, privește cu indulgență, lucrurile infinite, mica adunare de oameni care dansează și rîd, rățicioare pe abisul fără fund.

La ceasurile 2 dimineața, totul a re-întrat în liniște. Cât e de bine de trăit la tropici! — Și, în umbra unui culoar de pe antepunte, mi se pare că văd o umbră omenească că deschide grăbită și închide fără zgomot ușa cabinei în care se odihnește o parisiană, care trece drept morfinomană.

— Foarte ciudat, îmi spune a doua zi doctorul căruia îi povestisem viziunea mea; cu cinci minute mai înainte, am văzut eșind din această cabină pe M. A... administratorul din Laos... Mistere de ale Orientului, de sigur, domnule; visăm.

La amiază, ca și în fie-care zi la aceeași oră, comandantul determină punctul, adică indică foarte exact, pe o hartă marină, numărul milelor par-

curse în ziua de pe urmă și punctul de pe glob unde ne găsim. Nu mai avem de cât două sute nouăzeci de mile până la Ceylan; mâine la amiază sosim.

În timpul nopții din urmă, am intrat între două grupuri de insule maderporice, care strejuesc în fața coastei Malabar, Maldivele la dreapta, Lachehivele la stânga; am trecut de insulele Minicoi. În această seară vom defila pe dinaintea Trivandumului și a Capului Comorin, punctul cel mai extrem al Indiilor, și, mâine dimineață, vom vedea Ceylanul. Ceylanul, idealul meu, visul întregii mele vieți, în care am resumat tot aceea ce spiritul meu poate concepe ca ideal, ca paradis! Și frica mă cuprinde, mă simt neliniștit; ca și cum din pricina imaginațiunii, a dorinței, a visului, că

am lăsat să fermenteze nebunește creierul meu, dornic toată viața mea după apele răcoritoare, mă adâncesc în niște strașnice decepțiuni. Nu, nu-î cu puțință; sunt un pelerin plin de dragoste și de credință, un credincios, un adorator. Nu cer creațiunii să-mi descopere tainele sale; vii aci numai să o admir, să o bine-cuvintez, și o contemplez și o adoresc, fără să mă gândesc, fără să cercetez.... și visul meu, să mă adâncesc în sânul său, în lumina sa și căldura sa, în dulcile sale desmierdări, de mări și plăceri, de dragoste și de pace... Nu, nu, nu-î cu puțință... Ceylan, pământ al făgăduinței, Chanaanul întregii mele vieți, Ceylanul mă stăpânește și nu mă va refuza. O simt, sunt sigur... sufletul e făcut să se bucure de le.

Tradus de N. Nellini

IN JURUL LUMEI.... PE NEVRUTE

MARE ROMAN DE AVENTURI
de JULES LERMINA

— Urmare —

Prin ferestrele de care nu se putea apropia, căci nu-î dau voie jandarmii, zărea pomii încărcăți de zăpadă.

Trist până în fundul inimei, nu știa cum să facă să nu se mai gândească la prezent și să se refugieze în speranțele unui viitor mai bun. Își simțea stomacul strâns și se temea să nu-î vie colici de foame.

Deodată se simți atins la cot. Deschise repede ochii și văzu aproape de el, pe o hârtie unsuroasă, un fel de pâine verzue și un cârnăț, apoi o voce zicându-î:

— Ia, dacă vrei... Noi nu suntem călăi.

La început vroi să refuze, cu toate că oferta pornea dintr-un sentiment de umanitate, dar pe urmă gândindu-se a-își apăra interesele, primi, zicându-le: mulțumesc.

— Nu cunosc afacerea d-tale, zise un jandarm, poate să fii cel mai strașnic hoț, dar în Lipsca ai să găsești adevărați judecători.

— Nu cred să am aface cu personagi prea înalte, afacerea mea fiind din cele mai simple; s'au înșelat, și atâta tot.

Cei patru jandarmi se priviră mirați.

Conversația încetă. Trenul mergea încet; jandarmii se plictiseau, Jean asemenea părea foarte abătut.

— Lipsca! Lipsca!

Două jandarmi în fața lui, două la spate, îi ajutară să se scoboare din vagon. Jean se văzu pe cheiu. Cu uimire remarcă un rând îndoit de sol-

dați care oprea mulțimea, de unde veneau mormăeli surde. O voce strigă chiar: «La moarte hoțului!»... Bine înțeles, pentru a doua oară îl lua drept un alt hoț.

Cu ochii în toate părțile, trecu prin sălile luminate cu electricitate, strâns între păzitorii lui, care păreau a-î lua din nou o idee gravă de răspunderea lor.

O ușă se deschise înaintea lui și un frig rece îl isbi în obraz.

Cu o mișcare instinctivă se detașă înapoi, dar un ghionț îl împinse înainte; văzu în față treptele strimte ale unei scări și pentru a nu cădea pe pavaj, fără a ști, intră într-un fel de trăsură ciudată, strimată, luminată slab, și înainte de a avea vreme să examineze coridorul strimt care îl strângea, fu îndboldit din nou și o ușcioară se deschise în acel coridor în care fu aruncat, și apoi ușcioara se închise în urma lui trântindu-se.

Se împiedică și căzu pe o bancă, având abia loc să se miște.

Și în noaptea neagră care îl înfășura, deodată înțelese că ingrozitorul vis tot urma.

Era într-o trăsură celulară, pe care o duceau două cai, făcând un sgomot grozav, cu fierăriile și pe pavagiul prost, hopurile nu mai încetau. În această clipă nenorocitul Jean Marbach avu senzația că se petrecea cu el ceva ireparabil... și că era pierdut!

Deși Jean sfârșise toată seria de raționamente posibile pentru a se im-

băbăta și-și jurase să asiste ca martor dezinteresat la încercările care îl așteptau și care trebuiau să aibă neapărat un apropiat sfârșit, totuși această trecere subită din vagon într-o trăsură celulară, drumul făcut în întinericul cel mai adânc, corpul lui înțepenit, toate acestea determinase la el o comoțiune care îl prostise, îl zdrobise într-atât, că aceea ce se mai întâmplă cu el abia de-și mai amintea.

Cum fu dus de odată într-o curte imensă, auzind încuindu-se în urma lui niște porți de fier, cum fusese târât într-un biuron, unde, cu un ton aspru, un polițaiu îl întrebă cum se numește, cum însfârșit fusese dus prin niște coridoare până la o celulă, care abia îl înghițise, toate acestea îi erau cu neputință a le spune în mod deslușit.

Fără îndoială, prăpădit, sfârșit, într-un fel de somnolență morbidă, răspunse la întrebările puse fără chiar a înțelege; apoi se lăsase pe patul care îl avea înaintea și adormise un somn greu, cu friguri și bântuit de grozave vedenii, căci visase; visase figuri fantastice, în mijlocul cărora, lucru ciudat, i se desprindea o ființă curioasă, strâmbându-se, cu părul vâlvoi și sbârilit, a cărei fizionomie semăna absolut cu aceea a d-lui Jacques Lehr, șeful lui.

Maî întâi înaintase înspre el, cu pumnii strânși, gata a-l lovi. Apoi de odată apucându-l bine, monstrul—sub directorul băncii Eldheim—il ridicase pe sus în spațiu și Jean Marbach, pierzându-și cumpătul, neavând la îndemână nici un reazăm, simțise cum se rostogolea în văzduh, într-un abis fără fund, tot mai adânc, ca și cum pământul s'ar fi găurit în toate părțile, și în căderea lui neîntâlnind nici o piedică...

Impresia disperării, disperarea, senzația alunecării în nesfârșit fusese atât de puternică și dureroasă, căl deșteptase pe bietul prizonier aproape tipând:

— Ei, ce? Ce ai? îi zise o voce groasă—care bine înțeles vorbea nemțește—ce, nu vrei să fii cu minte?

Cu ochii cârpiți, zăpăcit, Jean privea. Căliul, păzitorul, caporalul,—căci după costum așa l-ai fi luat—era un om enorm nu prin statură, ci prin grăsimi. Cordonul lui ar fi putut cuprinde un butoiu.

— D-ta... cine ești? bolborosi Jean.

— Fritz Bulkenbohl! dar ce dracu te uiți așa la mine, par'că ai vrea să mă înghiți.

V

Sub ochiul Împăratului

Încetul cu încetul, Jean Marbach își revenea: privind în jurul lui, își da seama de realitate. Nu mai încă

pea vorbă, se găsea în închisoare.

— Dar ce dracu, această glumă mizerabilă, nu se mai sfârșește? Eu sunt un om cinstit, liniștit, care nu am făcut rău nimănui.

Ceva mai mult, sunt francez și protestez cu energie contra îngrozitoare purtări, al cărei obiect sunt, vreau să fiu judecat, și apoi vom vedea.

— Pun prinsoare că ți-e foame! zise celalt râzind dobitocește.

— Bine înțeles... și nu e de mirare, în urma regimului scârbos la care sunt supus de 48 de ore.

— Atunci ai să mănânci, ripostă Bulkenbohl. Așteaptă să-ți fac mai întâi patul, îmbracă-te, să nu vii vre-o inspecție, și să vadă că te-am lăsat să dormi atât... că m'ar sgilii puțin... și pe d-ta te-ar pune la arest...

— La arest! Să se încerce numai! Ați să-i coste mult Franța...

— Aide, aide, fii cuminte! Scoală-te! Dacă te cheamă judecătorul, nu o să te duci cu salteaua în spinare.

— Așa e, ai dreptate! zise Jean sărind din pat.

Foarte politicoș, borțosul îl ajută să se îmbrace, apoi hamacul fu răsucit și prins într'un cui...

— Așa! acum e frumos aci, par'că ar fi odăița lui Gretchen. Acum, poftim la dejun, eu sunt feciorul d-tale.

Tot vorbind, păzitorul pusese pe masă, o strachină cu mazăre bătută, și o bucată de pâine neagră. «Așa este aci, arătând el un colț». Vroind a-și aduna toate ideile și simțind că nu-l va sluji la nimic, dacă se va infierbânta, Jean se instalează la masă și mănca din mazăre; de fapt nu era așa rea, și apoi era mai bine să mănânce puțin, ca să mai prindă puteri, pentru aceea ce avea să mai îndure.

— Te rog, fii așa de bun și dă-mi voe să-ți adresez câte-va cestiuni.

— Dar ce, oare un prizonier nu are acest drept? este destul de greu să fii în închisoare și mai ales când nu ai făcut nimic.

— A! d-ta crezi că sunt nevinovat?

— Păi asta se vede, d-le! bate la ochi, și eu mă cunosc!...

— Atunci spune-mi, unde sunt?

— Asta e ușor... Ești în noua închisoare din Thönberg...

— În Lipsca?

— Da, da. Sunt numai trei luni de când am inaugurat această casă... unde este mai larg și ai de toate. Ai să vezi diseară, o să instalăm vre-o șeapte luminatoare cu electricitate, cu acetylină, o minune, dacă închizi nevinovați, cel puțin să le faci câte o mică plăcere.

— Eu nu vorbesc de alții, zise Jean, nu mă ocup de cât de mine... și trebuie să știți că sunt nevinovat.

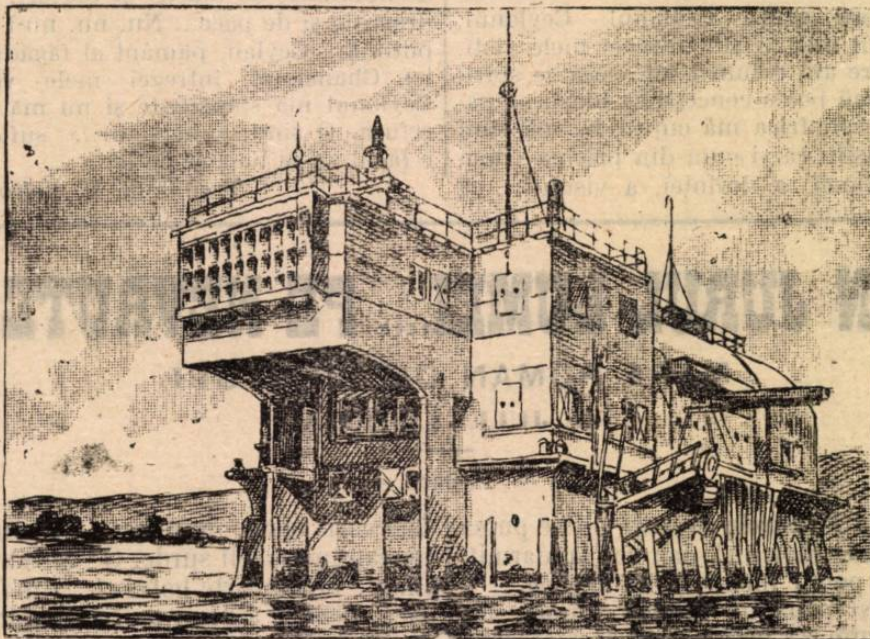
TORPILE SUB-MARINE, TORPILE AERIENE

În plină mare Mediterană, în partea de nord-est a minunatei rade cuprinsă între insula Hyeres și pământ, s'a construit o adevărată mică insulă, urșită a permite umanității de a-și perfecționa geniul ei de distrucție.

Această insulă, în beton, a fost construită de compania Creusot, ca ast-fel să reguleze tragera torpilor pe care le

de observare destină a supraveghea mersul torpilor și locuința păzitorilor. Totul este deasupra unui post semaforic, cu ajutorul căruia se poate comunica fie cu pământul, fie cu supraveghetorii de tir, cari stau pe plute.

Insula care poartă numele bateriei Maurilor, întrece cu 10 metri nivelul ordinar al valurilor, aceea ce este de

Insula pentru lansarea torpilor

furnisează marinei franceze. Ea este formată de un enorm moșman de beton, în partea inferioară, prin care s'a lăsat să pătrundă apa. Aceiași parte cuprinde o odă pentru lansarea torpilor sub-marine, și prin acest efect se comunică cu marea prin tuburi.

Deasupra apei se ridică o construcție conținând o a doua odă de lansare, aceasta pentru torpilele aeriene, un post

ajuns în Mediterana, într-o radă așa de bine adăpostită. De aceea a și îndurat minunat, furtunile ernei cari nu i-au cauzat nici o stricăciune.

Rezultatele excelente pe cari le-a obținut, pentru studiul lansării și regularea torpilor, au angajat pe ministrul marinei a cugeta la construcția unei a doua insule artificiale.

— Nu te mai emoționa așa, că eu văd și o știu!. Este îngrozitor!

Pe la orele 11 din zi, Jean fu chemat să meargă la pleumblare. Jean văzând pe un șef prezidând la formarea cortegiului, care timp de o jumătate de oră se învârtea în spațiul strimt, rezervat pentru plimbarea prizonierilor, își pierdu răbdarea și se adresă acelui șef, argumetându-și nevinovăția, și cerându-și drepturile.

Acesta însă fără a răspunde făcu un semn și Jean fu smuls din rând cu brutalitate și asvârlit în celula vecină. Acolo, nu era nici un scaun, nici o mobilă. Rămase acolo ca înăbușit, ca și cum i-ar fi căzut zidurile pe el.

Apoi ușa se deschise: păzitorul a

păru însoțit de două soldați: crezu că s'a produs vre-o schimbare în starea lucrurilor, dar nu fu nimic. Il transportară pur și simplu în prima lui cușcă și de data asta Bulkenbohl iar îi dete de mâncare și vorbi cu el foarte animat:

— A, ai vrut să vorbești cu bestia aia? Ești nebun? I-ai spus că ești nevinovat. Ce prostie! Ce, vrei să nu mai ești de-aci? Spune-le or-ice, afară de asta.

Jean abia de-l auzea; el se întreba dacă acest om nu era nebun, căci numai el singur vedea limpede și-l credea nevinovat.

Bulkenbohl îi dete să bea, vorbindu-i mereu cu blândețe; Jean bău și ar fi vrut să mai bea, ca să se im-

bete și să uite unde se afla, dar păzitorul îl opri, zicându-i răzând :

— Nu trebuie să abuzezi de unele lucruri.

Apoi, abia șoptindu-i la ureche, urmă :

— Sunt alte lucruri care se pot face... mai practice, mai definitive.

— Ce? întrebă Jean, care se simțea pregătit la orî-ce îndrăzneală.

— Știi!.. Apoi plecându-se și mai mult la urechia lui Jean, abia îi șopti : Dacă am face să sară în aer baraca asta?

— Cum? Ești nebun? Ce spui?

Dar Fritz făcuse să dispară repede sticla sub tunică, căci auzind sgomot afară, se îndreptă repede, luându-și poziția militărească; apoi, deschizând ușa, zise cu tonul cel mai corect :

— No. 122, la instrucție!

În acest timp alți păzitori așteptau pe prizonier. Jean scoase un țipăt de bucurie. Instrucția, însemna explicația decisivă,—liberarea!

Repede eși din celula lui și se așeză în mijlocul gardienilor, cari plecară în pas cadențat.

Urmară de-alungul coridoarelor, scoborâră apoi o scară și se suiră pe o alta. Jean era ținut bine, strâns între jandarmii lui. De altfel nici nu se gândea el să fugă; se simțea din potrivă fericit că se apropia de capătul aventurilor lui.

Grupul se opri la o ușă. Un om bătu, intră, dispăru o clipă, pentru a reveni și a zice lui Jean :

— Urmează-mă.

Tânărul nostru intră într-o odă spațioasă și deodată privirea îi fu isbită de o pată albă : bustul împăratului Wilhelm al II-lea; în fața biroului sta un bărbat palid, pleșuv. Tipul internațional al magistratului.

Jean se crezu un moment singur cu el, dar într'un colț zări umbra grefierului. Era deci în fața unui judecător, și el își jură să se stăpânească, ca să nu-și compromită situația prin vre-o imprudență.

Judecătorul sta cu capul în dosar; peste câte-va minute își ridică capul și privind pe Jean, drept în ochi, îi zise :

— Stați pe scaun. Aci ești în fața judecătorului, care nu știe nici ce este mânia, nici ura. Te voi întreba și ai să răspunzi la întrebările mele. Te sfătuiesc să fii sincer. Judele va fi drept. D-ta ești francez; preferi să-ți faci interogatorul în limba d-tale?

— În adevăr, prefer să vă vorbesc franțuzește și vă mulțumesc pentru această propunere...

Să nu ne pierdem vremea în formule de politeță. Mai întâi numele, pronumele, profesia și domiciliul.

— Marbach Jean Ștefan, amplotat la bancă, locuiesc în Paris.

Judele, foarte politicos, reluă :

— Te-am rugat să vorbești serios. În tot cazul, este în interesul d-tale. Pentru ce începi cu o minciună?

— O minciună!—strigă Jean. Ce însemnează asta? Mă întrebă să-ți spun numele, ți-l spun : Jean Marbach... Ce interes am să te înșel.

— D-le, zise judele, d-ta nu te numești Jean Marbach...

— Eu! Dar îți jur!..

— Nu mai adăoga, sacrilegiul la minciună. Pe d-ta te cheamă Peter Waldstein. Restul este exact, ești amplotat și locuiești în Paris...

— Peter Waldstein! făcu Jean uimit. Ce nume este acesta, pe care îl aud întâia oară? Văd bine, prin nu știu ce aventură sinistă, sunt luat drept un altul. Vă afirm pe onoare—și de oare-ce vorbești așa de bine franțuzește, d-ta știi ce însemnătate adăogăm noi acestui cuvânt,—pe onoare, sunt Jean Marbach, amplotat la casa Eldheim din Paris, fiul lui Pierre Marbach, născut în Alsacia și care după războiul din 1870 a optat în regulă pentru Franța, unde trăesc de când m'am născut...

— Bine. Perziști. D-le grefier, scrie. (Lui Jean) : Repet cuvintele d-tale în nemțește. Judecă dacă sunt conform cu depozitia d-tale... Nu ai altă obiecție de făcut?.. Bine. Să urmărim acum. Ai fost arestat la stația Mulbach, unde trecerea d-tale a fost semnalată. Ce veneai să faci în Alsacia?

— Dar eu nu veneam în Alsacia! strigă Jean! D-le, te rog, dăm voce să vă spun limpede situația, de unde veneam și unde mă duceam, într'un cuvânt adevărul.

— Poftim. Numai te previn un lucru : cu cât vei vorbi mai mult, cu atât te vei compromite mai mult. Asta este un stat ce-ți dau. Acum poftim, începe.

— Nu mă pot compromite, zise Jean hotărît. Când nu ai nici o învinuire a-ți aduce, ești sigur că aceea ce spui nu poate fi compromitere. Prin urmare, iată exact ceea ce mi s'a întâmplat dela plecarea mea din Paris până în ceasul acesta când mă găsesc în fața d-tale.

Cu o precizie perfectă, serios, Jean istorisi plecarea lui spre Nancy și mărturisi că nu-l este cu puțință a pricepe prin ce eroare a putut să se găsească la câți-va kilometri de Colmar.

De altfel m'au scotocit și mi-au furat tot ce aveam asupra mea. Este adevărat că trebuie să se fi găsit asupra mea biletul Paris-Nancy.

— Iată biletul, zise judele, a fost luat în drumul spre Nancy... este Frouard-Colmar...

— Frouard! Dar eu nu am fost acolo, sunt sigur!

— Și ai luat cu toate acestea un bilet de cl. II pentru Colmar...

— Dar nu, de o mie de ori nu!.. De altfel aveam alte hârtii la mine, scrisori... Imi amintesc că aveam în buzunar starea recapitulativă a situației agenției din Nancy, cu instrucțiile scrise chiar de mâna d-lui Eldheim.

— Iată portofoliul. Il recunoști?

— Da, absolut.

— După declarația d-tale, inițialele d-tale ar fi J. M. Cum se face că portofoliul acesta, care zici că e al d-tale, este marcat cu inițialele P. și W.?

— Portofoliul meu nu avea nici o inițială, sunt sigur.

— Atunci ia-l în mână și spune dacă este sau nu al d-tale.

Jean luă carnetul de marochin și-l deschise :

— Da, îl recunosc, este al meu; uite, pe partea inferioară sunt țifre scrise de mâna mea... o socoteală pe care am făcut-o într-o zi în stradă.

— Inițialele au fost puse atunci fără știrea d-tale?

— Dar eu nu știu!

— Aide; nu intra din minciună în minciună, căci ai să fii ușor prins. Un cuvânt : nu călătoreai cu o valiză?

— Ba da! Un săculeț nou de piele neagră, cu nichel.

— Asta? zise judele punându-i săculețul sub ochi.

— Acesta, da, îl recunosc prea bine... și dacă l'ai deschis, a trebuit să găsești probe evidente ale adevărului.

— Am găsit, zise judecătorul, lucruri de drum.

Și vorbind astfel, scoase din sac obiectele desemnate : un plan al orașului Colmar, cu indicații făcute cu creion roșu asupra caselor de țară cari aparțin proprietarilor celor mai bogați.

— Eu nu am fost nici odată la Colmar și nu cunosc pe nimeni.

— Scrisori de introducere, bine înțelese false, la adresa proprietarilor în cestiune și cu ajutorul cărora putea pune pe aducătorul lor în puțință de a examina casa înainte de a face o lovitură urâtă...

— Dar aceste închipuirii sunt ne-bune! Aceste scrisori le văd, le privesc... și pentru prima oară imi trec pe sub ochi.

— «Scumpe domn, citea judecătorul, îți recomand în particular pe d. Peter Waldstein, unul din compatrioții d-tale, care ar voi să se perfecționeze în limba germană și în cunoștința afacerilor».

— Nu sunt Peter Waldstein! strigă ca nebun Jean.

— Nu ești nici proprietarul acestor chei false și acestor instrumente... o adevărată sculă de fierărie?

Jean vedea acele obiecte pentru

întâia oară și i se părea că azistă la o scenă de prestidigitatiune, în care un vrăjitor scotea din pălărie o sută de obiecte diferite, fără a-l fi văzut când le pusese acolo.

Biletul de drum de fier, portofoliul pe care dracu îl marcase cu iscălitura lui, valiza al cărei cuprins se transformase! Jean simțea că și pierde mintea!

Cu o mare efortare însă reuși a se stăpâni iarăși.

— D-le jude, reluă el cu o voce care îi tremura puțin, se petrec în acest moment lucruri care ar sminti creierul cel mai solid. Nu am luat eu acest bilet, și cu toate acestea este în buzunarul meu. Portofoliul acesta care este al meu, are inițiale care imi sunt străine. Obiectele care sunt cuprinse în această valiză — valiza mea — nici unul nu-mi aparține...

Deodată se opri. O lumină îi licări spiritul.

— Dacă ar fi un complot! zise el deodată. Vă cer ertare, d-le jude, dar în criza extraordinară în care mă sbat sunt obligat să-mi închipui lucruri imposibile! Să caut a-mi aduce aminte...

Aceea ce l isbise de odată era amintirea individului care cumpărase în magazinul în care intrase câte-va clipe după el, o valiză identică cu a lui și pe acel om îl găsisse în vagonul lui la plecarea din Paris și observase la el și valiza la fel cu a lui; acel vecin atât de politicoș îi oferise tutun... apoi după aceea nimic, amelișe, adormise și nu mai știa nimic.

— Atunci, zise judele, care îl ascultase fără a-l întrerupe, personagiul misterios, enigmatic poate să fie vre-un dușman... Al vre-unul?

— Nici unul, după câte știu! Dar mai știu eu? Pot pricepe, faptele sunt aci! Sunt un om cinstit, Jean Marbach, fiul unui om cinstit; nu am făcut rău nimănui. Am plecat din Paris fericit de însărcinarea delicată pe care mi-o încredința stăpânul cinstit, a cărei stimă imi este prețioasă. Și iată unde mă găsesc! Unde? În Lipsa, în fața unui jude care mă acuză de ce? de a fi un hoț; un pungaș!

— Mai mult, d-le Peter Waldstein, întrerupse judecătorul, căci trebuie să sfârșim; sunt 12 ani, ai fost condamnat la 15 ani închisoare pentru efracțiune și încercare de asasinat...

— Sunt 12 ani!... Dar abia aveam 15 ani!

— Peter Waldstein avea 17, aceea ce explică indulgența judecătorilor, care nu au vroit să aplice pedeapsa cu moarte pe care o merita. Peter Waldstein, închis în citadela Koenigsberg, a evadat după 6 luni. S'a refugiat în Franța, unde până acum a fost cu neputință a i se da de urmă.

Din nenorocire pentru el, i-a venit cheful să mai revie pe teatrul primelor lui exploatare. Dar nu se gândea că vre-un mizerabil complice, pentru o cauză necunoscută, firește rușinoasă, avea să-l denunțe sosirea în Germania. Astea sunt faptele. Era foarte șiret, d-le Peter Waldstein, acum 12 ani, și azi vrei să fii și mai mult. Joci bine comedia și nădăjduiești să izbutești. Din nenorocire avem arme contra declarațiilor d-tale de cinste:

— A, pentru Dumnezeu, te rog, tac, d-le! strigă Jean. Nu știu ce cuvinte rostești. Dacă este așa, foarte bine; să mă duceți în fața tribunalului; acolo voi ști să mă apăr și să conving pe judecătorii mei...

— La tribunal! Dar te înșeli, d-le Peter Waldstein. Ai fost condamnat în urma unor desbateri contradictorii, printr-o sentință după toate formele legale. Deja începuseși a-ți face pedeapsa; ești prin urmare un ocaș evadat, nimic mai mult, nimic mai puțin. De ce ai mai compare în fața unui tribunal? Pentru judecată din cauza evadării d-tale? Este de prisos. Vei fi reintegrat în oca din care ai fugit. Crede-mă, ai făcut rău voind a-ți renoi vechile exploatare din tinerețe.

Jean se făcuse vânt; ochii îi scânteiau și în privirea lui ațintită înspre jude își concentrase toată voința, toată energia lui vitală:

— Așa dar pentru d-ta, care ești judecătorul, nu e nici o diferență între fizionomia unui om cinstit și aceea a unui bandit. D-ta care zici că citești în suflete, nu știu să citești nici măcar în ochi. Eu îți spun că ești pe cale a săvârși o greșală enormă, un asasinat asupra unui inocent. Cum? Nu vrei nici să verifici identitatea mea, pentru că un mizerabil m'a denunțat într-un mod mincinos... și pentru ce? pentru ce? D-ta crezi în acest infam anonim... și când îți spun că sunt atașat la o caasă de bancă din cele mai cinstite din Paris, a fraților Eldheim, nu vrei să-ți dai măcar puțină osteneală de a scrie câte-va linii pentru a afla dacă amplotul lor Jean Marbach a fost trimis în ziua cutare la Nancy. Nu vrei să îngrijești ca să fiu fotografiat și să trimit acest portret șefilor mei, mamei mele, logodnicei mele, pentru ca toți să mă recunoască și să strige că nu sunt, că nu pot fi Peter Waldstein. Iată aceea ce d-ta nu faci, d-ta care ai acest drept și ești în măsură a o face, pentru liniștea conștiinței d-tale. A, d-le, îți pregătești dure-roase remuscări, și ori cât de îngrozitoare ar fi situația mea, declar pe onoare că nu aș vrea să fiu în locul d-tale.

Glasul tânărului Marbach avea ac-

cente de o vibrație superbă; părea că este conștiința care vorbea.

Judecătorul nu făcuse nici o mișcare, ca și cum atâta elocință ar fi trecut pe lângă el fără a-l atinge; nu era așa cu toate acestea. Cele din urmă cuvinte ale lui Jean avură un ecou răsunător în spiritul acestui jude, care mai era și om.

Dar făcând tot pe nepăsătorul, zise:

— Dictează grefierului meu adresa persoanelor, pe care le reclamă în Franța.

— A, d-le, așa! M'ai înțeles! În sfârșit voi scăpa acestei vedenii care mă înăbușe.

Și cu aprindere dete grefierului toate indicațiile necesare. Nu trebuia decât să cheme pe d. Eldheim, d. Lehr, la ambasada germană din Paris și neînțelegerea s'ar fi împrăștiat.

— D-le judecător, lăsați-mă să vă mai mulțumesc și pentru mine și pentru d-voastră înși-vă, căci ai să-mi fii recunoscător, sunt convins, de a-ți fi înlăturat o monstruoasă eroare.

(Va urma)

CĂTRE CITITORI

Anunțăm pe cititorii noștri că vom publica ori-ce articole interesante privitoare la călătorii sau vânătoare, în țară sau străinătate, ce ne vor fi trimise.

Articolele, scrise pe o singură parte a hârtiei, în scrisori francate, vor fi adresate direcțiunei „Ziarului Călătoriilor”, strada Brezoianu, 11, București.

A'ți pățit-o, Domnilor?

Aveți boale secrete (lumești)?

— Nu pierdeți vremea: mergeți la —

Policlinica „FORTUNA“

No. 5, str. Cavașii-Vechi, 5 (drept în fața oficerului stărei civile), unde se vindecă repede, sigur și fără durere, toate boalele secrete (lumești), cele vechi și cele noi. Intrarea discretă.

— Notați bine adresa —

„Flora și iar Flora“

Săpunul, pudra, crema „Flora“
De serbătorile Paștelui
Au făcut minune mare!
„Mă, să fie-a dracului“!

In palatele mărețe

Și'n casa săracului,

„Flora“ este nelipsită! —

„Mă, să fie-a dracului“! —

Carol Scrob

TOȚI ABONAȚII LA „ZIARUL CALĂTORIILOR”

Participă, cu începere de azi, la următoarele mari și de valoare premii:

1) **Un elegant pat de fier** pentru copil, cumpărat de la cunoscuta casă «Industria metalică Marcu», Bulevardul Elisabeta, No. 5.

2) **Una pușcă fină de vânătoare** cu două țevi, cal. 12, din vechia și renumita fabrică «Pieper-Bayard».

3) **Un pistol automat de buzunar**, Pieper-Bayard, modelul cel mai nou, fiind de calibru mare, 7.65, însă format redus, foarte portativ.

4) **Una carabină de mare precizie**, cal. 22, Pieper-Bayard, semi-automată.

Toate aceste 3 arme sunt cumpărate de la marele magazin **B. D. Zisman**, calea Victoriei, 44, furnizorul Curții Regale.

5) **Un gramofon perfecționat.**

6) **Una mandolină**, din lemn de palisandru, ornată cu sidex, cumpărate de la marele magazin de muzică **Jean Feder**, calea Victoriei No. 54.

7) **Un frumos vas** pentru fructe sau mezeluri și **o frumoasă tavă**, ambele argintate, cumpărate de la vechiul magazin de bijuterie **Th. Radivon**, Bd. Elisabeta, 9 bis.

8) **Un ceasornic de birou**, lucrat artistic în marmură și bronz.

9) **Un frumos ceasornic** în cutie, pentru voiaj, cumpărate de la cunoscutul magazin de bijuterie **Schmith & Stratulat**, calea Victoriei, No. 53.

10) **O frumoasă pendulă** de voiaj care se întoarce la opt zile.

11) **Patru pahare pentru ceai**, cu scăunelele lor de argint de China, cumpărate de la cunoscutul magazin «Ceasornicăria Colței», strada Colței, No. 31.

12) **Șase cămăși bărbătești** de zi, de zefir sau albe, cu piepti de olandă, după alegere și măsură, cari se vor lucra de cunoscutul magazin de lingerie **La Patru sezoane**, calea Victoriei, Pasagiul Maca, vis-à-vis de poliție.

13) **O duzină crema «Flora»**

14) **O duzină săpun «Flora»**

15) **O duzină pudră «Flora»**

16) **Șase frumoase gente** pentru dame.

17) **Șase lingurițe** de dulceață.

18) **Zece linguri** pentru masă.

19) **Zece furculițe** pentru masă.

20) **Zece plachete argintate**, reprezentând fotografiile M. S. Regelui și Reginei, comandate anume pentru premii.

Toate aceste frumoase premii se oferă cu începere de azi, prin tragere la sorți, abonaților «Ziarului Călătoriilor».

PREȚUL ABONAMENTULUI:

Pentru 1 an lei 5; Pentru 6 luni 2.60

Spre a participa la aceste premii, abonații pentru un an primesc 2 bonuri, iar cei pe 6 luni 1 bon.

NOUILE MARI PREMII

OFERITE DE ZIARUL

„UNIVERSUL“

ABONAȚILOR SĂI, LA TRAGEREA DIN MAI 1911.

O NOUA VILA LA SINAIA

«Vila Theodora», construită anume pentru tragerea viitoare, pe strada I. C. Brătianu, în poziția cea mai splendidă din localitate

Un salonaș modern

compus din: o canapea, două fotoliuri, patru scaune și o masă de mijloc, foarte elegant, cumpărat dela fabrica de mobile de artă I. Brezoiu, calea Rahovei, 50, unde se găsește în permanență o bogată și aleasă expoziție de mobile de toate genurile

UN DORMITOR DE BRONZ

de mare valoare, cumpărat de la Industria metalică «Marcu», Bulevardul Elisabeta, No. 8.

O GARNITURA DE MOBILA PENTRU INTRARE

compusă din o canapea, patru scaune, două fotoliuri și o masă cumpărate de la cunoscutul magazin de mobile de trestie și bambu Littman, strada Lipscani, No. 3.

UN DORMITOR DE LEMN FIN

construit în marea fabrică de mobile de lemn Marin V. Ganea, șoseaua Mihai-Bravul, No. 37 și strada Șerbănică, No. 10.—Sucursala calea Victoriei, No. 107.

O SCOARTĂ ROMÂNEASCĂ ȘI O BLUZĂ (IE) DE MĂTASE

de la Bazarul Național de țesături românești, calea Victoriei, 110.

UN SALONAȘ DE BAMBU

cumpărat de la cunoscuta fabrică de mobile în acest gen E. A. Pucher, calea Victoriei, No. 148.—Sucursala Bulevardul Elisabeta, No. 18, «La Cometa Haley».

O DORMEZĂ, DOUĂ FOTOLIURI ȘI UN PARAVAN ARTISTIC

lucrate în vechiul atelier de tapițerie Ioan Niculescu, strada Câmpineanu, No. 31.

O pendulă de stejar afumat și o tavă argintată, cumpărate de la magazinul de încredere Schmidt & Stratulat, calea Victoriei, No. 53.

O bicicletă, o pușcă de vânătoare și un pistol automat, cumpărate de la marele magazin de biciclete și arme B. D. Zissmann, calea Victoriei, No. 44.

Un gramofon, o vioară, un flaut și o harmonică, cumpărate de la cunoscutul magazin de muzică Jean Feder, calea Victoriei, No. 54.

1 pendulă de perete și 6 lingurițe de argint suflăte cu aur, cumpărate de la cunoscutul magazin «Ceasornicăria Colței», str. Colței 31.

O splendidă rochie albă, lucrată artistic în ajururi.

O dormeză, 2 fotoliuri și un paravan artistic, lucrate în vechiul atelier de tapițerie Ioan Niculescu, strada Câmpineanu, No. 31.

Un ceasornic de aur cu trei capace pentru bărbat

1 brățară de aur 14 kt. cu 5 perle fine.

2 ceasornice de aur pentru doamnă.

1 inel de aur cu rubin pentru bărbat.

1 pereche de cercei cu diamante și rubine Capuchon, de o mare valoare.

O frumoasă și prețioasă broșă.

1 inel de aur 14 kt., pecetar pentru bărbat.

6 ceasornice remontoir de argint cu câte 3 capace

1 ceasornic de metal emailat.

1 binoclu fin, 6 ceasornice remontoir de metal.

1 elegantă compotieră argintată de mare valoare.

50 cutii de cremă, pudră și săpun «Flora» în cutii speciale făcute anume pentru abonații noștri.

2 aparate economice de încălzit inventate de d. n. căpitan Castano.

20 plachete argintate reprezentând fotografiile Regelui și Reginei, comandate anume pentru premii.

Toți acei cari se abonează cu începere de azi mai primesc gratuit și un volum din: Memoriile Regelui Carol I.

ZIARUL CĂLĂTORIILOR

ȘI AL ÎNTÂMPLĂRIILOR DE PE MARE ȘI USCAT

COSTUL ABONAMENTULUI

Lei 5. — Pe un an în toată țara
• 3.60 • 1/2 • • •

Redacția și Administrația

No. 11, Strada Brezoianu, No. 11.

ZIARUL CĂLĂTORIILOR

Apare odată pe săptămână

— MARȚA —

ABONAMENT

LA

„ZIARUL CĂLĂTORIILOR”

Pentru 1 an 5 lei; jum. an 2.60

In Asia necunoscută

Urmărit de un taur

În cursul ultimei mele expediții în Thibet, vizitai Na-ha-hi-Nau, un oraș mic al provinciei Thibetului oriental, și hotărâi să mă opresc înainte de a explora sursele Jang-ce-kiangului din districtul Sifan. Mai doream să ofer muzeului câteva specimene de tauri sălbatici, atât de numeroase în regiune.

În acest scop o pornii cu câțiva *trackers* indigeni, rugându-i a mă însoți la vânătoare, în schimbul unei sume bunicile. Spre marea mea mirare, mă refuzară. Abia își sfârșiseră stagiunea lor de vânătoare, și nimic în lume nu i-ar fi hotărât a o mai reîncepe, de teamă să nu supere pe zei.

Ce aveau zeii lor cu taurii? Unul din *trackers* își povesti soarta tristă, a unei bande de Tibeteni, cari se riscase a vâna taurul, atunci când vânătoarea se închisese „prin ordinul ceresc” și care nici odată nu mai reapăruse, fiind zdrobită, călcată în picioare de vie, de o ceată de tauri—fantome, trimiși de zei pentru a pedepsi nerușinarea omenească. O altă superstiție îi mai împedica de a vâna taurul la această epocă a anului. — Acești bravi Thibetani, gândeau că taurii uciși în luna Martie, supraviețuiesc în stare de spirite, și duc pe congenerii lor în spre paradisul taurilor care se numește „Valea omului alb”.

Ce era de făcut? Să aștept deschiderea vânătoarei? Nu aveam vreme. Nerăbdător, hotărâi a pleca singur la vânătoare, cu luntrașul meu Kiangsi.

În dimineața plecării mele însă, un Tibetan tânăr, din districtul Sifan, mai puțin superstițios ca frații lui, se învoi a ne întovărași.

Două piese de cinci shillingi, i se plănuise o compensare cu destul profit în potriua mâniei zeilor. Acest gălbui adolescent, era deja celebru ca vânător în tribul lui și răspundea la numele armonios de Kseghanstiokahenchu. Eu îl botezai „Johuy”, ceea ce îl măguli foarte mult. Concursul lui avea să-mi fie prețios. Il numii numai decât interpret, călăuză, trecător și șef de sub-sistență al expediției.

Timp de trei zile, călătoriram pe un

pustiū, care nu avea nici urmă de taur.

A patra zi dimineața, Johuy, care explorase împrejurimile lagărului, mă vesti în sfârșit că descoperise pe pământ, urmele mai multor bestii, mergând de la Sud la Nord.

Plecarăm numai decât și peste două ceasuri, deterăm peste cele dintâi urme, cari ne arăta în sfârșit, prezența enormilor tauri, judecând după mărirea lor.

Urcându-ne pe o colină, văzui în depărtare mai multe puncte negre, pe zăpadă (ne aflam la înălțimea zăpezilor veșnice) și uitându-me cu ochianul, recunoscu o duzină de tauri.

Johuy și Kiangsi plecară cu cei patru mosoci ai lor, pe când eu mă depărtați în altă direcție.

Din nefericire, alunecai după un povârniș, căzu și-mi făcu mai multe lovituri, între alte la glesnă. Mă așezai jos, ca să mă fricționez și dădui drumul căinilor. Când mă simții în stare a urma drumul mă ridicai de jos, și constatai că cei doi tovarăși ai mei, cari nu văzuseră că eu căzusem, dispăreau pe după o colină. Disperat, văzând că nu voi putea să-i ajung cu piciorul meu bolnav, mă întorsei liniștit în lagăr.

Mergeam drept, fără a mă grăbi, când auzii de odată un muget neobișnuit. Însăpăimântat, mă oprii. Mă urcai pe o ridicătură de pământ, și spre marea mea mirare, zării un taur enorm, care alerga în spre mine.

Pusei și eu manlicherul meu la ochi, și trăsei trei focuri; gloanțele mele nu avură probabil nici un efect, căci animalul surprins un moment de detunătură, alerga direct spre mine cu capul în jos.

Fără a mă codi, alergai să mă refugiez pe după o stâncă, pe cari cerul o pusese acolo din fericire, și așteptai adversarul. Dar acesta, tot atât de șiret ca și mine, se învârti pe după stâncă și eu abia avusei vreme să fac înconjurul în pas gimnastic. Atunci, taurul, turbat de această alergătură rotundă, galopa fără a se obosi în urma mea, și în mai multe rânduri, coarnele lui imi atinseră călcăile. În neputință de a mă sluji de pușcă, nu mă puteam bizui decât pe picioarele mele, pe cari de altfel, din cauza căzăturii, nu prea le simțeam la înălțime. Acest manevră de cășori de lemn, mă ametea, și singură o sfortare supremă a voinței mele, o surescitare nervoasă a pericolului apropiat, mă făceau să văd distanța adversarului mai infuriat. Limba, mi se uscăse, ochii nu mai vedeau bine, genunchii imi tremurau de oboseală, și o văjăială a urechilor mă vestea că îndurarea mea era la capăt.

De odată, avusei puțină speranță; taurul răsufla cam greu, semn că se obosise și el. Incepu a alerga mai în-

cet și uitându-mă înapoi, constatai că bestia dispăruse. Nebun de bucurie, respirați și eu mai în voie, când văzui taurul, reapărând în fața mea. Șiretul animal alergase în sens invers, pentru a mă surprinde mai lesne.

Nu avusei vreme de cât a face o săritură și a reîncepe să alerg în direcția care imi era liberă. Alergai drept în spre prăpastie. Situația devenea foarte critică, cu atât mai critică cu cât peste cinci sau șase clipe, taurul mă putea ajunge. De odată zării le vre-o cincisprezece metri d'acolo, un pom plantat la jumătatea coastei, ale cărui crăci erau încurcate cu ale unui alt pom, pe cari vântul îl desrădăcinase și cari forma, deasupra prăpastiei, până la primul trunchi, un fel de punte naturală. În asemenea momente de pericol extrem, ieși hotărârile cele mai rezezi. Dintr-o săritură fusei pe trunchiul orizontal, tocmăi la vreme ca să nu fiu apucat în coarnele taurului; și mă târăi, până la crăcile pomului vertical.

Pentru câțiva timp, tot mă găseam la adăpost. Dar poziția nu-mi era bună. Și, grije mai gravă, în avântul meu lasasem pușca să-mi cadă.

Taurul, ne mai văzându-și prada la îndemână, mugea furios pe marginea prăpastiei; cu ochii însângerați și cu bale la gură.

De mai multe ori se dete înapoi câțiva metri, ca și cum ar fi vrut să-și ia vânt și să se asvârle asupra mea. Din fericire, distanța era prea mare, așa că era nevoit să se oprească tocmăi pe mal.

Lipsit de pușcă, imi veni ideea de a prinde cuțitul meu de o cracă, de a mă urca pe trunchiul pomului și astfel a încerca a întepa la distanță pe înversumatul meu inamic. Renunțai. Văzându-mă aproape de el, ar fi putut să sară și să mă târască cu el în prăpastie.

Trecuse un sfert de oră. Atingându-mi din întâmplare urechea, nu mi-o mai simții și constatai că-mi înghețase. Această constatare mă înfioră.

După ce scăpasem de coarnele taurului, aveam să mor de frig în acel pom?

Ne mai putând îndura, vream să încerc ceva, cu orice preț. După ce-mi încălzii degetele amorțite, fixai cuțitul în vârful unei crăci, și mă urcai pe trunchiul orizontal.

Taurul se uita la mine. Părea foarte interesat de proiectul meu. Când fusei numai la trei picioare depărtare de el, asvârlii cuțitul înspre corpul lui; la început păru că nu pricepe nimic, dar de odată se infuriă, se dete înapoi, apoi se repezi înspre mine.

Voiam să mă duc din nou la adăpostul meu, dar era prea târziu; taurul repezindu-se, căzu aproape peste mine; mă trăsei repede și căzu cu capul pe un câmp de zăpadă, care din

fericire indulci efectele căderei mele.

Mă ridicai numai decât și privind în jurul meu, zării puțin mai jos, taurul infundat în zăpadă și cu picioarele dinapoi sbătându-se cu disperare.

Imi luaș cutitul și mă îndreptai spre bestie. Vai! Ajunsei prea târziu. Animalul era deja în picioare și scuturându-se de zăpadă, care îl făcuse tot alb, o luase în spre mine. De data asta mă simțeam pierdut.

Mă pregăteam a-mi vinde scump viața, într-o luptă corp la corp, când auzii două glasuri prietenești care răsunară deasupra mea. Ridicând capul, zării pe Kiangsi și pe Johuy pe marginea prăpăstiei.

— La mine, Johuy! strigai eu, ocolind primul atac al taurului.

Johuy fără a mai fi rugat se asvârli în zăpadă și ridicându-se cu ușurința unei pisici, se repezi în spre taur, pe care îl străpunse cu o formidabilă suliță.

Sângele curgea mult și toate sforțările bestiei se liniștiră. Cu toate acestea, părea că nu se preocupă cătuși de puțin de noul lui adversar, concentrând numai asupra mea toată energia lui șovăitoare. Fu un atac într'un vârtej de zăpadă, o lovitură de cap mă asvârli rostogolindu-mă la câțiva metri, un tipăt de triumf al lui Johuy, și un muget lung de durere scos de taurul rănit de moarte. Când mă ridicai, cu mijlocul rupt, zării pe Johuk care, surâzând, îmi arăta taurul în agonie.

Imi era prea frig, ca să mă mai gândesc să jupoș taurul și să-i tai capul. Mă dușei repede în lagăr cu cei doi prieteni ai mei, și în fața unui ceai cald, le povestii cele ce mi se întâmplase; Johuy nu mai putea de râs; abia se ținea. În realitate, mie nu mi se păru așa caraghioslăc cele ce pătisem. A doua zi ne întoarserăm în Nhā-hā-ni-wan, și Johuy povesti Tibetanilor duelul meu cu taurul-demon.

— Zeii te-au pedepsit, articulă un bătrân lama cu barba lungă.

Eu v'am spus că pe timupl acesta spiritul rău rățăcește pe platouri!

Confrății lui deteră din cap, mă priviră cu milă și conchiseră cu toții în cor:

— Da... da!... era spiritul rău!

Vanda

INTR'UN STAUL...

Se făcuse noapte; era în Februarie, și întunericul acoperea câmpurile și munții de vreme.

La colțul unei vetre, un foc mare răsună îngea razele sale. Benigu ședea dus pe gânduri. Își pusese pe masa din stânga boneta terminată cu un fel de coadă, în timp ce mâinile sale învârteau un pum-

nal, închis într-o pungă de piele roșie, ce atârna de centura sa.

Visa. La ce se putea gândi un muntean caucasian, într-o noapte de iarnă, când pădurile și câmpiile sunt acoperite de zăpadă? Se gândea poate la recolta viitoare, la sănătatea caprelor lui, ori la luptele eroilor ruși...

Imprejurul lui Benigu, totul tăcea. Puteai trece prin tot satul Kaibilulac, și nu vedeai nici un semn de viață.

Maclas, fiica lui Benigu, îmbrăcată simplu, într-o cămașă lungă de mătase galbenă, se amuza, jucându-se cu niște nasturi de argint, pe cari îi primise cadou dela „atrasul“ ei (soțul ei) și cu care își împodobește hainele în timpul vreunei sărbători mari.

Deodată însă fata se ridică și fugi în sala vecină. Nu întârziă acolo mult, ci reveni iute.

Pe fața sa se putea vedea o expresiune de surprindere.

— Tată, zise ea, se aude un zgomot în staul.

— Trebuie să se fi deslegat vre-o capră, zise Benigu, ținându-și mereu capul între mâini.

— Nu! se aude un fel de bătae.

— Tac! din gură!

Fata închise ușa și fugi, lăsând pe tatăl său pierdută în visuri. Dar deodată se auzi o serie de zgomote; Benigu ridică capul, își ascuți urechile, apoi căzu iar în frământarea gândurilor. Trecură 5 minute. Maclas reapăru. Galbenă la față, ea apucă pe tatăl său de mână zicându-i:

— Vino iute, am văzut fiara...

— Ce fiară?

— Fiara care e în staul.

— Dar nu e nici o fiară în staul, răspunse Benigu cu indiferență.

— Dacă...

— Nu. Visezi!

— Am văzut fiara, zise fata din ce în ce mai nerăbdătoare. Este leopard. A sfâșiat o capră.

Benigu tresări. Fraza din urmă îl făcuse să tresară. Se ridică, desprinsă din cui o carabină, încercă trăgaciul și privind pe fiică-sa, îi zise:

— Dacă m'ai mințit, o să fi bătută.

Acum ia lumânarea.

fata luă vre-a 3-4 vreascuși aprinse din foc și-și urmă tatăl. Traversară curtea. Afară viscolea. Ajunseră la staul.

Benigu deschise ușa, lăsând să pătrundă înăuntru razele torței.

Primul spectacol ce i se înfățișă, fu cadavrul unei capre, ce zăcea într'un lac de sânge. Toate caprele speriate se îngrămădiseră într'un colț tremurând de spaimă. Iar în fața lor... un leopard.

La lumina torței improvizate, blana admirabilă de tigru mare, cu dungă negre, strălucea.

Dar cum s'a putut introduce în staul acest animal? Prin acoperiș fără îndoială căci acoperișul era stricat. Benigu nu zise nimic. Înaintă la un pas de fiară, scoase cutitul, se dete înapoi, înaintă brusc și-i înfipse cutitul. Un muget ușor, — și asta fu totul. Leopardul se sculă, merse câțva îndelungul staulului. Benigu își așeză carabina.

Un singur gest atrase atenția fiarei, Benigu se puse în apărare; era chiar timpul pentru așa ceva. Dintr'o mișcare leopardul se repezi pe umerii lui Benigu;

acesta însă era renumit de voinic; susținu greutatea fără nici o efortare. Ghiarele se înfipseră în brațele lui Benigu. Dar Benigu nu se descurajă. Cu un gest iute, scoase pumnalul din brâu și îl înfipse în pieptul fiarei.

Sângele începu să curgă în abundență. O luptă decizivă se încinse între om și animal; ambii adversari căzură la pământ.

Pielea de cămilă cu care se îmbrăca de obicei tătarul fu de folos lui Benigu, apărându-l de ghiarele fiarei. Sângele leopardului se împrăstie pe fața lui Benigu. Leopardul gemea de durere și cu toate forțele încercă să-și doboare inamicul. Însă omul își înfipse mâinile în gâtul fiarei și brațele sale vânoase încercară să sugrume animalul. Cei doi adversari se luptau cu furie.

Maclas, galbenă la față, îngrozită, ținea torța. Ea recunoscă pe tatăl ei, și nu se miră de starea lui de oarece acesta nu era primul caz în genul său.

Benigu făcu o ultimă efortare, răsturnă adversarul și tipă cu o voce străpungătoare:

— Maclas, epicul*) rănește-l...

Fără a pierde vremea, precum și fără frică, tânăra fată ridică de jos arma; dar în acest moment fiara obosită și rănită căzu în nesimțire; după un moment, ea se repezi asupra fetei, care începu să fugă. Gata gata, ea era să fie prinsă. Benigu, cu o forță supraomenească se repezi asupra fiarei. Deodată un mare zgomot se auzi în staul. Forța ce fusese aruncată în fugă de Maclas, începuse să ardă paiele din staul.

O grindă însă căzând stinse torța. Se făcu întuneric adânc. Dar lupta continuă. O ultimă lovitură, și fiara căzu mugind la pământ, în timp ce Benigu își îmbrățișă fiica pe cadavrul inamicului său.

Părăsiri apoi teatrul măcelului. Stelele scilipeau, iar luna parcă surădea învingătorului.

Trad. de G. Rosin.

MÜNCHENEZUL ȘI BEREA

Când pentru prima oară mi se povesti de vestitul «Münich», în prima linie mi se vorbi de considerabilul consum de bere al acestui oraș. Berea și München-ul sunt inseparabili, sunt două noțiuni ce aparțin la o laltă ca apa existenței peștelui. Dacă se desparte una de alta—München-ul trece în rîndul orașelor mari obișnuite.

Când vine un strein în capitala bavareză, cel dintâi drum al său nu'l va conduce la Pinacotecă sau Glip-totecă sau la alte curiozități înșirate în «Bädeker», ci prima vizită o va face halei regale de bere (Hofbräuhaus), vestită în lumea mare, căci e vorba de a cunoaște un obicei local ce aiurea pe planeta noastră nu există.

În centrul vechiu al orașului se

*) Epicul e o bucată de fier gros și mare garnisit cu țepi tot de fier. Se întrebuințează în luptele cu mistreții.

afară unde încă în anul 1591 se fabrica berea aceasta, dar numai pentru necesitatea Curții, căci abia în 1830 această regală băutură se puse în vânzare. Conduși prin străde strâmte și cotite ne găsim înaintea clădirii noi — pășim pentru a intra în sala festivă — cea mai mare și mai frumoasă sală a localului care poate cuprinde 6000 persoane. Ora de deschidere încă nu a sunat, trebuie așteptat până la orele 5 p. m. În saleta de așteptare mulțimea de oameni așteaptă cu impaciiență momentul eliberator; căci, cu toate că firea Munchenezului e liniștită și flegmatică, lăsându-și vreme pentru toate — se schimbă năravul, când pleacă să-și bea berea — atunci are grabă, devine impacient și-și iese din toate răbdările. În fine! Intrăm în sala boltită în stil gotic, ce este luminată de patru lustere uriașe. Păreții sunt îmbrăcați în lemn de culoare închisă, scaunele sculptate sunt așezate în jurul mesei de stejar, ce e acoperită cu pătrate de postav, pe care stă ulciorul (cupa) de peatră ce poartă monograma încoronată H. B.

Acomodându-ne coloritului local, ne-am adus mâncare rece cu noi, ce se consumă întâi — hârtia în care a fost împachetată servește de față de masă și farfurie. În scurt timp sala e ticsită până la ultimul scaun. Pe galerie capela militară întonează cântece de veselie — și până'n noapte la 11 ne este ertat a ne dedica băuturii — înțeleg dacă putem suporta.

Hofbräuhaus-ul este cel mai cunoscut și cercetat local al orașului, în care anual se consumă 100.000 hectolitri de bere. Se înțelege, fiecare fabrică de bere posedă un asemenea local, dar nu în stilul măreț al fabricii regale.

După anotimp se servește și anumită bere. Așa este: berea de iarnă de vară, de toamnă, cea de Martie (Märzenbier), numită astfel fiindcă se prepară în acea lună, ce-i trebuie însă timp să-și capete gustul. În primăvară se vând cele mai tari, așa numitele beri de lux. Cea mai veche și cunoscută e berea Salvator, ce se servește în grădina fabricii.

Pe vremea secolului al 17-lea, un principe bavarez chemă la München călugări ai ordinului Paulan. Le zidi o mănăstire afară din oraș și fiindcă ritul ordinului nu le permitea să consume nici carne, nici ouă, nici unt, le dădu dreptul, pentru necesitatea proprie, să facă bere. Mai târziu, la onomastica fondatorului acestui ordin, Francisc de Paula, se permise vânzarea de bere și publicului. Această zi de 11 Aprilie ținea ca zi de sărbătoare. În biserica mănăstirii se celebra actul religios, la care lua parte și principele.

Atunci se oferea prințului cea din lăi bere de unul dintre călugări, cu vorbele: «Salve pater patriae, bibas princeps optime!» Din «salve pater» se derivă numirea de Salvator. Timpurile înaintând, fabrica călugărilor s'a transformat în societate pe acți, dar obiceiul a rămas. Și azi încă prima probă de bere se trimite la curte. Astăzi se țin sărbătorile în luna Martie și durează 8 zile.

Nu am văzut vre-odată în viață atâta mișcare de mulțime ca în zilele Salvator. Orașul încă se îngrijea ca comunicația la Salvator să fie cât de bună, căci la toate 5 minute circula tramvaelle cu inscripția: cupeu direct la Salvator. Peste 50.000 de persoane au cercetat grădina în aceste 8 zile și au consumat 1500 hectol. de bere. Cât le merge de bine acestor oaspeți, dovedește uitarea lor — se uită aci nu numai umbrele și bastoane, ci chiar și pardesie, jachete, blănți, etc.

Trebue să petreci câțva timp în

München, pentru a-ți face o idee cât de important e rolul ce-l joacă aci băutura aceasta națională. Când te gândești că anual se fabrică 3 jum. milioane hectolitri și fiecare locuitor bea aproximativ pe an 300 litri, nu e exagerat dacă socotești zilnic de om 5 litri, abstrăgându-se femeile copiii, inteligența și străinii.

În tot cazul trebuie să se ia în considerație că această bere dulce nu conține atâta alcool ca aceea a noastră, fapt pentru care este așa de ieftină.

Aci este un nutriment important al poporului, căci un Munchenez adevărat își bea chiar și la dejun litru sau — cu un cuvânt la tot ceasul zilei. Pentru aceea unui strein îi face impresia că München-ez-ul toată ziua nu face altă nimic de cât bea la bere. Și de aceea e foarte natural că Munchenezul se îngrijește ca pâinea sa fluidă să i-se servească în mod cinstit.

LA AZTECI

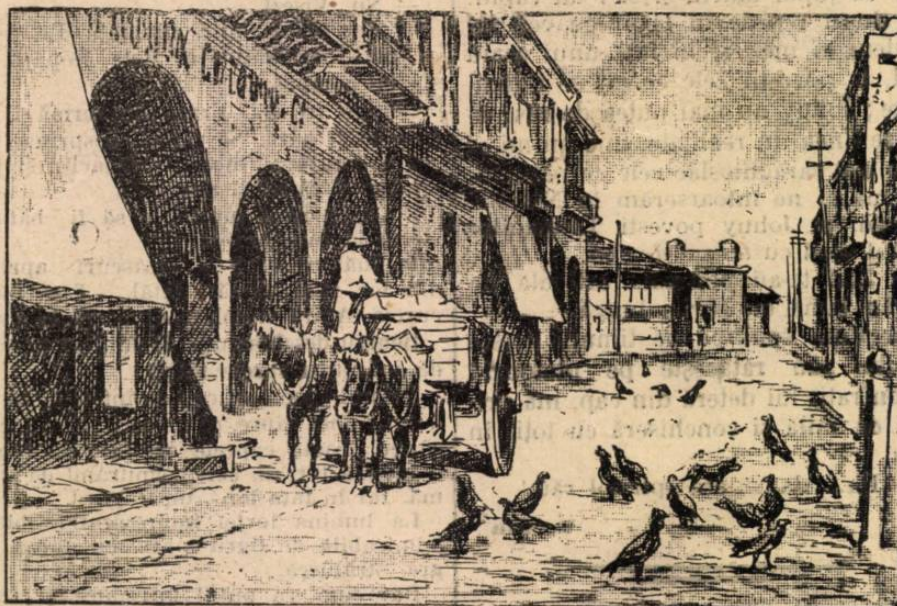
CONTRASTELE MEXICULUI

Vechiul imperiu al lui Montezuma, pe care recenta insurecție mexicană l-a pus la ordinea zilei, mai păstrează și acum câte ceva din ale Franței, a cărei influență morală a rămas puternică cu tot anglo-saxonismul stăpânitor.

boară în câteva ore omul cel mai robust, cel mai sănătos împiedeca pe mulți să meargă în Mexic.

Dar această nefastă epocă a trecut de mult, — și nu vorbim de orașul Mexico care a fost considerat totdeauna ca unul din orașele cele mai salubre din țările tropicale.

Vera-Cruz în care frigurile galbene a răpus atâția soldați francezi în timpul

Vulturii pe străzile din Vera Cruz

Căci este oare în lume o regiune care să fie mai demnă ca Mexicul de a atrage asupra teritoriului său legiunile de oameni cari cer tuturor climatelor o diversitate pentru plăcere-nul lor endemic?

Odinioară spectrul frigurilor amarilla, aceste teribile friguri galbene care do-

fatalele expediții, Vera-Cruz care trecea ca orașul cel mai nesănătos din lumea nouă, posedă de câțva timp o rețea de canale cu care s'ar putea mândri orice oraș din Europa.

Din punctul acesta de vedere, starea sa sanitară s'a ameliorat și frigurile au

devenit extrem de rare. Nu vrea să zică acum că marele port mexican este pe cale de a se transforma în loc de întâlnire al tuturor vilegiaturiştilor bogaţi, dar serviciul său de curăţirea gunoaielor a făcut de mai mulţi ani progrese considerabile.

Dar această fericită transformare nu s'a putut face fără să nemulţumească un oarecare corp de „funcţionari” a căror înfăţişare intriga pe călătorii debarcaţi de curând.

Volesc să vorbesc de acei mici vulturi, cari fuseseră supranumiţi „cantonieri din Vera-Cruz”, vulturi de mărimea unui curcan, cari se bucurară mult timp de privilegiul pe care îl au de altminteri strângătorii de cârpe.

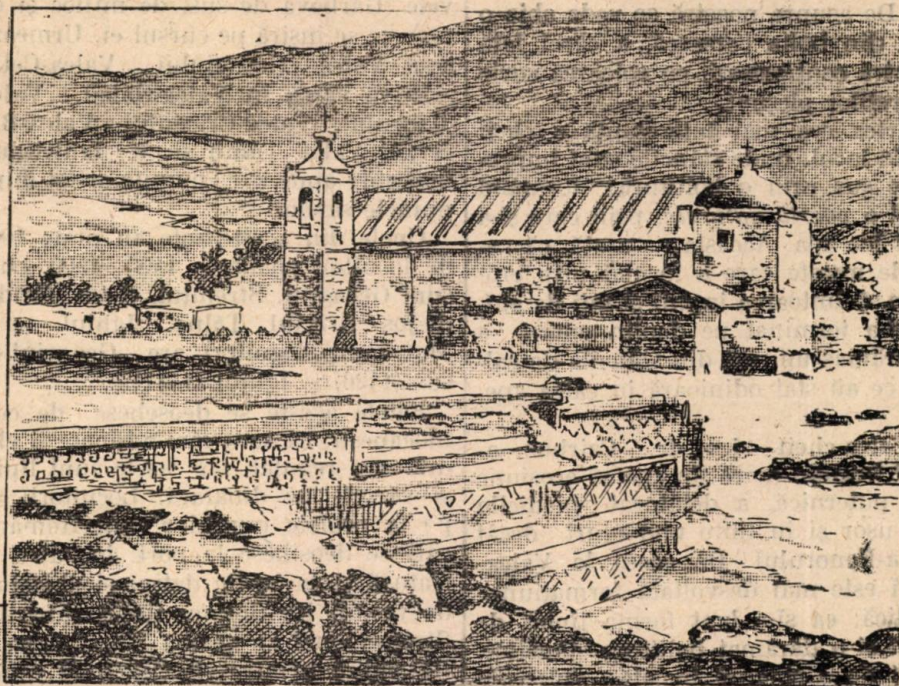
Concesionarii titraţi ai serviciului de ridicarea gunoaielor îi vedeau abătându-se de dimineaţă asupra grămezilor de murdărie de pe străzile cartierelor populăte. Timp de câteva ore ridicatul gunoaielor era terminat, cele mai mici fragmente de materii comestibile—comestibile pentru stomacul de vultur—dispareau în tubul digestiv al acestor zeloşi servitori.

Maş adaug că vulturii aceştia sunt puşili guvernului. Legi speciale îi protejă contra oricărei agresiuni.

În cuprinsul Statului Vera-Cruz cel ca-

re ar arunca cu un baston în mijlocul unei bande de vulturi, este amendat cu treizeci până la patruzeci de lei.

Şi dacă nenorocirea ar face ca acest

Piaţa Zocalo din Mexic, cu catedrala şi palatul vice-regilor

Ruine de pe timpul Aztecilor

gest să aibă de consecinţă moartea vreunei din aceste păsări, pe lângă amendă delicuentul capătă şi închisoare.

Dar în Capitala Statului nu veţi fi expuşi la aceste surprize, căci „cantonierii aripaţi” au dispărut de mult. Mexico este unul din cele mai frumoase oraşe din lumea nouă. El este de asemenea unul dintre cele mai moderne.

Frumoasa sa piaţă Zocalo, cu magnifica sa catedrală şi splendidul său palat care servi de locuinţă vice-regilor, are un aspect care ar îmbucura inima unui modernist. Numeroase tramvaye electrice, cari merg în toate punctele Capitalei, fac să domnească o activitate care arată vitalitatea naţiunii.

Dacă veţi lua unul din aceste tramvaye, fără să mergeţi mult, veţi da peste—ciudat contrast—una din importante ruine lăsate de Aztecii.

Arg.

CĂLĂTORII ÎN ARDEAL

Cheia Râmeţului

Între muntele Tărcăului şi Piatra Cheii se estinde în lungime de 1 chlm. o interesantă strâmtoare: *Cheia Râmeţului*. Ea cuprinde în sânul său frumoase peisagiuri, dar afară de aceasta este interesantă şi din punct de vedere al formaţiunii sale, fiind o strâmtoare carstică neterminată pe deplin.

În teritoriul comunei Mogoş isvoreşte *Valea-Rea*, care se împreună cu *Va-*

lea Cheii, ce vine de către Dealul Geagiului şi formează *Cheia-Rîmeţului*. Dinsus de cheie se varsă în *Valea-Cheii*, de către mează-noapte *Valea-Toliţii*, împrejmuită de stânci cu coaste preţipite. La împreunarea lor văile aceste formează o cruce neregulată: braţul de mează-noapte al crucei îl formează *valea Toliţii*, cel apusean *Valea-Rea*, cel de miază-zi şi răsărit e format de *Valea-Chiî*, care venind dinspre miază-zi cu o încovoietură se îndreaptă spre răsărit, prin *Cheie*.

În unghiurile acestei cruci neregulate se află munţi puternici, cari au

înălţimea peste 1000 de metri. Astfel sunt în partea apuseană munţii *Stanii* şi *Arsurile*, iar la răsărit *Piatra-Cheii* şi *Tărcăul*. Stâncile acestor din urmă alcătuiesc *Cheia-Rîmeţului*.

Intrând în ea ne vin în cale pereţi prăpăstioşi, stânci de forme bizare şi şgiaburi cari se par a ameninţa cu surpare. În unele locuri cheia e atât de îngustă, încât albia pârăului cuprinde întreaga strâmtoare din stâncă în stâncă încât nu este loc pentru cale. Pe aci nu putem străbate decât păşind de pe bolovan pe bolovan prin matcă apei. Tablourile ce ni se înfăţişează sunt din

cele mai frumoase și impunătoare : jos curge apa spumegând printre pietre, iar de ambele laturi se înalță stânci și pereți uriași, pe cari numai ici colea zărim acățarați câțiva arbori singuratici. De asupra noastră se vede abia o fâșie din bolta cerească, a cărei față albastră contrastează cu culoarea surie a păreților pleșuvi.

Partea cea mai interesantă a cheii este la locul, unde stâncile sunt împreunate sus prin o boltitură, formând astfel o *poartă naturală*, prin care și-a făcut loc apa. Aceasta ne arată, că valea de munte care a format prin eroziune strămoșia în mii și mii de ani, nu și-a terminat pe deplin opera, a mai rămas un rest din stâncile de calciu, ce au stat odinioară în calea apelor.

„Valea-cheii—zice dr. Czirbus—având bogăție mare de apă și eroziune mai puternică, a delăturat piedicile mai ușor și în timp mai scurt decât Valea-Ponorului. De aceea la Valea-Cheii este mai dezvoltată formațiunea carstică; ea și-a luat forma tipică de canal și a dărâmat boltitura stâncilor, afară de o singură bucată, sub care apa intră ca pe sub un pod — dar pentru aceea nici una din ele nu sunt văi carstice definitiv formate“.

Dinjos de Cheie valea se mai lărgește puțin, dar mai departe iarăși se îngustează, înfățișându-ne tablouri alpine romantice. Intre Presaca și Pleașa este așezat în vale crângul *Mănăstirea*, Țiitor de comuna Rîmet. El se numește astfel de la vechea sa bisericuță, lângă care a fost o mănăstire românească. De la Mănăstire în jos trebuie să trecem de multe ori valea, când pe malul drept când pe cel stâng și calea ține 3—4 ore până la cea mai apropiată comună, până la Geoagiul-de-sus. Pe aici Valea-Cheii își ia numele de la această comună, care se întinde pe vale în lungime de 5 km. De la ea în jos Valea-Geoagiului se îndreaptă spre Mureș, în care se varsă lângă Teius.

Pe la poalele munților

De pe la Geoagiu și de la Piatra Cetii spre meazăzi și în parte spre răsărit se respiră ultimele ramuri ale Munților Apusenii. Pe aici înceată caracterul alpin al ținutului; înălțimile sunt dealuri și coline, cari se perd în valea lată de pe Mureș.

Printre coastele dealurilor și-au făcut calea mai multe văi, dintre cari unele isvorăsc departe în ținutul mocănesc, cum este Valea Geoagiului și Valea Gălbii, cele mai multe însă își au obârșia pe la poalele munților. Pe văile aceste, printre dealuri, se înșiră unde sunt mari și frumoase. Văile ca un brâu, mai multe sate, dintre cari au făcut loc sălașurilor omenești, dar

în schimb li-s'a dat numele după satele ce se află așezate pe malurile lor. Astfel este mai la răsărit *Valea-Gârbovi*, care isvorește din muntele Pleașa și-și are numele de la Gârbovele (Gârbova de sus, de mijloc și de jos), ce se înșiră pe cursul ei. Urmează apoi Valea Geoagiului, Valea-Cetii, care se varsă în Valea-Gălbii, Valea Tibrului, Valea-Cricăului, Valea-Bucerczii, Valea Tălnii și a Ighielului, mai spre apus ș. a. numite astfel după numele satelor.

Unele din aceste sate au peste 1000 de locuitori, până la 1400—1500, cum sunt Geoagiul, Stremțul, Cetea, Galda-de-jos, Cricăul, Tălna, Ighiul ș. a. Mai mulți locuitori are Geoagiul-de-sus (1426) și Ighiul (1447).

Satele aceste se deosebesc de cele mocănești, că sunt mai adunate și clădite mai regulat, iar casele sunt lipite și vâruite pe dinafară. Locuitorii de pe la poalele munților sunt Români, cari se deosebesc la port, în câțva la statură și în unele datini și obiceiuri de vecinii lor din munți, de Mocani. Streinii, mai cu seamă Ungurii, se află puțin printre ei. Cele mai multe sate au poporațiune curat românească și numai în unele se află un număr mic de străini, cari dispar față de mulțimea covârșitoare a Românilor.

Ei se acupă cu economia de câmp, dar au și pometuri estinse și sunt mari viieri. Clima ținutului e blândă și e priincioasă nu numai cerealelor și pometurilor, ci și vitei de vie, care se cultivă în mare măsură. Cu poamele, mai cu seamă cu cireșele și merele, se face mare negoț, dar în cele mai multe comune ramul principal de câștig îl dau viile. Pe coastele dealurilor începând de la Alba-Iulia, apoi pe la Șard Ighiu, Tălna, Cricău, Mesentea, Benic și până în sus la Cetea și Geoagiu se fac cele mai renumite vinuri ale Ardealului, în mari cantități.

De aceea toamna, mai cu seamă în anii de belșug, cât ține culesul viilor e mare veselie și voia bună, ca în zile de sărbători. Oamenii își umplu butile cu vin și tot le mai rămâne să bea, să se veselească. De aici s'a născut caracteristicul cântec al Cetenilor:

Pe la Cetea, hai-daina,

Bea vinul cu donița....

la care s'a mai adaus contrastul satiric:

Primăvara vai de ea!

Toamna adică și peste iarnă bea vinul fără cruțare, dar primăvara, când golesc butoalele, începe greul vieții, e vai de om!

În timpul din urmă au fost bătute și viile aceste de filoxeră, peronosporă și alte calamități.

Calătorul, care voeste să străbată din valea-Mureșului în Munții-Apuseni la Abrud, trebuie să apuce pe *Va-*

lea Ampoiului în sus. Pe aici duce cea mai scurtă cale din părțile interne ale Ardealului în inima munților, la bășagurile de le Buciumani, Abrud și Roșia.

Punctul de plecare cel mai potrivit este Alba-Iulia, de unde se așterne pe Ampoiu în sus e șosea bună și până la Zlatna este construită și cale ferată. Ambele se întâlnesc cu Ampoiul în aretul Șardului, de unde urmăresc valea riului, în direcțiune spre apus. La început valea este largă și e înconjurată cu ramuri de ale muntelui *Mirlău*. Nu peste mult sosim la *Gura-Ampoiții*, unde *valea-Ampoiții* își împreună undele cu Ampoiul. Pe valea Ampoiții este așezată comuna de-asemena numire.

De la gura Ampoiții înainte valea începe a se strămăta. De ambele laturi se înalță coaste de dealuri păduroase, iar printre verdeața pădurilor dăm adese-ori cu ochiul de stânci singuraticе sau în grupe, alcătuită în prevalență din brecii de calciu, cari se înalță cu coaste și virfuri pleșuve. Partile de stânci în unele locuri formează peisaje pitorești, adese ori însă ne prezintă forme bizare.

Deja la Gura-Ampoiții zărim pe vale în sus în dreapta noastră ridicându-se pe o coastă de deal două uriașe stânci, cu laturile și muchea goală. Mai în sus în spre comuna Meș, se vede pe o colină la încovoietura drumului creasta unei stânci, iar înspre virful colinei se înalță un puternic sghiab de stâncă, brăzdat de puhoie. Partia aceasta are o asemănare uimitoare cu resturile unei vechi cetăți. De aceea poporul i-a dat numele de „cetatea zinelor“ și e de credință, că aici a existat odinioară, în vremile din povești, o cetate de stâncă, ridicată și stăpânită de zine. Ea ne prezintă un peisagiu pitoresc.

Comuna Meș se află în cale, pe malul stâng al Ampoiului, iar pe cel-alt mal (în stânga noastră) se estinde între dealuri mica comună *Găuren*, cu o biserică părăsită și dărăpănată, care se află în apropiere de gara Meșului.

După Găuren urmează *Poiana*, de la care în sus până la *Presaca* se află cea mai frumoasă parte a văii Ampoiului. Munții păduratici ce împrejmuesc valea dau regiunii un caracter alpin, înviorat de undele riulețului Ampoiu, ce serpuște liniștit prin cadrul său format de verdeața pădurilor. Și pe această întindere nu lipsesc nici partiele de stânci obicinuie. Aprape de Poiana în stânga, pe culmea lată a unei coline se înalță unul lângă altul patru stanuri puternice, formând un patrunghiș și privind amenințător asupra văii de la poalele lor.

De la Presaca în sus valea se lărgeș-

te puțin. Aici se varsă în Ampoiu, pe laturea stângă, (în dreapta noastră) *Valea-Feneșului* venind dinspre mează-noapte. Aproape de gura ei este așezată în o regiune pitorească, comuna *Feneș*.

Valea Feneșului vine de la *Negrileasa* și are pe malurile ei partii de munți romantice. Dinsus de comună se află o frumoasă cascadă, cu împrejurime plăcută. Mai departe se estind de ambele laturi poieni de munte și printre ele stânci încunjurate cu păduri de brad. În stânga noastră se înalță puternicul *Dâmbău*, până la 1371 m. ale cărui ramuri se respiră până la *Slatna*. De cealaltă parte, în dreapta, dăm de o frumoasă parte de stânci; mai multe stânci de calciu sunt așezate în o grupă pitorească, în jurul unui pisc mai înalt, care poartă numele de *Vârful-Caprii* și e împodobit pe cume cu câțiva brazi singuratici.

Mai în sus se înalță în stânga munții *Bigla-mică* și *Bigla-mare*, ale căror ramuri se întind spre *Negrileasa*, locul de obârșie al văii *Feneșului*. Întorcându-se îndărăt la *Feneș*, ne continuăm calea pe *Ampoiu*. Urmează comunele *Galați* și *Pătrânjeni*. Între ele se deschide la stânga *Valea-Balzului*, la gura căreia zărim iarăși o parte interesantă; două stânci singuratic se înalță aproape una de alta, strâmtorând valea, iar în dosul lor se află biserica parohiei *Valea Bulzului*, care se estinde în sus pe o frumoasă vale de munte.

La *Pătrânjeni* ne cade în zarea vederii spre stânga dealul de formă conică, numit *Dealul-Jidovului*, în aretul *Zlatnei*, unde sosim în curând.

ZLATNA

Zlatna sau *Zlagna* este un orașel însemnat în munți, atât ca centru băieșesc, cât și pentru trecutul său. În valea *Ampoiului*, pe drumul ce duce de la *Alba-Iulia* la *Abrud Zlatna* este cea mai de frunte localitate. Ea are 3369 de locuitori, în majoritate Români (2530 Români, 700 Unguri, apoi Nemți etc.) și este așezată în o vale strâmtă lângă *Ampoi* și pe pârăul *Văltorilor*, care vine dinspre mează-noapte. Pe valea acestui pârău se află prediul său crângul cu același nume, țiiilor de *Zlatna*.

Dealurile ce împrejmuesc valea la mează-noapte sunt sterpe, dar cele de la meazăzi au coastele acoperite cu bogate și frumoase păduri. În acest cadru orașelul ni-se înfătoșează plăcut și simpatic. Are mai multe zidiri frumoase și moderne și trei biserici, cari sunt așezate în apropiere una de alta pe o colină, mai în jos cea catolică, apoi pe coaste în sus bisericile românești. Jos, la poalele colinei se

estinde piața pe malurile ziduite cu peatră ale pârăului *Văltor*.

În *Zlatna* se află scaunul unui protopiat român gr.-cat. (protopiatul *Roșiei*), de care se țin 16 parochii și mai multe filii cu 11.773 de credincioși. Parochia română gr.-or. aparține protopiatul *Abrud*. Are două institute de bani, unul românesc și celalalt unguresc, iar între institutele de învățământ mai însemnată este școala industrială pentru sculptura de peatră, instalată în o zidire modernă și susținută de stat. Ea însă e cercetată de puțini elevi români.

În afară de aceste *Zlatna* este centrul băieșitului ardelean. Aici își au sediul supremele diregătorii montanistice ale noastre, apoi se află cămară și cohuri. Aceste din urmă sunt acum unicele cohuri în *Ardeal*. Ele ocupă un loc estins la marginea din jos a orașelului, lângă gara călei ferate și au fost făcute în timpul domniei împăratului *Carol VI*.

În cohuri se estrage din produsele miniere aurul și argintul, care nu se poate scoate fisicește. În legătură cu cohurile se află mai multe fabrici, cari produc galiță, sulfur, acid sulfuric etc. Anual se aduc la cohuri produse miniere în cantitate de 15.000 măzi metrice, din cari se estrage cam 200 de klg. aur și tot atâta cantitate de argint, în valoare de 300.000 fl. iar fabricile produc la 450—500 măzi metrice sulfur, 3—4000 măzi galiță și 9500 m. acid sulfuric.

La cămară se schimbă anual 300—350 klgr. aur și 130 — 140 chgr. argint.

Pe timpul dominațiunei romane se afla pe locul *Zlatnei* un oraș înflorit cu numele *Ampelum*, care asemenea era un însemnat centru băieșesc. Orașul roman se estindea de la *Zlatna* de azi până la satul vecin *Pătrânjeni* și în el își avea reședința deregătorii miniere ale *Daciei*, în frunte cu „procurator *Augusti aurarium*“.

Pe locul orașului *Ampelum* s'au aflat multe antichități romane, cărămizi cu marca legiunei XIII, gemine și pietri cu inscripții, cari se află prin muzee și pe la privați. Pe ruinele vechiului *Ampelum* s'a ridicat *Zlatna*, în care regii *Ungariei* și principii *ardeleni* au colonizat în mai multe rânduri băieși străini, mai cu seamă Germani.

Dintre bărbații mari ai noștri, din *Zlatna* a fost originar prefectul *P. Dobra*, ucis mișelește la *Abrud* la 1849.

Din sus de *Zlatna*, spre mează-noapte se estinde o frumoasă poiană, numită *Câmpul Traianului* sau *Câmpul lui Traian*. Să fie aceasta numire o reminiscență romană, în care se păstrează numele urzitorului neamului nostru, a împăratului *Traian*, cum s'a păstrat *Ampelum* în numele

rânului *Ampoiu*? Nu se știe cu siguranță, deși unii scriitori admit supoziția aceasta, amintind că în tradiție se spune despre *Traian*, că după ce a invins pe *Decebal* și a cucărit *Dacia*, s'a ospătat în acest loc cu căpitani oastei sale. Nu se poate însă proba cu nici o dovadă, că *Traian* ar fi umblat pe valea *Ampoiului*, ceea ce nu eschide, ca poiana să fi fost numită după numele marelui împărat. Dușmanii teoriei asupra continuității noastre susțin, că numele poienii se derivă de la cuvântul slavon „troian“, care înseamnă loc de pășune.

Între dealurile din jurul *Zlatnei* mai frumoasă înfătoșare are *Dealul-Jidovului*, spre meazăzi, cu o înălțime de 978 m. El e de formă conică, are coastele acoperite cu pădure bogată și e împrejmuit cu dealuri păduratice. De pe el se înfătoșează ochiului o panoramă admirabilă asupra văii *Ampoiului* și spre meazăzi asupra băieșagurilor de la *Săcărâmb* și din *Zarand*, pân departe peste valea *Muresului*, iar spre meazănoapte-apus zărim dincolo de *Dealul-Mare* ridicându-se culmea pleșă a *Vulcanului*.

În jurul *Zlatnei* se află în lucrare mine bogate la *Trâmpoiele*, *Valea-Dosului*, *Văltor*, *Vulcoiu* etc. Din minele de aici, afară de aur și argint, se scoate plumb și telur. La *Trâmpoiele*, dinsus de *Zlatna*, sunt în lucrare două mine de aur mai mici, cu o producție anuală de 12.000 fl. Mai bogate sunt minele de la *Vulcoiu* (*Corabia*), spre mează-noapte, ne teritorul *Buciumanilor*, unde se află urme de ale Romanilor. De aici, nu e departe maiestatica *Detunată*.

Dinsus de *Zlatna* se rămurește din calea de pe *Ampoiu* spre stânga un drum, care duce la *Almaș* și la băieșagurile de la *Săcărâmb*, iar calea principală se îndreaptă spre *Dealul-Mare* pe *Ampoiu* în sus.

AMPOIU

Ampoiul își are obârșia pe coastele de meazăzi ale *Dealului-Mare* și este un afluent al *Muresului*. Alcătuit din mai multe pârăie, el are la început o direcție de meazăzi-răsărit, dinjos de *Zlatna*, pe la *Pătrânjeni* se îndreaptă spre răsărit și persistă în această direcție până ce ese dintre munți la *Sard*. Aici își reia direcția de la început, de meazăzi-răsărit, pe care o păstrează până la vărsarea în *Mureș*. La *Sard* *Ampoiul* se desface în două brațe, formând o deltă. Brațul principal se împreună cu *Mureșul* spre răsărit de la *Alba-Iulia*, cel secundar, un fel de canal, trece prin *Alba-Iulia* și se întâlnește cu *Mureșul* la *Paros*.

Cursul *Ampoiului* are o lungime de 65 chlm. Afluenții în număr de 10,

sunt păraie de munte, pe văile lor cu regiuni alpine romantice. Cele mai de frunte sunt: valea Feneşului, păraul Văltorilor, valea Ampoii ş. a. In regiunea lor şi pe Ampou sunt aşezate 14 localităţi, între cari cea mai de frunte e Zlatna. Locuitorii comunelor din munţi sunt toţi Români; numai în Zlatna şi în comunele de la ţară se află, alături de Români şi străini în număr mai mic.

Valea Ampoii e lipsită de frumuseţi alpine deosebite; pe malurile râului nu ne întâmpină peisaje şi regiuni romantice asemenea aceloră, de cari aflăm la tot pasul pe valea Arieşului. In privinţa aceasta Ampoiul nu poate rivalisa cu soţul său mai mare şi e întrecut şi de unii din afluenţii săi, cu văi alpine de mare frumuseţe.

Ampoiul e riş aurifer. In năsipul albiei lui se află, ca şi în Arieş, pulbere de aur, pe care o scot spălătorii cu deosebire pe la Zlatna, unde năsipul are mai mare belsug de aur. In jurul Zlatnei, pe văile laterale, sunt băisaguri, iar la Pătrânjeni şi Metes, precum şi în alte părţi se scoate var în cantităţi mari şi se taie pietri de moară, pentru poduri etc.

Pe valea Ampoii duce o şosea bună şi frecventată, care coborând coastele Dealului Mare, însoţeşte riul pe malul stâng până la ţară. Incepând de la Zlatna este şi cale ferată vicinală, construită în timpul din urmă. Pe timpul Romanilor în Dacia tot pe această vale se făcea comunicaţia între Abulum (Alba-Iulia), Ampelum şi băisagurile din jurul oraşului montan Alburnus.

Ampoiul îşi are numele de la numirea veche română *Ampelum*, păstrat de către poporul român până azi. El este iarăşi o dovadă, că Romanii au rămas staţionari aici şi n'au părăsit munţii vechei Dacii, căci numai aşa se poate ca şi această numire să fie transmisă aproape nealterată până la noi. Acest nume mai revine apoi şi în două numiri de localităţi din acest ţinut, în *Ampoia*, comună aflătoare dinjos de Zlatna şi în *Trâmpoiele* de la poalele Dealului Mare. Acest din urmă e contras din numele: Intre-Ampoiele.

Cutremure şi fenomene vulcanice

Din diferitele experienţe s'a dovedit că scoarţa pământului este într'o completă tremură. Noi nu o putem prinde în tot momentul această tremură, dar aparatele delicate ne dovedesc aceasta. Când mişcările sunt mai pronunţate, le putem observa, iar când sunt puternice le cunoaştem urmările.

Această tremură pe care oamenii au numit-o „cutremur de pământ“ se simte mai bine mai ales în regiunile vulcanice. Japonia poate ocupa primul loc în recordul cutremurilor, ea poate avea până la 100 pe an, iar Elveţia peste 40. Pe la noi şi prin sudul şi mijlocul Rusiei se simt cutremure foarte rar, dar au fost timpuri când cutremurile au fost mari, de o durată mai lungă. Un cutremur care a rămas memorabil, a fost vestitul cutremur din 1802, care a dărâmat jumătate din turnul Colţei din Capitală şi cel din 1838 simţit mai mult în sudul Moldovei răsăritul Munteniei dar acesta nu are o însemnătate aşa de mare ca cel din 1802.

De obicei cutremurile de pământ se arată în chipuri deosebite: se produc mai ales în „mişcări verticale“ de jos în sus. De multe ori s'a văzut că pietrele de pe stradă sâr în sus ca asvârlite de o mână nevăzută, sau chiar cadavrele sunt scoase din mormânt cum s'a întâmplat la 1797 în Rio Bamba.

Unele cutremure sunt îndreptate tangenţial, dealungul felei pământului: în acest caz valuri de pământ se produc ca şi pe mare. Pe timpul cutremurului din Calabria (Italia) din 1783 arborii erau aşa de mult aplecaţi în cât atingeau pământul cu vârfurile lor, iar în timpul cutremurului ce a zguduit grozav oraşul Caracas, capitala Venezuelei (America de sud), oamenii credeau că sunt pe valurile mării.

Efectele cutremurelor. — Multe şi deosebite sunt efectele cutremurelor. In anul 1838 la cutremurul întâmplat în România, împrejurul oraşului Râmnicu-Sărat, s'au format lacuri, s'au surpat munţii, pământul s'a scufundat într'o parte, rămânând ridicat în altă parte ş. a. Sunt o adevărată nenorocire cutremurele căci dărâmă în câteva secunde oraşe întregi cari costă colosal. Lisabona, capitala Portugaliei a fost nimicită în cinci minute la 1755, au fost îngropaţi sub dărâmaturile caselor ca la 3000 de oameni, valurile mării furioase s'au ridicat peste uscat. In 1883 insula Ischia (Italia) a suferit un puternic cutremur, o singură casă n'a fost dărâmată în oraşelul Casamiciola; peste 200 de oameni au fost omorâţi.

Nu se uitase bine cutremurul din 1906. Aprilie 18 care a nimicit oraşul San-Francisco din California şi cutremurul din August tot acelaşi an care a prefăcut în ruine oraşul Valpareso din Chile, nimicind peste 3000 oameni, când omenirea a mai primit vestea îngrozitorului cutremur din Italia care a omorât mai acum câţiva ani (1—2 ani) 20.000 de suflete dărâmând oraşele Regio de Calabria, Mesina, Valcuno, Catania, etc. Se socoteste că acest cutremur a rănit peste 200.000 oameni şi a fost provocat de vulcani submarini,

cari din nefericire sunt o mulţime împrejurul coastei Italiei.

Aceste oscilaţii ale pământului niciăeri nu se pot observa mai bine ca la margina mărilor. *Linneu* un mare naturalist suedez încă din secolul trecut, s'a ocupat cu aceste mişcări ale pământului. Coastele Suediei şi Norvegiei cresc mai în fiecare an, dovadă sunt *terasele* ce se văd pe coastele fiordurilor la sute de metri deasupra mărei.

Fiindcă vorbirăm de cutremure să spunem câteva cuvinte şi asupra vulcanilor, şi aceştia o cauză a cutremurelor.

Cu toţii ştim că cel mai mare vulcan european este Vesuviul—bătrânul Vesuviu la poalele căruia se află Neapole, unul dintre cele mai mari oraşe şi porturi ale Italiei. Acest Vesuviu repetă la fiecare erupţiune a sa fenomenele ce le-a avut la început. La început se simt cutremure din ce în ce mai dese, întovărăşite de zgomote vagi. O gură largă se formează deasupra, pe care încep a eşi nori de vapori de apă, a căror înălţime destul de considerabilă, are forma unui sul de fum lăţit la vârf. Zgomote infernale, tunete, fulgere întovărăşesc această coloană ca în ziua de apoi cum spune biblia.

Bucăţi de pământ, coloane de cenuse, nisip sunt aruncate din gura măniosului vulcan. Aceste fenomene destul de înfricoşătoare îţi oferă o privelişte destul de admirabilă, un joc de artificii monstru, care în noapte îţi dă închipuirea arderei Romei de către Neron, prin focul său roşiatic care parcă e făcut să încălzească cerul cu puterea lui de căldură. Ziua cenuşa lui întuneacă lumina solară şi îţi dă închipuirea unei eclipse parţiale de soare, dacă ai fi aproape de el.

Apa fiartă unită cu cenuşa, cu nisipul, cu noroiul din Vulcan cade pe pământ alunecând ca mercurul cât mai departe de gura lui. Această materie, *lavă*, pustieşte totul în calea sa, câmpiile mănoase le transformă în pustie înfricoşătoare şi satele le acoperă cu totul. Cu toţii ştim pierderea celor două oraşe romane *Pompei* şi *Herculanum* care în anul 79 după Chr. au fost înghiţite de această nemiloasă lavă. Alteori cenuşa şi nisipul este luată de vânturi şi dusă departe cum s'a întâmplat în anul 512, când cenuşa a ajuns chiar în nordul Greciei. O altă erupţie şi aceasta destul de puternică, cu urmări nu aşa grave a avut loc în anul 1906 la 7 Aprilie care avea materie topită, albă de infernătate ce era ar fi adus mari pagube dacă precauţiunile nu ar fi înlăturat revărsarea ei.

Vulcanii în activitate. — Istoria pomeneşte de foarte mulţi vulcani; unii însă s'au stins, alţii din cauza altor

vulcani s'au astupat, iar alții mai aruncă și astăzi lavă.

În Europa vulcanii mai mari sunt Vesuviul, Etna, acești doi din Italia, iar în Irlanda, Ecla, care e aproape în stingere.

Cei doi vulcani din Italia sunt așezați pe marginea mării Tyrenice și în marea Ionică, născută, după socotelile geologilor mari, prin scufundarea pământului. În această mare sunt insulele Satomi care nu sunt de cât vârfulurile unui vulcan sub-marin, care în erupția sa din 1868 a mărit cu lavă insulițele din mijlocul arhipelagului. Cei mai mulți vulcani se găsesc în oceanul Pacific, formând așa numitul „lanț de foc”. Acest lanț se întinde de-alungul coastei apusene a Americii, de alta în Alente, Japonia, Insulele Tundelor și Insulele Oceaniei.

Erupțiuni cu mult mai teribile ca cele din Europa se întâmplă departe de noi — așa un vulcan de pe lângă Java, zis Krakatau a aruncat în aer tot muntele său în 1883; cenușa provenită din sfărâmarea muntelui a fost așa de fină că a fost purtată mult timp prin atmosferă de vânt chiar și prin Europa. Valurile produse de apă au ajuns chiar până la Colonia Cap din Africa, iar spre răsărit până la coasta apuseană a Americii de sud. Corăbiile care din nefericire pluteau mai aproape au fost aruncate în pădurile insulelor învecinate, iar zgomotul a fost

asa de puternic în cât s'a auzit până în Insulele Flipine și Australia.

Mai curios de cât toate se prezintă vulcanul *Maua-Loa* din Havai. În timpul erupțiunii el își umple craterul cu lavă, o varsă peste margini sau numai se pierde în adâncimile sale fără nici-un sgomot, fără explozie, fără aruncări de cenușe în tocmăi ca o oală cu lapte încălzită prea mult, dă peste margini fără zgomot. Erupțiunea vulcanului Pelée din insula Martinica e cu totul altfel: în vara anului 1902 a nimicit orașul Saint-Pierre din Martinica, îngropând în lavă 30000 oameni.

Și în țara noastră au fost vulcani dar acum nu se mai văd nici gura lor, ci numai niște dealuri, cum sunt dealul Căstei, Consul în Dobrogea și muniții Calimani.

Un vulcan destul de curios e și vulcanul *Vulcano* din insulele Lipari, între Sicilia și Italia care aruncă numai vapori de hidrogen sulfurat.

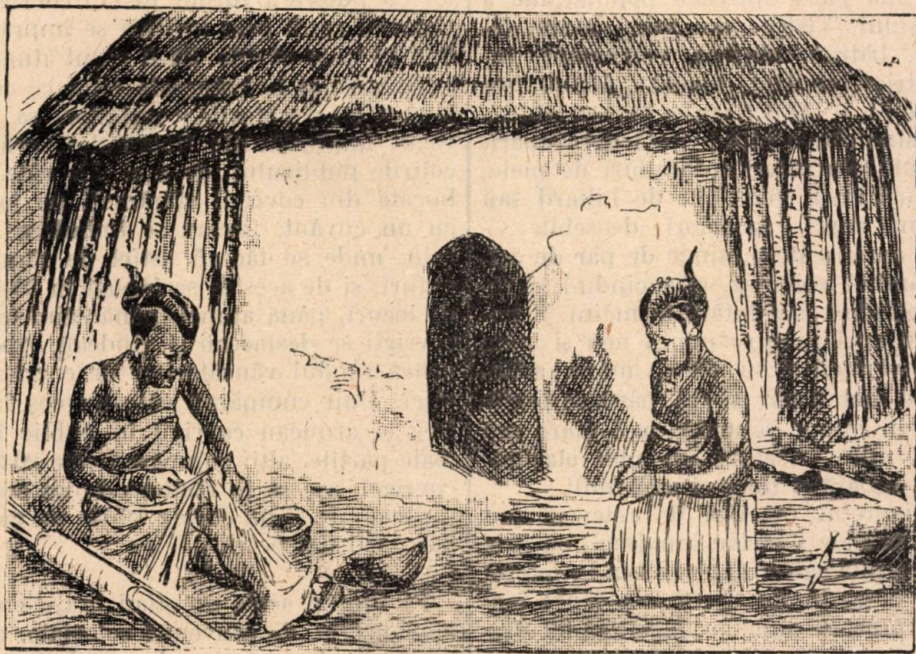
Câte fenomene n'au produs, câte schimbări n'au adus soartei pământene acești vulcani în decursul anilor de la aruncarea acestei planete din soare. Câte n'ar putea povesti Vezuviul Italian? Câte schimbări istorice, geologice, fizice, chimice despre acest pământ locuit de noi? Câte suflete nu va fi îngropat în lava sa acești vulcani?

A. Sili.

FABRICANTE DE PREȘURI

În fața bordeiului lor, făcut din humă frământată cu crăci de arbuști

părul uns cu ulei de palmier de o duhoare răncedă și pe zid se despică umbra mândră a acestei caste de păr a cărei găteală ciudată este rezervată

Numai soțiile șefilor au dreptul să se pieptene astfel

și cu tulpină de meu, stau femeile șefului. La soarele arzător le lucește

numai soțiilor șefilor de trib. Fără a se obosi, aceste sărmane

femei, care împart soarta rezervată sexului lor pe tot întinsul african, țin preșuri fine, care sunt patul, masa și scaunul stăpânului obosit, și miile de firicele de meu se adaogă și se strâng, împletite în sens invers de alte legături făcute în fire mai ușoare, tăiate din frunzele de palmier.

NOTE MONOGRAFICE

MĂNĂSTIREA BOGDANA

E situată la apus de com. Bogdana, jud. Bacău, patru km. depărtare de la stația Rădina (linia Adjud Tg.-Ocna) cu o poziție foarte frumoasă înconjurată de munți, care se ridică treptat spre partea de Apus, acoperiți cu păduri de brazi, fagi și stejar. Este zidită la anul 1660 de marele logofăt Solomon Bărlădeanu, care având și mare evlavie i-a dăruit moșie mare, ca să fie pentru întreținere. Biserica e înprejmuită cu un zid înalt de cinci metri, gros de un metru și lung de 470 metri având meterezuri în partea de sus. Casele au două etaje așezate astfel spre a servi ca cetate de apărare, cum au fost în vremuri. Și astăzi au mai rămas în ziduri găurile pentru tunuri. Biserica în mijloc e de zid cu o singură cupolă. În lăuntrul bisericii este îngropat fondatorul Solomon Bărlădeanu, decedat la anul 1680, în zilele evseviosului Ioan Antonie Voevod. Tot în partea dreaptă e mormântul lui Ioan Cantacuzin, răposat la anul 1692. Epitaful scris în versuri române e săpat pe o frumoasă piatră de marmoră cu litere vechi chirilice. Iată cum sună:

Leat 7201[1693].

„Sub marmora aceasta, zac de tână
foarte
Pe care m'a surpat neșărnica moarte
Eu ce mă numesc Ioan Cantacuzen, în
tânărul meu Stat
Al doilea logofăt într'a țării Moldaviei
șfat
Las acum mângâiere după lacrimi
obidite
Domniilor Voastre fraților, după tra-
iuri necăjite
Nu mă uitați, din dragoste și dintr'a
milei dară
Vasile Paharnice că mi ești frate mai
mare
Fie-ți milă Ilie fratele meu iubit
De săracii mei că s'au osândit
Și ție Marie soful meu iubită
Care din mila Domnului mi-ai fost
rânduie,ă,
Eu de tine despărțindu-mă iată că mă
duc
De viață veșnică, de acum să mă apuc.

Iar Domnul Christos, carele m'au
primit

Cu milă în locul meu ți s'au juruit
Și vă aștept fraților, iar să ne vedem
La venirea Domnului să ne adunăm,
Să lăudăm și noi spre Sfânta Troiță
O Dumnezeu întreită și întru una
ființă

De 28 ani au fost când s'au pristăvit.

În partea stângă a nausului e înmormântat căpitanul Matei Lepădatu, din Valahia ucis de tâlhari în anul 1689. Pe mormânt e o piatră mare pe care e săpat epitaful scris în limba greacă. În pridvor sunt îngropați: arhimandritul Teodosie decedat la 1776 și arhimandritul Teofilact decedat la 1851. Împrejurul bisericii zac mulți arhimandriți dintre cari se numără arh. Ioanichie și arh. Visarion, decedat la 1894. Înăuntrul biserica e zugrăvită în stil bizantin foarte frumos, dar s'a învechit de mulțimea anilor. De însemnat este o evanghelie mare legată în argint și aur cu petre scumpe precum și un rând de sf. Vase, 3 chivote și mai multe cruci comandate din Moscova de arh. Teofilact la 1842, asemenea odoare nu se găsesc în țara noastră. Mai posedă o bibliotecă bogată în care se găsesc cărți grecești, rusești, franțuzești, iar românești cu litere vechi foarte multe precum și multe manuscrise. Clopotnița la poartă are mai multe clopote dintre care unul mare procurat din Sibiu de arhimandritul Teofilact la 1850 și unul la anul 1596 care dovedește că a mai existat altă biserică în locul Monastirei. Nu se știe cine au fost cei dintâi călugări sau egumeni, căci n'a rămas nici o inscripție.

Mai însemnați călugări au fost ieromonahul Atanasie care la 1803 pe timpul Domnitorului Moruzi a fost candidat la arhierie și pusnicul Gheodean care a viețuit în munte acum 150 de ani în urmă. Moșiile s'au luat odată cu secularizarea averilor Monastirei lăsându-i-se numai 15 fălci de loc.

Acum se numără vre-o 20 de monahi dintre cari sunt și preoți, diaconi-frați cari în liniște se roagă ziua și noaptea pentru toată lumea după obiceiul străbunilor noștri care și ei au lucrat cu mare zel pentru întărirea credinței, urmând Cuvântului Mântuitorului: „Voi sunteți lumina lumii“

Lângă monastire la câteva sute de metri este un schit făcut de un monah orb, Isaia, la 1885, fiind și câteva chilii unde locuiesc câțiva schivnici. Schitul acesta servește ca cimitir al monastirei. Biserița e de lemn având și o icoană făcătoare de minuni. Două case mari cu două etaje în monastire au fost distruse din cauza unui incendiu la 1905 dar acum sunt în reparare. În

general monăstirea e o construcție solidă. Azi e declarată monument istoric.

Ierom. Iosif Rusu

PLIMBARI PRIN BRAȘOV

Luna lui Mărțisor desamortește toată suflarea, deșteaptă, desamortește toate vietățile, jivini mari și mici și le face să se miște. Ici, colea le vezi cum își scot capetele, ieșind la iveală din adăposturile lor, din ghioci și din cuiburilor lor ce și le-au făcut din toamnă pentru adăpostire, în frunzele încovăiate ale pomilor roditori sau ale altor fel de arbori.

Oamenii scăpați de iarnă și de gerul cel mare ce a domnit, încep a se arăta de-odată cu muștele, care zbârnăie pe pereții zidurilor din fața soarelui. Vezi bătrâni înaintați în vârstă, vezi nevoiași slăbiți de boală, care n'au părăsit odaia din începutul iernei, ci sezând pe lângă sobă, așteaptă cu dor razele calde ale primăverei, pentru a lua și a răsufla aerul ei subțire și curat. Ei ca copii pășesc ei subțire și curat. Ei ca copii pășesc oasele întepenite, căutând locurile cele mai expuse razelor de soare.

În Brașov, cel mai vârtic și cel mai frumos loc de plimbări la începutul primăverii, este, fără îndoială, așa numitul „Dealul Străjei, (Meranul Brașovului). Din vechime încă, și anume înainte de 1848, în toată Dumineca și în sărbători se ținea aici primăvara un fel de bălcii. La acest bălcii lua parte întreaga populațiune a orașului. Vedeai aici mic, mare, tânăr, bătrân, slujbaş, comersant, industriaș, student, hamal, femeii, fete și copii. — Mai fie-care bărbat aducea cu sine câte-o pilă lucrată de cismari, cusută din diferite dărături de piele, de mărimea unei bile de biliard sau și mai mari, în colorii deosebite, — sau aveau câte-o minge de păr de cal, făcându-l golomoz, și sucindu-l și rotogolindu-l mai întâi în mâini, îl puneau apoi pe o scândură udă și atâta îl învârteau și suciau cu mâna, adăogând mereu păr de cal, până se prefăcea în minge rotundă, mai mare sau mai mică. Aceasta era mai elastică, mai ușoară și ținea și mai mult.

Tineretul îngrijea de reteveie (un băț gros de 1 metru lungime), cu care bătea pila sau mingea, o lua în retevei și o bătea în sus. Dacă pila venea înăpoi, bine, de unde nu, lua altă pilă străină și o bătea. Cei de din sus băteau pila iară în jos și cei de jos o băteau în sus. Toți strigau „Gerechtigkeit“, „Gerechtigkeit“. N'auzeai alta de cât „Gerechtigkeit“. Unii alergau în dreapta, alții în stânga, unii la deal, alții

la vale și unde apucau o pilă, acolo o băteau.

Priveliștea cea mai frumoasă o avea publicul, care se plimba pe promenadă, sau pe platoul dintre promenadă și dealul Străjei, privind la acest spectacol. Acestora li se înfățișau jucătorii, ce alergau și fugeau pe coasta Străjei în sus și în jos, ca un mușuroi de furnici scormonit. Jucătorii, după ce se încălzeau, se desbrăcau și-și aruncau rocurile, dându-le în îngrijirea servitoarelor sau a hamalilor, cari se amestecau printre ei. Jocurile acestea țineau până către 4 ceasuri. Atunci soseau vre-o 50 de băeți și de flăcăi români (trocărie) cu covrigi cu sare, înșirați câte 100—120 pe bete lungi de mai bine de un stângen, iar alții cu coșuri în diametru de 40—50 de cm., cu covrigei foarte mici, buni și gustoși:

Covrigei de ouă.

De-o groșită nouă.

Grupuri de mușterii, câte 4—5, ocoleau pe fiecare din acești vânzători. Covrigii cu sare, cari deși aveau asemănare cu cei de astăzi, erau însă mai mari și în adevăr făcuți cu unt și cu lapte curat, erau atât de frageți, încât dacă îi strângeai în mână, se făceau sfărâmă. Se începeau atunci rămășagurile. Se prindea unul, că din o lovitură cu pumnul în covrigul din capul bățului, va doborî 10 până în 15 covrigi. Câte un măcelar, de a cărui lovitură grea se incovoia sau se zbâncea, se rămășa, că din o lovitură, sfărâma până în 15 bucăți de covrigi. Rar îi succedea să zdrobească 15 bucăți, dar de multe ori le succedea bărbaților cu putere a zdrobi 10—15 covrigi. Covrigii rupți prin lovitură se împrăstiau în toate părțile. Să fi văzut atunci încăierarea și îmbrânceala celor ce culegeau sfărâmurile covrigilor, să fi văzut împinsăturile tineretului, zvârcolirile publicului, de a căpăta câte o bucată din covrigii sfărâmați pe jos, cu un cuvânt, fiecare se îmbulzea acolo, unde se făceau astfel de rămășaguri, și de acestea se făceau în 30-40 de locuri, până atunci, până când toți covrigii se desfăceau și vindeau. Apoi venea rândul vânzătorilor de covrigei mici. Unii cumpărau câte un coș întreg și aruncau covrigii în public în toate părțile, alții cumpărau câte 20-30 covrigei, așa că în răstimp de un ceas nu mai găseai un covrig, chiar un galben să fi dat pe el.

Pe timpul acela nu știa brașovenii de concerte, de conveniri colegiale, de „sărate“ și nesărate, de sezători, de teatre de diletanți, de declamări. Dar știa altfel să-și petreacă. Vara grădiniile lor erau pline de oameni. După biserică vedeai plecând la drum pe bărbatul cu femeia, copilași și c'o servi-

toare, fiecare încărcată cu merinde, ducând cu ei și câte o ploscă sau ciutură, pe care o numeau *Bucura*. Ei mergeau la grădinile lor de pe coasta dealurilor dimprejur, sau la ale prietenilor, cu cari se înțelegeau mai înainte, că au să petreacă în cutare Duminică. Aici se așteptau unii pe alții până se adunau cu toții. Pe când bărbații dau un ocol prin grădină și cercetau cereșii și alți pomi de-a rândul, pe atunci femeile pregătindu-se și răsucindu-și mânecele întindeau pe verdeț masa, scoteau fiecare merindea și o așezau pe pânzeturile albe ca zăpada, aprindeau de-o parte un foc, unde încălzeau bucatele pregătite de Sâmbăta, strigau apoi bărbații, dându-le de știre, că masa e întinsă. Una scotea ciovărti de miel fripte gata, alta o cratiță de tocană, încălzită la focul improvizat. Acestea împrăstiau un miros delicios, și întăreau apetitul, alta scotea ouă fierte, altă scoverzi și uscățele, alta o oală de varză cu carne încălzită. Nu lipsea nici obligata mămăligă națională, care era nedespărțită de varza cu sarmale.

„A! A!“, zicea câte unul, „ce dar de la Dumnezeu! Nevestele noastre trebuie pentru asta sărutate măcar odată, dar după ce ne-om sătura, ca să le tignească și lor sărutatul“. Un zâmbet de plăcere se ivea pe fețele frumoaselor neveste și nu odată îi răspundeau: „Avem nădejde că merităm mai multe sărutări, nu numai una“.

Cu voie bună se așezau toți pe iarbă verde pe lângă masa întinsă și începeau a infunda din bucățile întinse, cu îndelete, așa că masa ținea mai mult de 2 ceasuri, întreruptă numai de câte o glumă scăpărătoare și de râsetele ce urmau acestor glume de multe ori cam grosolane, după ce își făcea efectul și vinul cel bun din România, adus din crâșma lui Mirică sau a Voinescului.

Seara pe lună se întorceau din grădini plini de chef și zbencuiți, cu plăcerile într-o parte. Femeile cântau:

*Vine Ghiță de la vie,
Cu trei flori în pălărie, etc.*

Iar bărbații, chiuind din când în când, cântau și ei:

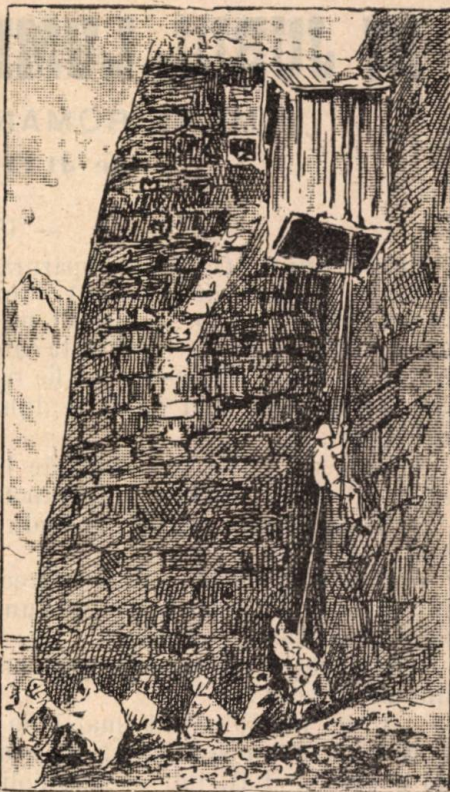
*Foaie verde de năuc,
Vine vremea să mă duc, etc.*

Cei cari nu aveau grădini, o apucau prin pădurile dimprejurul orașului: la Stejeriș, pe Tâmpa, pe malul Furnicilor, la Podu Dracului, etc. Aici își făceau un foc, fără de a fi avut nevoie de țidulă de la magistrat, își frigeau mielul în frigări, mâncau, beau, chefuliau ca și cei ce aveau grădini, sub umbră deasă de pom stufos.

O VIZITA

pe pământul sfânt la mănăstirea Sfintei Caterina

Situată într-o vale îngustă, la poalele muntelui Sinai, nu departe de «tufișul arzător», pământ sfânt, pe care călătorul nu trebuie să calce decât desculț, are înfățișarea unei fortărețe, cu o incintă groasă, cu care o înzestraseră chiar însuși împăratul Justinian în anul 49.

Legați cu frânghie, călătorii sunt ridicați până la poartă

Pentru a păzi călugări, mai formase și o gardă de o sută de soldați și de o sută de sclavi egipteni cu familiile lor. Descendenții acestora sunt azi o populație care furnică, viețuiește și care înlesnește cu demnitate și cu cămile pe numeroșii pelerini atrași de sfântul loc.

Regiunea era în adevăr, pe vremuri, bântuită de cete de bandiți îndemânatici, pe cari nu-i opreau nici fortărețele, nici caracterul sfânt al locuitorilor lor. În acest scop dar călugări împinseră prudența până la a nu permite intrarea în mănăstire pe jos. Aceasta era așezată la câțiva metri de-asupra pământului, aceea ce făcea ori-ce irupție și ori-ce atac a-nevoios și cu muncă grea. O frânghie trecută peste mijloc și acționând printr-o macara așezată de-asupra porții de intrare, — iată cum se pătrundea în mănăstire.

Pe atunci te aflai în fața unei porți de fier masiv, închizând o trecătoare joasă și strimț, și la câțiva pași dai peste o altă poartă la fel. Scoborași apoi înăuntrul mănăstirii în același fel cum te ridicaseși.

UN SPECTACOL FEROC

În adâncul pădurei, scobor în zigzagul unui pârau sec. Un mic sgomit, un fâșiit de frunze la vre-o sută de metri, îți atrage atențiunea. Cocoțată pe o cracă ca într-un leagăn, o maimuță cu păr lung mă contemplă cu uimire. Foarte mirată de a mă găsi acolo, se scarpină la coastă cu delicata ei mână; e un semn sigur că e perplexă. Coadă ei se agață de o cracă care ți dă puțină să se atârne în jos spre a mă examina mai bine. În relief pe zidurile verzi, ea semăna cu o candelă de acele fantastice din vechile catedrale.

De odată tresar. Sub dansa o rădăcină ce se urcă pe copac se desfășură vertical: acesta era boia de Africa; negrele sale pete de pe corp sunt regulat vizibile.

Măsurându-l cu privirea, găsesc că ar avea aproape 6 metri, căci corpul său, mai gros ca craca copacului, se înalță până la 10 picioare de pământ. De odată sare un pas ca o săgeată; acum nu se mai mișcă; genele i se desfac, ochii îi scapără scântei, luând totdeodată ca două cărbuni aprinși la întuneric. În zadar sârmanul quaduman cearcă a se salva de puterea neînvingătoare a reptilei ce o reține; mereu agățată prin coada sa, ea coboară, apucată ca de ameteală, pe acea gură desfăcută, spre care puterea văzului o atrage. În obscuritatea pădurei, scena îmbracă o înfățișare vrăjitoare. Șearpele privește iar maimuța cedează efectului straniu al fascinației.

Tremurând, stăpânită ca de lingoare, maimuța se înclină tot mai mult; încet-încet își desleagă coada, degetele i se răresc, micile sale mânuțe bat spre moarte; cu capul drept înainte, cade peste boia. Cu o ușoară mișcare înapoi, acesta o evită, se aruncă și se abate apoi peste pradă.

Maimuța dispăre printre inelele pitonului, inele ce se strâng ca o meliță.

Carl Lange.
Tripoli.

DE PRIN LUME

Norvegia. — *Muntele magnetic.* — Muntele magnetic de care poveștile din «O mie și una de nopți» ne vorbesc, nu este o legendă, ne spune un savant norvegian, d. Olaf Armondson. El nu atrage vapoarele mari sau alte greutăți, dar are destulă putere de a atrage corăbiile.

Pe coasta Norvegiei, lângă Lederu, este o dună de nisip de o lungime cam de vre-o două kilometri, nisip

care e amestecat cu strujitură de magnetită.

În momentul când o corabie se apropie de această plajă, busola își schimbă direcția și bastimentul este atras ca de un fel de vârtje ne mai pomenit de violent care și culcă la pământ corabia.

În fiecare an se semnalează numeroase naufragii de vase în acest punct.

Germania. — *Recordul vitezei pe mare.* — Torpilorul german No. 171, într-o cursă ce a avut loc anul acesta, a atins extraordinara viteză de 40 mile pe oră (74 kilometri pe oră), ceea ce constituie recordul lumii.

Paris. — *Caravela lui Cristoph Columb.* — Muzeul maritim (ce se află la Paris în al 3-lea etaj al Luvrului) a expus zilele trecute un mic vaporas, însă care merită a fi observat cu o deosebită curiozitate. El reprezintă, în miniatură, caravela «Santa Maria», pe bordul căreia Cristoph Columb a descoperit America.

Veritabila «Santa Maria» nu există; însă la sărbătorile colombiene pentru al 14-lea centenar dela descoperirea noii lumi, amiralul vaselor spaniole a construit o caravelă care, pe cât s'a putut, să semene cu așa zisa caravelă a lui Columb. După numeroasele documente maritime spaniole, el construi pe a doua «Santa Maria». În 1892 această caravelă de proporțiuni exacte, fu construită după modelul său din 1492 (veritabilul). Ea fu escortată cu triumf de flota spaniolă și reuși în întreprinderile sale.

Anglia. — *Femeile contra automobilelor.* — Regina Engliterei a primit zilele trecute o petiție semnată de 17 mii de femei care protestează contra automobilelor, sub pretext că viața copiilor lor e veșnic în pericol, plus că praful de automobil strică mobilele, când geamurile sunt deschise.

Statele-Unite. — *Razele X.* — Americanii nu se dau îndărăt la nimic. Iată că de curând s'a inventat un distribuitor de un nou gen; el e compus dintr'un fluroscop așezat vertical. Acesta funcționează dacă tubul e pus în mișcare când trecătorul, curios de a vedea osul mânei sale sau a pumnului, introduce o piesă de 50 bani într-o deschizătură ad-hoc. Omul pune mâna pe o placă, care e așezată pentru aceasta, mașina se pune în comunicație și după puțin timp persoana și-a îndeplinit dorința.

Această mașinărie seamănă cu a cele aparate așezate pe străzi, cu excepția fluroscopului, care face ca mecanismul să fie invizibil. Acest aparat e mai mult o jucărie, însă ea dă

trecătorilor la iveală un fenomen natural, care poate nu ar fi putut fi cunoscut de toți.

El se poate vedea la un renumit restaurant din Chicago.

Austro-Ungaria. — *Lăcomia învinsă.* Pola, un port din Austria, e renumit prin cinstea locuitorilor săi. Nu de mult timp un vagon poștal, încărcat cu două milioane coroane de aur,

deraiă. O mare de aur se revărsa în ochii locuitorilor adunați la locul sinistrului. Dar de astădată locuitorii deteră probă de cinstea lor, căci când funcționarii băncii căreia aparțineau banii făcură socoteala, nu găsiră un ban lipsă.

Cam greu de crezut, — dar te pomenestî!

Trad. de G. R.

IN JURUL LUMEI... PE NEVRUTE

MARE ROMAN DE AVENTURI

de JULES LERMINA

— Urmare —

Judele sună. Gardienii apărură. Grefierul le dăte două hărți: una era un ordin privitor la un alt prizonier, numit Ludwig Kern, alta care ordona ca Peter Waldstein să fie reținut până la un nou ordin la duba din Lipsca.

Și Jean se regăsi pe înoprate în celula lui din Tönsberg. Bulkenbohl îi făcu onorurile sosirei, zicându-i încet:

— Hei, magistrați, poliție, directorii închisorii, toți aceștia, într'una din zilele acestea .. în aer!

Bulkenbohl primise cele două ordine ale judei:

— A, ne rămâi! Atât mai bine! Ai să vezi că nu sunt rău! Și apoi mai e ceva... toți, toți în aer, polițiști, judecători... Puf! a, celalt, 124; este vecinul d-tale; acela ridicat, în pachetat, nu mă privește... Stai să nu ne înșelăm: 122 d-ta, 124 celalt.

Cu mâna lui greoaie puse cele două țifre pe hărțile judiciare.

— Mă duc să dau astea grefierului, apoi... iluminatia!

Jean nu'l mai asculta; abia aștepta să rămână singur și să-și reamintă incidentele acelei compariții, care părea că se sfârșise în avantajul lui.

În adevăr, după atâtea peripeții, avea acum o făgăduială formală: judele avea să ia măsurile necesare pentru a verifica afirmările lui. Ținând seama de încetineala justiției, trimiterea scrisorilor, așteptarea răspunsului, toate acestea puteau dura o săptămână, poate două, maximum. Însemnătatea era de a fi obținut aceste demersuri. Căci văzuse bine că momentul când, fără o nouă anchetă, ar fi fost înmormântat de viu în închisorile din Koenigsberg, era moartea cu toate rafinările unei lungi așteptări. Odată ce ar fi fost trecut în catalog, înregistrat sub numele de Peter Waldstein, ar fi fost ca și cum piatra mormântului ar fi căzut peste el.

Peter Waldstein! Prin ce îngrozi-

tor concurs de împrejurări se găsea legat acest nume de persoana lui, nume de hoț, de asasin, condamnat la o pedeapsă îngrozitoare? Să se fi urzit în adevăr un complot împotriva lui?

De către cine? În ce scop? Pe cine stânjenea el? Nimeni.

Afară numai... oare din întâmplare, în cercetările lui asupra asasinatului tatălui său, nu atinsese pe ucigaș? Era cu neputință. El eșea foarte puțin, nu vedea pe nimeni, în afară de personalul de la bancă. Trebuia dar să-și închipue că acel dușman făcea parte din persoanele pe care le frecuenta; în adevăr, deja bănuelile se ridicaseră înaintea lui. El urmărea o țintă, cam neintemeiată, dar care cu toate acestea îl atrăgea fără să vrea. De geaba își zicea că apucase o cale greșită, că ipoteza era nebunie, totuși tot acolo revenea. Ea însă îi pune pe frunte neîncetata grijă, ea era obiectul acelor note și hărți pe care înainte de plecare le dăduse logodnicei lui.

Numele nu era înscris, dar o mulțime de amănunte se desfășuraseră, împrejurările erau înșiruite astfel, că cu ajutorul lor te puteai îndrepta într-o oarecare direcție. Și apoi, afară de asta, de ce să nu-și fi mărturisit lui înșis că omul pe care îl bănuia în mod nedumerit că omorâse pe tatăl său era locotenentul, confidentul d lui Eldheim, acel Jacques Lehr care, cu toate sfârșirile lui, îi inspira o repulsiune de necrezut.

Jacques Lehr! Dar nu fusese el cu ideea acelei călătorii și să-l trimită pe el, Jean Marbach? Ceilalți angloiați nu fuseseră puși în curent. Știam numai că Jean avea să plece, alt-ceva nimic mai mult. Încotro se ducea însă, nimeni nu știa, căci li se ascunsese.

Prin urmare, singurii care știa, erau numai Jacques Lehr și D. Eldheim...